

การศึกษาและการพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดสมุทรปราการ

ปริญญานิพนธ์
ของ
เอกชัย ฉายสีว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

152.05
02.01
0.0

การศึกษาและการพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดสมุทรปราการ

พ.ศ. 2546

บทคัดย่อ
ของ
เอกชัย ฉายสิ่ว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2547

1 0 0 0 0 0 0

เอกชัย ฉายสิ่ว. (2547) การศึกษาและการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสถาสมัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินท์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุกกุล อาจารย์ทัศนากา ทองภักดี

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสถาสมัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสถาสมัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 509 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามบุคลิกภาพ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี แบบสอบถามการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ Oneway Analysis of Variance, Pearson product moment correlation, multiple regression และ t – test for dependent samples

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 509 คน อยู่ในระดับปานกลาง
2. สาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีและไม่ดี มีสาเหตุมาจาก การแสดงออกทางอารมณ์นิสัย บุคลิกภาพ และ คุณธรรมและจริยธรรม
3. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อจำแนกตามบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดูพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบบี และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังส่งผลน้อยที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพแบบบี
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม และรายด้านสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY AND DEVELOPMENT OF HUMAN RELATIONS WITH FRIENDS OF
MATHAYOMSUKSA II STUDENTS OF RAJPRACHASAMASAI SECONDARY SCHOOL
IN CHANGWAT SAMUTPRAKARN

AN ABSTRACT
BY
EKKACHAI CHAISIW

Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
October 2004

Ekkachai Chaisiw (2004) *A Study and Development of Human Relations with Friends of Mathayom Suksa II Students of Rajprachasamasai Secondary School in Changwat Samutprakam*. Master thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology), Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr.Khompert Chatsupakul, Mrs.Tasana Thongpukdee.

The purposes of this research were to study and to develop human relations of Mathayom Suksa II students of Rajprachasamasai Secondary School in Changwat Samutprakam. The population of the study of human relations were 509 Mathayom Suksa II students of Rajprachasamasai Secondary School in Changwat Samutprakam in the academic year 2003. The 12 subjects participated in the human relations with friends group activity program were randomly selected from the population and their scores on human relations with friends were lower than twenty-fifth percentile. The research instruments were a personality questionnaire, a child – rearing questionnaire, the causes of good and bad human relations with friends questionnaire, a questionnaire of human relations with friends, and a group activity program of human relations with friends. The data were analyzed by Oneway analysis of variance, Pearson product moment correlation, multiple regression, and t – test for dependent samples.

The results of the study were as follows :

1. The total scores and each dimension score of human relations with friends of the 509 Mathayom Suksa II students were average.
2. The causes of good and bad human relations with friends were as follows : their friends' emotional expression, habit, personality, and moral and ethical.
3. Significant differences in the Mathayom Suksa II students' human relations with friends were found when grouped according to the differences in the total scores and each demension score of personality and child – rearing pratices at .05 level.
4. Significant relationships were found between the Mathayom Suksa II students' human relations with friends and their type – B personality and the democratic child – rearing at .05 level.
5. The following variables : the democratic child – rearing and the type – B personality significantly predicted the Mathayom Suksa II students human relations with friends.
6. The total scores and each dimension score of human relations with friends of the twelve Mathayom Suksa II students' participated in the group activity program of human relations with friends significantly increased at .05 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาและการพัฒนานุชายสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดสมุทรปราการ

ของ
นายเอกชัย ฉายสิ่ว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ 14 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุภากุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ทัศนากา ทอภักดี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุริรักษา)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกกุล ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ทัศนาก ทอภักติ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ รองศาสตราจารย์เวณี กริทอง ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุริรักษา อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนความรัก ความเมตตา และคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุนันทา กุลอ่อน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชาสถาสมัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ อาจารย์อุบลรัตน์ วรวิวัฒน์ หัวหน้างานแนะแนว และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณและน้อมระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจและการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใดๆที่ผู้อ่านได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นคุณความดีของ บิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

เอกชัย ฉายสิ่ว

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ประชากร.....	4
	กลุ่มตัวอย่าง.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	8
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	10
	ความหมายของมนุษยสัมพันธ์.....	10
	พัฒนาการมนุษยสัมพันธ์.....	11
	องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์.....	11
	จุดมุ่งหมายของมนุษยสัมพันธ์.....	13
	ประเภทของมนุษยสัมพันธ์.....	14
	ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์.....	14
	หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์.....	15
	ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์.....	16
	เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์.....	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	19
	งานวิจัยในประเทศไทย.....	19
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	19
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	19
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	19
	ความหมายของกลุ่ม.....	19
	ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	20
	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	20
	ประเภทของกลุ่ม.....	21
	ขนาดของกลุ่ม.....	23

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	บทบาทของสมาชิกกลุ่ม.....	24
	ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม.....	25
	ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม.....	27
	กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม.....	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	30
	งานวิจัยในประเทศไทย.....	30
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	31
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ.....	31
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ.....	31
	ความหมายของบุคลิกภาพ.....	31
	ความสำคัญของบุคลิกภาพ.....	32
	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ.....	33
	บุคลิกภาพแบบเอ บุคลิกภาพแบบบี.....	34
	ความหมายของบุคลิกภาพแบบเอ บุคลิกภาพแบบบี.....	34
	ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบเอ บุคลิกภาพแบบบี.....	34
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี.....	35
	งานวิจัยในประเทศไทย.....	35
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	35
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	36
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	36
	ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	36
	รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู.....	36
	บทบาทของพ่อแม่.....	40
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	41
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	42
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	42
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	42
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
	วิธีดำเนินการทดลอง.....	52
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	55
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	56
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	97
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	97
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	99
การอภิปรายผล.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	103
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก.....	113
ภาคผนวก ข.....	123
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	149

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One group Pretest Posttest Design.....	52
2	แสดงจำนวนร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู.....	56
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน รายด้านและ โดยรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	57
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน รายด้านและ โดยรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	58
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	62
6	แสดงจำนวนร้อยละของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม สาเหตุของมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี.....	69
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน รายด้านและโดยรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	71
8	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	73
9	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจ เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	73
10	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจ เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	74
11	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	74
12	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเอง เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	75
13	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านการตระหนักรู้ตามที่ เป็นจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ	75
14	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านการตระหนักรู้ตามที่ เป็นจริงเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	76
15	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านการตระหนักรู้ตามที่ เป็นจริงเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ.....	76

บัญชีตาราง (ต่อ)[illegible]

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
28	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนด้านการตระหนักรู้ ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	89
29	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนด้านการพึงพาอาศัย ซึ่งกันและกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคล ด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	90
30	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึงพาอาศัย ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	91
31	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึงพาอาศัย ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	92
32	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู.....	93
33	แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ตัวพยากรณ์ด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู.....	94
34	แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นตัวเกณฑ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ตัวพยากรณ์ด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู.....	95
35	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	95
36	เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน.....	96

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 องค์ประกอบมนุษย์สัมพันธ์.....

12

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของบุคคล ต้องสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นอยู่ตลอดเวลา เราจะต้องปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น และในขณะเดียวกันก็พยายามทำให้คนอื่นปรับตัวเข้ากับเราได้ กิจกรรมในชีวิตประจำวันล้วนผลักดันให้เราต้องสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นและอีกส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากความต้องการส่วนตัวของเรา การที่เราจะทำให้ความต้องการส่วนตัวเหล่านี้สัมฤทธิ์ผลลงได้ก็ต้องอาศัยความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงพบเห็นได้ว่าความสำเร็จในหน้าที่การงานและงานอาชีพ ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว มิตรภาพระหว่างเพื่อนฝูง ล้วนเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับ การได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งกันและกัน สารสำคัญของชีวิตมนุษย์เราคือการได้พบกับความสำเร็จ การได้รับความสุข ความเพลิดเพลินใจ การได้ผจญภัยต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆในชีวิต การได้เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน การเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือเกื้อกูล เหล่านี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกับคนอื่นทั้งสิ้น และการที่เราจะไปให้ถึงจุดหมายเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด จะประสบความสำเร็จในกิจกรรมหรือไม่ ชีวิตจะมีความหมายหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น ๆ ที่เราจะต้องมีกิจกรรมร่วมด้วย การที่คนเราจะสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น ๆ เหล่านี้ เรียกว่า มนุษยสัมพันธ์ (ลิขิต กาญจนารมณ์.2533 : 507)

มนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของบุคคลที่อยู่ร่วมกัน ไม่ว่า จะในชีวิตส่วนตัว ในชีวิตการศึกษาเล่าเรียน ในชีวิตการทำงาน และในชีวิตสังคมทั่วไป เป็นเรื่องสำคัญอันเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในความต้องการทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการต่างๆดังกล่าวให้แก่กันและกันอย่างเหมาะสมและอย่างน่าพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งส่งผลให้การใช้ชีวิตร่วมกันไม่ว่าจะเป็นระยะอันสั้นหรือระยะเวลานาน และในบทบาทหน้าที่ต่างๆของแต่ละคนดำเนินไปอย่างมีความสุข มีความรัก ความเอื้ออาทร และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (พรพรรณราย ทรัพย์ประภา.2538 : 16) ซึ่งสอดคล้องกับ วัชร ทรัพย์มี (2539 : 211) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่มหรือกับสังคม มนุษยสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต ทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตสังคม และชีวิตการทำงาน

มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญในทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งวัยรุ่นด้วย เพราะวัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และส่วนใหญ่จะศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งปัญหา เป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์ ปัญหาทางอารมณ์ที่วัยรุ่นประสบอยู่ที่สำคัญคือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน (สุนีย์ ธีรดากร. 2526 : 178) ซึ่งสอดคล้องกับที่ ยวดี เทียรชมประสิทธิ์ (2536 : 69) กล่าวว่า ในระยะวัยรุ่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนนับว่ามีอิทธิพลต่อการปรับตัวและบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นมาก เด็กวัยรุ่นจะมีความรู้สึกต้องการเพื่อน เพราะเพื่อนเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดแล้วเกิดความสบายใจ เนื่องจากมีความเข้าใจซึ่งกันและกันอยู่ในวัยเดียวกัน มีความสนใจ ความต้องการและปัญหาล้ายกับตนเอง

การพัฒนามนุษยสัมพันธ์ในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่ควรกระทำอย่างยิ่ง ในสถาบันการศึกษาผู้ที่ทำหน้าที่พัฒนามนุษยสัมพันธ์วัยรุ่นคืออาจารย์แนะแนว ซึ่งทำหน้าที่จัดบริการแนะแนว ดังนั้นการจัดบริการแนะแนว

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะแนะแนวการศึกษา แนะแนวอาชีพ แนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมก็เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนผลักดันสำคัญที่ทำให้ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ได้ตระหนักถึงปัญหาที่บุตรหลานของตนกำลังประสบอยู่ในสังคมนั้นคือ ปัญหาการเรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ปัญหาการเข้าสังคม ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องต่างๆ จึงทำให้บิดา มารดา และผู้ปกครองหลายๆท่านวิตกกังวล ด้วยเหตุนี้การแนะแนวเป็นสิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องจัดบริการแนะแนวให้แก่เด็กโดยเร่งด่วน(รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2537 : 24) ซึ่งสอดคล้องกับที่ วัชร ทรัพย์มี (2531 : 14) กล่าวว่า การแนะแนวไม่เพียงแต่เป็นบริการที่ช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนเท่านั้น แต่จะเป็นการฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา และมีกำลังใจที่จะแก้ปัญหาในอนาคตหรือถ้านักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีปัญหา บริการแนะแนวจะช่วยสกัดกั้นไม่ให้เกิดปัญหา และพยายามปรับปรุงส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา สามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 8) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายประการแรกของโครงการแนะแนวคือ การจัดเพื่อสนองความต้องการของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน เป็นจุดที่โครงการแนะแนวจะเข้าไปเกี่ยวข้อง การพัฒนาการในทุกด้านของนักเรียนจึงเป็นพื้นฐานที่จะพิจารณา

ด้วยผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในคาบกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนราชประชาสถาย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากการสังเกตพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีลักษณะของมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากนักเรียนจำนวน 150 คน พบว่า ในด้านความไว้วางใจนักเรียนรู้สึกไม่ค่อยมีความไว้วางใจสมาชิกในกลุ่ม คือ นักเรียนไม่ได้รู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 15 นักเรียนรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 14 ด้านการเปิดเผยตนเอง นักเรียนไม่กล้าที่จะเปิดเผยความรู้สึกของตนเองกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม คือ ในเวลาที่มีเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนไม่สามารถที่จะพูดคุยกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 20 นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีสิ่งที่จะต้องปิดบังกับสมาชิกในกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 30 ในด้านการตระหนักรู้ตามที่แท้จริง นักเรียนไม่ค่อยมีความตระหนักรู้ในเรื่องของกลุ่ม คือ เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นที่ต่างจากเพื่อนนักเรียนจะไม่แสดงความคิดเห็นของตนให้กับเพื่อนในกลุ่มทราบ คิดเป็นร้อยละ 17 นักเรียนรู้สึกว่าเพื่อนไม่ค่อยให้อิสระในการคิดที่จะทำอะไรเพื่อกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 15 ในด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นักเรียนไม่ค่อยมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คือนักเรียนไม่รู้สึกยินดีที่จะช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 12 นักเรียนรู้สึกว่าสมาชิกในกลุ่มไม่พยายามที่จะช่วยกันทำงานให้ประสบความสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 30 ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ในการที่บุคคลจะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะต่างๆหลายประการ จากการที่ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสถาย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์พบว่า คุณลักษณะที่นักเรียนคิดว่าจะส่งผลต่อมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านอารมณ์ คุณลักษณะด้านการสื่อสาร คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสอดคล้องกับที่ ลิขิต กาญจนารณ (2533 : 515 – 516) กล่าวว่า โดยปกติคนเรามีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว แต่การที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ คุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการควบคุมอารมณ์ การมีคุณธรรม มีเชาวน์ปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลและยุติปัญหาอย่างสร้างสรรค์

วิธีการที่จะพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนนั้น สามารถที่จะกระทำได้หลายวิธี เช่น กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำเอากิจกรรมกลุ่ม

มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะทำให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ด้วย เพราะนักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากสมาชิกแต่ละคน และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทั้งหลายเขาจะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า (คมเพชร ฉัตรสุภากุล. 2530 : 16 – 19) ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธนี วรกวิน (ทศพร มณีศรีชา. 2539 : 129 ; อ้างอิงจาก พัทธนี วรกวิน. 2522 : 149 - 150) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม มีผลในด้านทัศนคติต่อตนเอง การได้เข้าร่วมกลุ่มเป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความอบอุ่น และรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า ทำให้รู้สึกเป็นพวกเป็นกลุ่มของตน นอกจากนี้กลุ่มยังมีผลต่อทัศนคติต่อผู้อื่น เมื่อรวมกลุ่มสมาชิกจะต้องพยายามทำความเข้าใจสมาชิกอื่นๆในกลุ่มด้วย ซึ่งมีผลต่อการให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม หากได้รับการยอมรับจากสมาชิกจะเกิดความรู้สึกว่าสมาชิกในกลุ่มหวังดีต่อตน เกิดความรู้สึกแห่งการยอมรับ ความอบอุ่น สมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน จะร่วมมือและสามัคคีกัน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา (Research and Development) มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนโดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู
2. เพื่อหาสาเหตุว่ามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีและไม่ดีของนักเรียนเกิดจากอะไร
3. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
5. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
6. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสาเหตุของมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี
3. ผลของการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะเป็นแนวทางในการนำเอากิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มอื่นๆต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งมีขอบเขตของการศึกษาค้นคว่าดังนี้

ตอนที่ 1 ขอบเขตของการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 509 คน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากับประชากรทั้งหมด

ตอนที่ 2 ขอบเขตของการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

ประชากรที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

ประชากรที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน จำแนกตัวแปรดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรส่วนบุคคล แบ่งเป็นดังนี้

1.1.1 บุคลิกภาพ

1.1.2 การอบรมเลี้ยงดู

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

2. การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน จำแนกตัวแปรดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียนเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน โดยแบ่งเป็น การวิเคราะห์ความรู้สึกของตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่มในฐานะสมาชิกกลุ่ม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ความไว้วางใจ การเปิดเผยตนเอง การตระหนักถึงตามที่จริง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความไว้วางใจ

1.1.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ มีความไว้วางใจตนเอง รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง รู้สึกสบายใจเมื่ออยู่ในกลุ่ม รู้สึกผูกพันกับกลุ่ม รู้สึกว่าสมาชิกเข้าใจและยอมรับตนในฐานะสมาชิกกลุ่ม รู้สึกปลอดภัย

1.1.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ได้แก่ มีความไว้วางใจสมาชิกในกลุ่ม รู้สึกว่าบรรยากาศของกลุ่มเป็นบรรยากาศที่น่าไว้วางใจ สมาชิกในกลุ่มเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มมีความห่วงใยซึ่งกันและกัน

1.2 การเปิดเผยตนเอง

1.2.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ กล้าแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกกับสมาชิกในกลุ่ม เปิดเผยตนเอง รู้สึกไว้วางใจสมาชิกในกลุ่ม รู้สึกมั่นใจที่จะบอกความลับส่วนตัวให้กลุ่มทราบ เมื่อรู้สึกต่อกลุ่มอย่างไรก็สามารถที่จะแสดงความรู้สึกนั้นออกมาได้

1.2.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ได้แก่ รู้สึกว่าสมาชิกในกลุ่มให้ความสนใจเพื่อนร่วมกลุ่มอย่างจริงใจ สมาชิกในกลุ่มต่างรู้จักกันดี มีความเป็นกันเอง สมาชิกเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเอง

1.3 การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง

1.3.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ รู้สึกว่าเป้าหมายของตนเองและของกลุ่มคล้ายคลึงกัน กล้าเสี่ยงเพื่อกลุ่ม กล้าตัดสินใจ และสามารถปรับตัวตามที่เป็นจริงเมื่ออยู่ในกลุ่ม

1.3.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มให้อิสระในการทำงานเพื่อกลุ่ม รู้สึกว่าเมื่อกลุ่มต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สมาชิกในกลุ่มต่างช่วยกันเสนอความคิดเห็นตามที่เขาเห็นว่าเหมาะสม รู้สึกว่าเป้าหมายของกลุ่มนั้นเด่นชัด สมาชิกในกลุ่มต่างช่วยกันพัฒนากลุ่มและพัฒนาดตนเอง

1.4 การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.4.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ สมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสุขในการทำงานร่วมกับเพื่อนสมาชิก มีความสุขในการช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกและพบปะเพื่อนสมาชิก

1.4.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ได้แก่ รู้สึกว่ากลุ่มสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มีการประสานงานในระหว่างสมาชิก สมาชิกช่วยกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยจัดขึ้นเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์และนำเข้าสู่เรื่องของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรม

2.2 ขั้นวิเคราะห์ โดยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้หลังจากที่ได้ลงมือทำกิจกรรม โดยการร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่ม ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

2.3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นขั้นที่นักเรียนรวบรวมความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียนคนอื่น แล้วนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง เพื่อนำเอาหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

2.4 ขั้นประเมินผล โดยให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม ด้วยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับนักเรียนคนอื่น ๆ

3. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล หรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ

3.1 ลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ เป็นลักษณะบุคลิกภาพของคนที่รักความก้าวหน้า ชอบฟันฝ่าอุปสรรค มีความก้าวร้าว โกรธง่าย ชอบทำงานให้ประสบผลสำเร็จและสัมฤทธิ์ผล ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว ไม่ชอบการรอคอย

3.2 ลักษณะบุคลิกภาพแบบบี เป็นลักษณะบุคลิกภาพของคนที่ค่อนข้างเฉื่อยชา จิตใจเยือกเย็น ทำงานไปเรื่อย ๆ ไม่หวังผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน ไม่ชอบฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ อดทนและรอคอยได้

4. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตร เพื่อสนองความต้องการของบุตรทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยพ่อแม่ผู้ปกครองมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ เพื่อส่งเสริมให้บุตรมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 วิธีคือ

4.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน หมายถึง การที่พ่อแม่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตร โดยการตั้งกฎเกณฑ์ ขอบบังคับที่เข้มงวด และคอยควบคุม ออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม

4.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตร โดยใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู เปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบภารกิจต่าง ๆ ของครอบครัว

4.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่พ่อแม่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรแบบไม่สนใจ ไม่ใส่ใจต่อบุตร ปล่อยให้บุตรทำตามอำเภอใจ ไม่คอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแก่บุตร

เกณฑ์การพิจารณาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบ่งได้ดังนี้คือ

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนมาก ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปละละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 2 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนมาก ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปละละเลยน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 3 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนมาก ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปละละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนมาก ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปละละเลยน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนน้อย ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปละละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนน้อย ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปละละเลยน้อย

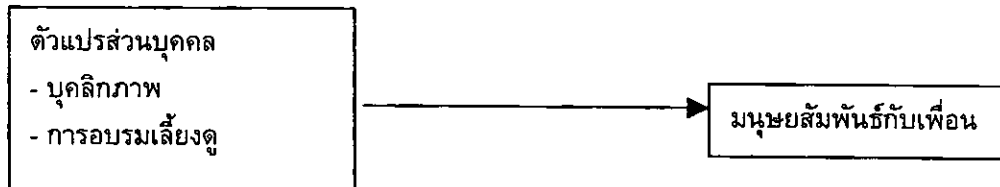
การอบรมเลี้ยงดูแบบ 7 หมายถึง นักเรียนที่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยน้อย ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปละละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 8 หมายถึง นักเรียนที่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยน้อย ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปละละเลยน้อย

5. สาเหตุการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน หมายถึง สิ่งส่งผลต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งประกอบด้วย การแสดงออกทางอารมณ์ นิสัย บุคลิกภาพ และ การมีคุณธรรมและจริยธรรม

กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

2. การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่มี ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนแตกต่างกัน
2. ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดูมีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้
4. นักเรียนมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ต่อไปนี

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์

1.1.1 ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.2 พัฒนาการมนุษย์สัมพันธ์

1.1.3 องค์ประกอบของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.4 จุดมุ่งหมายของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.5 ประเภทของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.6 ความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.7 หลักทั่วไปของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.8 ประโยชน์ของมนุษย์สัมพันธ์

1.1.9 เทคนิคการสร้างมนุษย์สัมพันธ์

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์

1.2.1 งานวิจัยในประเทศไทย

1.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1.1 ความหมายของกลุ่ม

2.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

2.1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

2.1.4 ประเภทของกลุ่ม

2.1.5 ขนาดของกลุ่ม

2.1.6 บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

2.1.7 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

2.1.8 ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

2.1.9 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.2.1 งานวิจัยในประเทศไทย

2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

3.1.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

3.1.2 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

- 3.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ
  - 3.1.4 บุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี
  - 3.1.5 ความหมายของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี
  - 3.1.6 ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี
  - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี
    - 3.2.1 งานวิจัยในประเทศไทย
    - 3.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
  - 4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
    - 4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
      - 4.1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
      - 4.1.2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู
      - 4.1.3 บทบาทของพ่อแม่
    - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
    - 1.1.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่ามนุษยสัมพันธ์ ไว้ดังนี้คือ

วิจิตร อวระกุล (2525 : 14) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชนมิตร และจงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำในอนาคตอีกด้วย

วิภาพร มาพบสุข (2543 :13) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำมาซึ่งความรัก ความชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

จรรยา ทองถาวร (2533 : 2) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลปะ ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน และอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข

สมพร สุทัศน์ย์,มรว. (2542 : 3) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความรักใคร่ชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายและการดำเนินชีวิตให้มีความสุข

อารี เพชรผุด (2530 : 1) กล่าวว่า การศึกษามนุษยสัมพันธ์เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่องาน ต่อองค์การ ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อหัวหน้า ตลอดจนต่อสภาพสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเขา และศึกษาถึงการติดต่อสื่อสารของแต่ละบุคคลในองค์การ

นิพนธ์ คันทะเสวี (2528 : 1) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ สภาพของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างราบรื่น หรือทำงานด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจในทุกๆด้าน

พลสุข สังข์รุ่ง (2543 : 1) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เน้นเรื่องการทำงานที่คนสามารถเข้ากันได้ดี ทำให้สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมีความสุข ราบรื่นไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ร่วมมือกันทำงานอย่างดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งของตนเองและองค์กร

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต ซึ่งเกิดจากความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ อันจะนำไปสู่ความสุขของตนเองและผู้อื่น

1.1.2 พัฒนาการมนุษยสัมพันธ์

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 108-110) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะทางสังคมที่จำเป็นและเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ดังนั้นพัฒนาการมนุษยสัมพันธ์ควรเกิดขึ้นดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์ในครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแรกในชีวิตของมนุษย์ สถาบันครอบครัวจึงเป็นแหล่งแรกที่มนุษย์จะพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของบุคคล ความใกล้ชิด ความผูกพันระหว่างบุคคลในครอบครัวพัฒนามาจากพฤติกรรมทางสังคมระหว่างบุคคล

2. มนุษยสัมพันธ์ในโรงเรียน เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นถึงวัยหนึ่งก็ต้องไปโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กมากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นที่ซึ่งเด็กได้เรียนหนังสือ ยังจะเป็นที่เรียนรู้และมีพัฒนาทางสังคม ซึ่งนอกเหนือไปจากการพัฒนาตนเองภายในบ้าน การที่เด็กได้พบเพื่อนๆ วัยเดียวกันก็จะทำให้เรียนรู้พฤติกรรมของคนวัยเดียวกัน เรียนรู้ถึงความเหมาะสมของพฤติกรรมของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับบุคคลอื่นๆ เช่น เด็กจะได้เรียนรู้ว่าทำอะไรจึงจะอยู่กับเพื่อนๆ ได้

3. มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร เมื่อบุคคลเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สำเร็จการศึกษา แล้วก็จะเข้าสู่การทำงานหรือประกอบอาชีพ ในหน่วยงานต่างๆ นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกบุคคลที่สามารถทำงานได้ดีและเข้ากับคนอื่นได้ เพราะจะทำให้สามารถทำงานได้ดี ในการทำงานไม่ว่าหน่วยงานใดก็ตาม จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของ ผู้นำ สมาชิก และงาน

1.1.3 องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

วิภาพร มาพบสุข (2543 : 18) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของมนุษยสัมพันธ์ประกอบด้วย หลักสำคัญ 4 ประการคือ

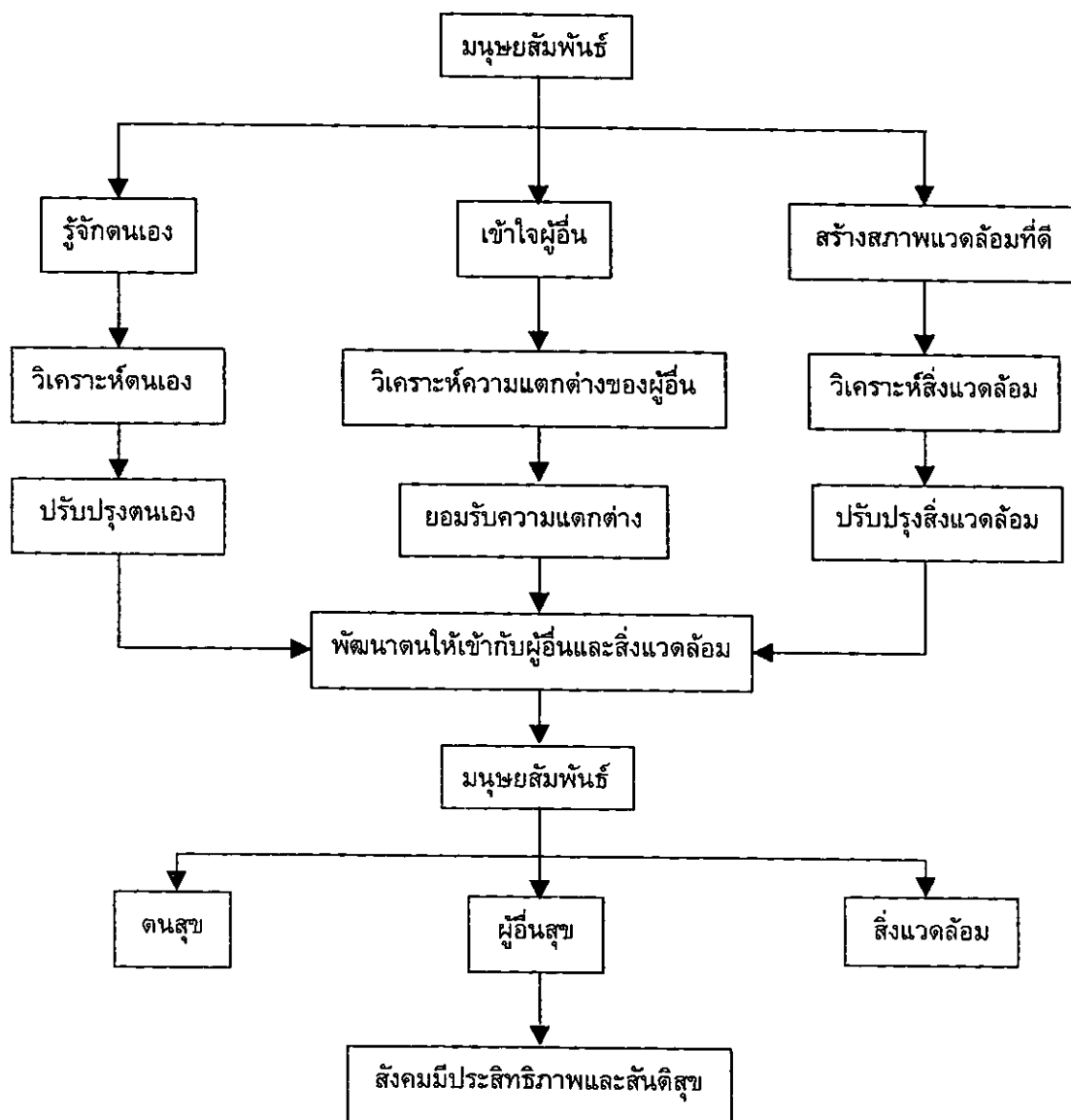
1. การเข้าใจตนเอง คือ การรู้จักวิเคราะห์และปรับปรุงตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมได้ดี

2. การเข้าใจผู้อื่น คือ การรู้ถึงความต้องการหรือสามารถวิเคราะห์บุคลิกลักษณะเฉพาะตัว และธรรมชาติของคนได้

3. การยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น คือ บุคคลแต่ละคนมีความคิด จิตใจ อารมณ์ เชาวน์ปัญญา ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์แตกต่างกัน

4. การสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ การรู้ถึงองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมที่ประกอบด้วย มนุษย์ สภาพแวดล้อม

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุคย์ (2527 : 109) ได้เสนอแผนภูมิขององค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์
ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์

คมเพชร จัตรศุกกุล (2530 : 112-117) กล่าวว่า องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการรู้จักตน (Self)

เนื่องจาก “ตน” เป็นที่รวมของพฤติกรรมและการแสดงออก ดังนั้นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ ตนจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ตนที่คนเราอยากจะเป็น

2. ตนที่ตนเองรับรู้และคนอื่นรับรู้ (Perceived Self)

2.1 ตนที่ตนเองรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลมองตนเองว่าเป็นคนอย่างไร

2.2 ตนที่คนอื่นรับรู้ หมายถึง การที่คนอื่นมองว่าตนมีลักษณะอย่างไร

3. ตนที่เป็นจริง (Real Self) หมายถึง สภาพที่แท้จริงของบุคคลบางครั้งบุคคลไม่สามารถจะรู้จักตนเองได้ดี จึงแสดงพฤติกรรมออกไปไม่เหมาะสม

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับการเข้าใจบุคคลอื่น

ความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ ถ้าหากเราจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านั้น มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมทั้งหลายเพื่อสนองความต้องการ (Need) ต่างๆ ในบางครั้งมนุษย์เองก็ไม่สามารถสนองความต้องการได้ ทำให้เกิดปัญหาขึ้น การที่เราสามารถเข้าใจเรื่องพฤติกรรมด้านความต้องการของมนุษย์ได้ เราก็จะสามารถช่วยให้เขาตอบสนองพฤติกรรมได้

3. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม

การที่บุคคลจะสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ดีมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งที่สำคัญก็คือ ลักษณะสภาพแวดล้อมของบุคคล เช่นสภาพของโรงเรียน เป็นต้น ดังนั้นบุคคลจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่ององค์การที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้อง

1.1.4 จุดมุ่งหมายของมนุษยสัมพันธ์

วิภาพร มาพบสุข (2543 : 18) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของมนุษยสัมพันธ์ คือ

1. เพื่อให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง
2. เพื่อให้บุคคลรู้จักและเข้าใจผู้อื่น
3. เพื่อให้มนุษย์รู้จักรักเพื่อนมนุษย์
4. เพื่อให้บุคคลได้รับความเชื่อถือ ความศรัทธา และความชื่นชอบจากผู้อื่น
5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างเพื่อนมนุษย์
6. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีสันติสุข

สมพร สุทัศน์ย์,มรว. (2542 : 24) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของมนุษยสัมพันธ์ คือ

1. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่น
3. เพื่อให้เกิดความรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจจากผู้อื่น
4. เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานไปสู่เป้าหมาย
5. เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน
6. เพื่อให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ

1.1.5 ประเภทของมนุษยสัมพันธ์

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2542 :13-14) กล่าวว่า การที่เราจะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์ และบังเกิดผลดีต่อจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ และความต้องการ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นทั้งในด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงานซึ่งจะต้องเลือกให้เหมาะสม ซึ่งความสัมพันธ์แบ่งออกได้หลายประเภท ได้แก่

1. มนุษยสัมพันธ์ด้านส่วนตัว เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น
2. มนุษยสัมพันธ์ทางครอบครัว เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในครอบครัว ประกอบไปด้วย บิดา มารดา บุตรธิดา และผู้อาศัย เป็นความสัมพันธ์พื้นฐาน ที่เกิดขึ้นจากการเคารพนับถือทางจิตใจ
3. มนุษยสัมพันธ์ทางสมาคม เกิดจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เช่น มูลนิธิ สมาคม สโมสร ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มอย่างมีระบบ ระเบียบ เพื่อจุดประสงค์ของความร่วมมือประกอบกิจกรรมร่วมกัน
4. มนุษยสัมพันธ์ทางสื่อสารคมนาคม เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยการติดต่อ ประสานงานของกลุ่มคนที่อยู่ห่างไกลกันโดยต้องเดินทางไปมาหาสู่กันหรือต้องใช้เครื่องมือในการสื่อสารกัน
5. มนุษยสัมพันธ์ทางการศึกษา เกิดจากการเรียนรู้ตามโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาอื่นๆ ทำให้บุคคลได้รู้จักกัน
6. มนุษยสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ เป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ทำให้เกิดสัมพันธภาพต่อกัน
7. มนุษยสัมพันธ์ทางการเมือง ลักษณะของความสัมพันธ์แบบนี้เกิดขึ้นในหมู่คนที่สนับสนุนแนวความคิดต่อบุคคลที่ตนชอบและพอใจ หรือพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองที่ศรัทธา ก็จะช่วยเหลือสนับสนุน และให้การยอมรับบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้น

1.1.6 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

สมพร สุทัศนีย์,มรว. (2542 : 14 – 23) กล่าวว่า ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ความสำคัญที่มีต่อการดำเนินชีวิตในสังคม
  - 1.1 มนุษยสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตคือ
    - 1.1.1 มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้นักเรียนรู้ว่าเรา
    - 1.1.2 มนุษยสัมพันธ์ทำให้นักเรียนรู้ได้รับความช่วยเหลือและประสบความสำเร็จ
    - 1.1.3 มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้นักเรียนรู้มีความมั่นคงปลอดภัย
    - 1.1.4 มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้นักเรียนรู้ได้รับความรักและการยอมรับ
  - 1.2 มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต
2. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อการบริหารงาน คือ
  - 2.1 ความแตกต่างกันของพนักงานในองค์กรทั้งด้านความต้องการสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก
  - 2.2 ความเจริญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้และศิลปะในการสนองความต้องการเหล่านั้น
  - 2.3 พนักงาน หรือข้าราชการที่มีวุฒิสูงขึ้นย่อมจะเรียกร้องสิ่งต่างๆเพิ่มขึ้น พนักงานหรือข้าราชการเหล่านั้นต้องการผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่เยี่ยมยอด
3. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ

4. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในการเมือง

เสถียร เหลืองอร่าม (2527 : 20) กล่าวว่า ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ก็คือ

1. เป็นการสร้างความสามัคคีธรรมเพื่อให้เกิดขึ้นในหน่วยงานนั้นๆ รวมทั้งเป็นการสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปฏิบัติงานก็ตาม และจะต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน

2. เป็นความจงใจให้พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานมีความทะเยอทะยาน ความสนใจ ความหวัง หรือมีอุดมคติของแต่ละคนต้องการอยากจะทำางานร่วมกัน

3. เป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้พนักงานมีชีวิตจิตใจ สนับสนุน และบำรุงขวัญพนักงานในองค์กรให้มีขวัญและกำลังใจดีในการปฏิบัติงาน รวมทั้งพนักงานทุกคนตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มใจและร่วมใจกันปฏิบัติงาน

4. เป็นการช่วยปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้มีระบบในการบริหารงานให้ดีขึ้น

5. เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาคัดแย้งกันให้หมดไป

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542 : 148) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เรา ทั้งนี้เพราะมนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์รู้จักที่จะให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคม นอกจากนั้น มนุษยสัมพันธ์ยังมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและการพัฒนาประเทศชาติ

จากความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญ คือ ทำให้มนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

1.1.7 หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์

วนิดา เสนิเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530 : 91) กล่าวว่า หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์คือ

1. รู้จักหักทลายปราชัยกับบุคคลทั่วไป
2. รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป
3. ให้เรียกชื่อตัวบุคคล เพราะแสดงว่าเราให้ความสนใจ
4. แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป
5. พูดและทำด้วยความจริงใจ มั่นใจ มีใจสร้างทำ เทียงตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา และให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส
6. พยายามชอบและให้ความสนใจแก่บุคคลทั่วไป
7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
8. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
9. พร้อมที่จะให้บริการผู้อื่นอยู่เสมอ
10. ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น
11. มีความอดทน มั่นคงในอารมณ์
12. รู้ตน รู้ประมาณ
13. มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน
14. มีความแนบเนียนในการติดต่อและถ่อมตน

จุไร ชั้นประเสริฐ (2540 : 10 – 11)

1. รู้จักหักทลายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป และควรใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน
2. รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป เพราะว่าการยิ้มยอมทำได้ง่ายกว่าการทำหน้าบูดบึ้ง
3. ให้เรียกชื่อตัวบุคคล เพราะแสดงว่าเราให้ความสนใจ
4. แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป
5. พูดและทำด้วยความจริงใจ มั่นใจ มีใช้แสวงหา เทียงตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา และให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส

6. ให้ความสนใจแก่บุคคลทั่วไป
7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
8. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
9. พร้อมที่จะให้บริการผู้อื่นอยู่เสมอ
10. ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม
11. มีความอดทน มั่นคงในอารมณ์
12. รู้ตน รู้ประมาณ
13. มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันเยือกเย็น
14. มีความแนบเนียนในการติดต่อและท่อมตน

1.1.8 ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

สมพร สุทัศนีย์,มว. (2542 : 24) กล่าวว่า ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ คือ

1. ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่างๆของมนุษย์
  2. ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และสามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันและต่างกันได้
  3. ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น
  4. ทำให้ได้รับความรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา จากบุคคลในครอบครัว องค์กร และสังคมได้
  5. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้
  6. ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและในการอยู่ร่วมกัน
  7. ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามัคคีกลมเกลียว รักองค์การและทำให้องค์การมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น
  8. เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์ของสังคม ป้องกันและแก้ปัญหาสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้
  9. มนุษยสัมพันธ์ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน พร้อมทั้งจะต่อสู้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน
  10. ทำให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ
- ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2542 : 12 – 13) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกับทุกคน ตลอดชีวิตของมนุษย์จะมีการติดต่อสัมพันธ์กันตลอดเวลา ซึ่งประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์สรุปได้ดังนี้
1. เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความแตกต่างของบุคคล
  2. เพื่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม การรวมพลังสร้างสรรค์
  3. เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารที่ใช้มนุษยสัมพันธ์สร้างความสำเร็จของงาน

4. สร้างความรัก ความเชื่อถือ นามาสังความสามัคคี
5. ใช้ในการประสานผลประโยชน์ แก้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ
6. เป็นสื่อสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นยอมรับ และรับฟังความคิดเห็น
7. สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อยู่ร่วมกัน ช่วยกันทำงาน
8. สร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง
9. รู้จักพิจารณาเอาใจเขามาใส่ใจเรา
10. ยกย่องชมเชยผู้กระทำคุณงามความดี
11. จะก่อให้เกิดความร่วมมือทำงานกันเป็นทีม

จากประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์เข้าใจ ธรรมชาติ และความต้องการพื้นฐานของบุคคล และเกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มบุคคล

1.1.9 เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2542 : 132 – 133) กล่าวว่า การกระทำที่จะเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นได้นั้นมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่าจะเลือกปฏิบัติในแนวทางใดโดยคำนึงถึงบุคลิกลักษณะส่วนตัวที่จะสามารถปรับใช้ให้เหมาะสม โดยไม่เกิดปัญหาและอุปสรรค ซึ่งแนวทางในการสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยทั่วไป คือ

1. ไม่ถือตัวและพูดกับทุกคน
2. มีความสุภาพ วางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ
3. สร้างความสัมพันธ์และเป็นมิตรกับทุกคน
4. มีความสนใจต่อบุคคลอื่นด้วยความจริงใจ
5. เรียกชื่อบุคคลอื่นได้ถูกต้อง
6. พูดจายกย่องคนอื่นมากกว่าการตำหนิตะเยียน
7. หลีกเลี่ยงการยกตนข่มท่าน
8. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

กรมสุขภาพจิต (2544 : 33) กล่าวว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีประกอบด้วย

1. ฝึกการสร้างความรู้สึที่ดีต่อผู้อื่น
2. ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
3. ฝึกการแสดงน้ำใจ
4. ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ
5. ฝึกแสดงความชื่นชม

สมพร สุทัศนีย์,มรว. (2539 : 130 - 133) กล่าวว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กลวิธีในการติดต่อสัมพันธ์เพื่อสร้างความประทับใจให้เกิดแก่คนทั่วไปในสังคม ซึ่งอาจจะประมวลได้ดังนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส
2. พยายามศึกษาศิลปะบุคคลอื่นให้ลึกซึ้ง
3. รู้จักฟังให้มากกว่าการพูด
4. ศึกษาสภาพแวดล้อมในสังคมหรือในที่ทำงาน

5. ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น
6. ไม่ควรทำตัวเด่นเกินไปหรือทำตัวเป็นผู้รอบรู้
7. ไม่ควรมีความมั่นใจจนเกินไป
8. ควรวางตัวให้เหมาะสมกาลเทศะ และบุคคล
9. สร้างความประทับใจในการพูด
10. รู้จักต้อนรับผู้อื่นเสมอ
11. รู้จักบริการ สงเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องเล็กน้อยๆ
12. แสดงความเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น
13. รู้จักการให้ ความรัก ความเห็นใจ ให้อภัย ให้ความช่วยเหลือ และให้สิ่งของตามสมควร
14. สนใจผู้อื่นและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด
15. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
16. มีความจริงใจต่อผู้อื่น
17. ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้อื่นตามโอกาสอันควร
18. ไม่แสดงอำนาจเหนือผู้อื่น
19. มีความเกรงใจ
20. มีสามัญสำนึก คือ รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควร
21. เมื่อเป็นฝ่ายผิดต้องยอมรับผิด
22. ยอมแพ้เสียบ้าง
23. ไม่จับผิดผู้อื่น
24. แสดงน้ำใจต่อผู้อื่น
25. มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
26. มีความเป็นกันเอง
27. เปิดเผยในระดับที่เหมาะสม
28. มีมารยาทในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น
29. สังเกตความต้องการของผู้อื่นและให้ในสิ่งที่เขาต้องการ
30. อดทนและควบคุมอารมณ์ได้
31. รู้จักขออภัย เมื่อทำอะไรพลาดพลั้ง
32. ร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี
33. ไม่พูดเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น
34. ไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกกว่าเราเป็นคนเอาเปรียบ
35. คล้อยตามหรือเห็นดีเห็นงามกับความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของผู้อื่น

จากเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย การรู้จักให้เกียรติบุคคลอื่น การสื่อสารที่ดี การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง การฟังพาด้ายซึ่งกันและกัน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.2.1 งานวิจัยในประเทศไทย

พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532 : 53) ได้ศึกษาถึงผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนว ชั้นปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่นิสิตเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวแล้วนิสิตมีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้น

โสสมลันท์ บุญยิ่ง (2532 : 48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า สามารถพัฒนามนุษยสัมพันธ์ได้ คือ สามารถพัฒนาให้บุคคลมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การทักทายก่อน การให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเป็นผู้ฟังที่ดี การยกย่องชมเชย และการให้อภัยในความผิดพลาด

1.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แคพแลน (Kaplan.1956 : 56) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยม จำนวน 180 คน โดยศูนย์สุขภาพจิตปรินซ์จอร์จ ในแมรีแลนด์ (Prince George County Mental Health Clinic) พบว่า พวกที่ปรับตัวได้ดี คือ พวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 69.6

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1.1 ความหมายของกลุ่ม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่ากลุ่มไว้ดังนี้คือ

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 4) กล่าวว่า กลุ่มคือการศึกษาที่เอกัตบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันอยู่ ก็ถือว่าเป็นกลุ่มได้ ถ้าสมาชิกนั้นมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย

จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่นๆ (2521 : 4 – 6) กล่าวว่า กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกัน กลุ่มจะต้องปฏิสัมพันธ์กัน หมายความว่าทั้งกลุ่มและบุคคลแยกกันไม่ได้ จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปฏิริยาโต้ตอบกันทั้งด้านความคิด กิริยาท่าทาง การกระทำ หรือคำพูด มีความสนใจร่วมกัน เพื่อสมาชิกจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน มีแบบแผนต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย จะต้องมีการกำหนด หน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบ และระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆเป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

วนิดา เสนิเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530 : 19) กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป ที่มีการพึ่งพาอาศัยกัน และปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อจุดมุ่งหมายสำหรับการกระทำหรือการปฏิบัติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน

พัชนี วรกวิน (2522 : 140) กล่าวว่า กลุ่ม คือ บุคคล 2 คนหรือมากกว่านั้น มารวมกันโดยมีลักษณะเหล่านี้คือ

1. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Common goal)
2. มีการกระทำร่วมกัน (Interaction)
3. มีการปฏิบัติในบทบาทอันเดียวกัน (Common role)

ผกา บุญเรือง (2525 : 18) กล่าวว่า กลุ่มคือการทำงานที่บุคคลตั้งแต่สองคนมารวมกันมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการจัดระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ขึ้นมา มีการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน กลุ่มมีกำเนิดจากการที่สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกันทางจิตใจ หรือมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือโครงสร้างอื่นๆ เนื่องจากสมาชิกได้รับความพึงพอใจจากกันและกัน

จากความหมายของกลุ่มดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความรับผิดชอบในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

2.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

คาร์ทไรท์ และซานเดอร์ (Cartwright and Zander.1968 : 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่างๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์ (Feedback) ซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน และยังคงฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการประชุมต่างๆ

ศุภวดี บุญญวงศ์ (2527 : 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่มหรือสมาชิกต่อกลุ่มหรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีช่วยส่งเสริมสนับสนุน ให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์และมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มประสบความสำเร็จในการทำงานครั้งนั้นๆ ด้วย

ประนอม เดชชัย (2531 : 100 – 101) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่ม ทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มประเภทนี้จะช่วยฝึกประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนให้พัฒนาขึ้น เช่น ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคม ฝึกให้ผู้เรียนยอมรับมติของกลุ่มเพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของผู้เรียน

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่ม มีการร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เท็กซ์เลอร์และนอร์ท (ทองเรียน อมรัชกุล. 2520 : 6 – 7 ; อ้างอิงจาก Traxler and North. 1957 : 320) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อการศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่
  2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร
  3. เพื่อเป็นรากฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล
  4. เพื่อการปรับตัวการบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของทั้งบุคคลและของกลุ่ม
- ประนอม เดชชัย (2531 : 101 – 102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่างร่วมกัน
3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรม จริยธรรมอีกหลายๆ อย่างในขณะที่ปฏิบัติ

กิจกรรมกลุ่ม

จากจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์ และฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น จากการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.1.4 ประเภทของกลุ่ม

วอร์เตอร์ส (คัมเพอร์ จัตรศุภกุล. 2530 : 11 – 15 ; อ้างอิงจาก Warter. 1960 : 10 – 15) ได้แบ่งกลุ่มออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ

1.1 กลุ่มปฐมภูมิ เป็นกลุ่มที่มีลักษณะการพบปะสังสรรค์กันอย่างเป็นกันเอง มีการพบปะกันระหว่างบุคคลต่อบุคคลอยู่เสมอ เช่น กลุ่มครอบครัว เป็นต้น

1.2 กลุ่มทุติยภูมิ กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่บุคคลมีความสนใจเป็นพิเศษร่วมกัน เช่น การรวมกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น

2. กลุ่มทางด้านสังคมและกลุ่มด้านจิตวิทยา

2.1 กลุ่มทางด้านสังคม กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายไม่เกี่ยว ข้องกับบุคคลแต่ละคน จุดมุ่งหมายส่วนใหญ่ในการรวมกลุ่ม คือการทำงานบางอย่างร่วมกัน

2.2 กลุ่มทางจิตวิทยา กลุ่มทางจิตวิทยานั้นมีความเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลมากกว่ากลุ่มทางด้านสังคม การเข้ามารวมกลุ่มของสมาชิกนั้นมาด้วยตนเองเพื่อจุดมุ่งหมายในการพบปะสมาชิกในกลุ่ม

3. กลุ่มที่เป็นระเบียบและกลุ่มที่ไม่เป็นระเบียบ

3.1 กลุ่มที่เป็นระเบียบ กลุ่มประเภทนี้สมาชิกแต่ละคนจะแสดงบทบาทแตกต่างกันไป แต่จะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ในการจัดกลุ่มประเภทนี้อาจจะมีตั้งแต่การจัดในระดับที่ไม่เคร่งครัด จนกระทั่งการจัดอย่างมีกฎเกณฑ์อย่างมากมาย

3.2 กลุ่มที่ไม่เป็นระเบียบ ในกลุ่มประเภทนี้สมาชิกจะมีอิสระจากสมาชิกคนอื่นๆในกลุ่ม เพราะสมาชิกแต่ละคนไม่รู้ว่าตนเองจะมีบทบาทอย่างไร จะมีหน้าที่ในการทำงานอย่างไร จึงทำให้มองเห็นได้ว่ากลุ่มลักษณะนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีระเบียบแบบแผนเลย

4. กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณเองอยู่ในกลุ่ม และกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณเองอยู่นอกกลุ่ม

4.1 กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณเองอยู่ในกลุ่ม กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกอยากเป็นเจ้าของกลุ่ม มีความสุขที่จะได้ทำงานร่วมกับบุคคลในกลุ่ม

4.2 กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณเองอยู่นอกกลุ่ม กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความรู้สึกไม่ภาคภูมิใจในกลุ่ม ไม่อยากเป็นสมาชิก ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ

ผกา บุญเรือง (2525 : 18 - 20) กล่าวว่า ประเภทของกลุ่มสามารถจำแนกได้หลายลักษณะ คือ

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมีการพบปะเห็นหน้ากันอยู่เสมอ (face-to-face) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนเล่น กลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนในชนบทขนาดเล็ก ซึ่งลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิคือ

1.1 เป็นกลุ่มขนาดเล็กมีคนไม่กี่คน

1.2 มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมรักใคร่ ผูกพันมีความสนใจร่วมกัน

1.3 มีภูมิหลังเหมือนกัน

2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) จะเป็นกลุ่มที่มีลักษณะตรงข้ามกับกลุ่มปฐมภูมิคือ

2.1 สมาชิกของกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันอย่างห่างเหินขาดความใกล้ชิดสนิทสนม มีการติดต่อกันอย่างเป็นทางการ

2.2 มีความผูกพันทางความรู้สึกน้อยลง

2.3 จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีจำนวนมาก

2.4 มีพื้นเพและภูมิหลังต่างกัน

วนิดา เสนิเศรษฐ และซอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530 : 19 - 20) กล่าวว่า ประเภทของกลุ่ม แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆได้ดังนี้

1. กลุ่มหน้าที่ คือ กลุ่มที่ได้มีการระบุไว้ในโครงสร้างขององค์การว่ามีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ เช่นไร ซึ่งองค์ประกอบเด่นของกลุ่มแบบนี้คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในองค์การจะถูกกำหนดขึ้นมาอย่างมีระเบียบแบบแผนและแสดงให้เห็นโดยแผนผังองค์การ นอกจากนี้เป้าหมาย ปฏิสัมพันธ์ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และระดับการปฏิบัติงานจะมีการระบุไว้ทั้งหมด

2. กลุ่มงานหรือกลุ่มโครงการ คือ กลุ่มที่ผู้ร่วมงานหรือลูกจ้างคนงาน ถูกนำมารวมตัวกันเพื่อปฏิบัติงานพิเศษขึ้นใดชั้นหนึ่งให้บรรลุผลในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ความสัมพันธ์และโครงสร้างของกลุ่มจะถูกกำหนดขึ้นมาอย่างมีระเบียบแบบแผน

3. กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มมิตรภาพ กลุ่มลักษณะดังกล่าวนี้จัดตั้งขึ้นมา บนพื้นฐานของความไม่เป็นทางการโดยมีผลประโยชน์ ความคิดความเชื่อบางอย่างร่วมกัน ความสัมพันธ์ของกลุ่มมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในโครงสร้างขององค์การ

สุตา เทียบจตุรัส (2541 : 151) กล่าวว่า กลุ่มอาจแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1. กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal groups) เป็นกลุ่มงานซึ่งกำหนดอยู่ภายในโครงสร้างขององค์การ เพื่อดำเนินการกิจซึ่งสัมพันธ์กับเป้าหมายที่เป็นทางการขององค์การ

2. กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal groups) เป็นกลุ่มซึ่งไม่ได้กำหนดโดยองค์การ แต่มีการตอบสนองความต้องการของสังคม เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของสมาชิกมากกว่าเกิดขึ้นโดยองค์การ

นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 18 - 20) ได้แบ่งประเภทของกลุ่มไว้ดังนี้

1. กลุ่มฝึกอบรม (T. Group or Training Group) กลุ่มชนิดนี้มีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกทุกคนตระหนักถึงความรู้สึกที่เป็นอยู่ การใช้ทักษะเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารซึ่งจะทำให้สมาชิกสามารถดำเนินการหาทางของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มฝึกอบรมความไวในการรับรู้ (Sensitivity Training Group) กลุ่มชนิดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกทักษะในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่างๆเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เช่นการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดเหตุผลที่เป็นของตนเองและผู้อื่น โดยเชื่อว่า การพัฒนาทักษะการรับรู้นี้จะส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองและปรับปรุงตนเอง รวมทั้งเข้าใจความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่น

3. กลุ่มฝึกอบรมทักษะพื้นฐาน (BST - Group or Basic Skill Training Group) กลุ่มชนิดนี้บางครั้งเรียกว่า กลุ่มฝึกอบรมเพื่อนมนุษย์สัมพันธ์ (Training Human Relations Laboratory) เป็นการสร้างสมาชิกให้มีทักษะเบื้องต้นในด้านมนุษยสัมพันธ์

4. กลุ่มฝึกฝนทดลอง (Laboratory Training Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นโครงการสำหรับสมาชิกที่อยู่ประจำ จัดขึ้นเพื่อมุ่งจัดให้มีประสบการณ์ เพิ่มพูนความเข้าใจและพัฒนาทักษะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม

5. กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นกลุ่มที่เป็นความจริงของงานส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักสภาพความเป็นจริงของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เกี่ยวข้องกับผู้อื่นอย่างเปิดเผย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

6. กลุ่มทนทาน (Marathon Group) กลุ่มชนิดนี้มักจะมีการพบกันหลายช่วงเวลาติดต่อกันไป โดยใช้เวลามากกว่า 12 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง จากการปฏิสัมพันธ์กันหลาย ๆ ครั้งนี้จะทำให้สมาชิกกลุ่มได้ค้นพบและศึกษาความคิดของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย

7. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ปกติให้มีการยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง และพยายามแก้ไขปัญหานั้นเสียก่อนที่จะกลายเป็นปัญหารุนแรง นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้มีปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดทั่วไปจากกลุ่มไปประยุกต์เข้าไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

8. กลุ่มจิตบำบัดรักษา (Group Psychotherapy) เป็นรูปแบบหนึ่งของการแก้ปัญหาของมนุษย์ โดยการพบปะพูดคุยกันในกลุ่มเล็กระหว่างสมาชิกและผู้ให้การบำบัดติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดการหยั่งเห็นและเข้าใจสาเหตุของการเกิดปัญหาทางสังคม อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งมีความสามารถที่จะลดหรือแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้

9. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม ประสบการณ์ของกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในส่วนบุคคล ทุกคนและกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้การทากิจกรรมกลุ่มยังจะต้องเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่นและทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวแล้วในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดแต่ละครั้งด้วย

2.1.5 ขนาดของกลุ่ม

ออตตาเวย์ (Ottaway.1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9 – 12 คน จึงจะทำให้การทากิจกรรมกลุ่มบังเกิดผลดีที่สุด

ชอร์ว (Shaw.1981 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมี 10 คนเป็นอย่างมาก ถ้าสมาชิกจำนวน 30 คนขึ้นไป ก็จะต้องเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ และมีความเห็นว่า จำนวนสมาชิกมีใช้ปัญหาสำคัญ ต้องดัดแปลงประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิก และการร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

จำเนียร ช่วงโชติ (2521 : 5) กล่าวว่า ในวงการศึกษ ขนาดของกลุ่มที่ใช้ศึกษา มักจะเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ก็จะมีการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

คมเพชร จิตรสุกุล (2530 : 26) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์กลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์

แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปจนความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิดชอบทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกกับข้อใจที่ไม่มีงานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่มและระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

สุดา เทียบจตุรัส (2541 : 162) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและตัวแปรตามด้วย เราอาจพบว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กจะทำงานสำเร็จเร็วกว่ากลุ่มที่มีขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามถ้าการแก้ปัญหาของกลุ่มใหญ่จะทำให้ดีกว่ากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ซึ่งมีสมาชิกมากกว่า 12 คน จะเหมาะสมสำหรับการสร้างปัจจัยนำเข้าที่แตกต่างกัน ดังนั้นถ้าเป้าหมายของกลุ่มคือการหาความจริง กลุ่มที่ใหญ่กว่าจะมี ประสิทธิภาพมากกว่า ในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่เล็กกว่าจะทำให้เกิดผลผลิตจากปัจจัยนำเข้าที่ดีกว่า

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่มควรเป็นกลุ่มที่มีขนาดตั้งแต่ 10 – 12 คน และมากที่สุดไม่เกิน 15 คนเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม

2.1.6 บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

อิรันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2539 : 15 – 18) กล่าวว่าควรจะมีการแบ่งบทบาทของสมาชิกตามความสามารถหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เพราะบทบาทของสมาชิกจะก่อให้เกิดผลได้ในแง่บวกหรือแง่ลบ และบทบาทของสมาชิกไม่จำเป็นต้องเหมือนกันในทุกกลุ่ม บทบาทย่อมเปลี่ยนไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มขนาดเล็ก ประเภทของบุคคลที่แสดงบทบาทมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ประเภทวิตกกังวล (The Anxious Participant) สมาชิกประเภทนี้มีความกลัวกลุ่ม กระวนกระวายใจ ทำให้คนอื่นในกลุ่มมีความรู้สึกเครียด เพราะว่าความกลัวกลุ่มกังวลของเขามักถ่ายทอดออกมาในกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นการถ่วงความก้าวหน้าของกลุ่มเป็นอย่างมาก

2. ประเภทวางอำนาจ (The Authoritarian) คนประเภทนี้ต้องการเป็นใหญ่แต่ผู้เดียวภายในกลุ่ม ต้องการคุมทุกอย่าง

3. ประเภทนิ่งเงียบ (The Sillient Participant) เนื่องมาจากความกลัวสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้คนประเภทนี้พูดเพียงเล็กน้อย การนิ่งเงียบทำให้คนประเภทนี้รู้สึกปลอดภัยในแง่ที่ไม่มีใครมาโจมตีความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของเขา

4. ประเภทใช้ปัญญา (The Intellectual Participant) สมาชิกประเภทนี้ไม่เอาอารมณ์มาเป็นใหญ่ เป็นลักษณะที่ดีสำหรับกลุ่มขนาดใหญ่

5. ประเภทรู้ทุกอย่าง (The Know – It – All Participant) คนประเภทนี้สนใจที่จะเอาชนะผู้อื่นอย่างเดียว ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ถือว่าตนรู้มาก

6. คนประเภทน้ำท่วมทุ่ง (The Verbose Participant) การพูดน้ำท่วมทุ่งเป็นลักษณะของการพูดมากแต่จับใจความไม่ได้ คนประเภทนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่ม

7. ประเภทลูกขุนพลอยพยัก (The Conformist) สมาชิกประเภทนี้เป็นคนไม่ค่อยชอบแสดงความคิดเห็น แต่ชอบคล้อยตามผู้อื่น เห็นด้วยแทบทุกกรณีที่คนอื่นออกความเห็น

8. ประเภทไม่ยอมตัดสินใจ (The Indecisive Participant) คนลักษณะนี้ ได้แก่ คนที่ไม่ชอบตัดสินใจต่อข้อเสนอของกลุ่ม อาจจะเป็นเพราะกลัวความผิดพลาด แต่จะเกิดผลดีต่อตัวเขาเองในแง่ที่เป็นวิธีป้องกันตนเอง

9. ประเภทชิงดีชิงเด่น (The Rival Participant) คนลักษณะนี้อยู่ที่ไหนก็จะไปกระตุ้นให้ผู้อื่นต้องการการแข่งขัน การถกปัญหา กลายเป็นการโต้เถียงเพื่อเอาชนะ

10. ประเภทขี้ระแวง (The Cynic) คนประเภทนี้กลัวการถูกเยาะเย้ยถากถางเมื่อพูดอะไรออกไปเขาจะไม่ไว้วางใจใครทั้งสิ้นในกลุ่ม

11. ประเภทตลกโปกฮา (The Comediant) เป็นคนที่ชอบทำตัวให้เด่นในกลุ่ม ไม่ชอบทำอะไรจริงจัง ทำเป็นเล่นไปหมด

2.1.7 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ส (Roger.1970 : 121 – 122) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางความรู้สึก
2. มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่างๆ ของตนเอง มีการแสดงออกที่ตรงกับความรู้สึกของตน

3. เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self – Actualization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง

4. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึง บุคคลยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองและมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ลดการสงสัยและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรสุมาทูล (2530 : 15 – 19) กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เราควรที่จะคาดหวังความสำเร็จอะไรบ้างจากกิจกรรมนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะคาดหวังเฉพาะเรื่องความสำเร็จของกิจกรรม หรือเน้นเฉพาะเรื่องผลงานที่ปฏิบัติไปแล้วเท่านั้น ความจริงแล้วการทำกิจกรรมกลุ่มนั้นยังมียุทธศาสตร์สำหรับสมาชิกในกลุ่มอีกมากมาย เพราะในขณะที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้น บุคคลจะมีความเจริญงอกงามเพิ่มความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วการทำกิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าในด้านอื่น ๆ อีกคือ

1. ในด้านพัฒนาการ (Developmental Values) กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มเป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการที่เกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

1.1 การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันเขาก็จะเรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ด้วย ทั้งนี้เพราะเขาจะได้รับประสบการณ์จากสมาชิกแต่ละคน เนื่องจากบุคคลบางคนแสดงออกในทางที่ดี

1.3 การพัฒนาการทางด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น จึงจะได้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วจะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้แล้วในขณะที่ยุทธศาสตร์ที่มีความซับซ้อนในกิจกรรมต่างๆ จะพัฒนาเป็นความสนใจที่แน่นอน เมื่อมีการปฏิบัติงานในกลุ่ม บุคคลมักจะได้ทำงานบางอย่าง ซึ่งก็เท่ากับเป็นการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้

บุคคลที่มาจากครอบครัวต่างกันได้เรียนรู้เรื่องของสังคม สามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม นั้นหมายความว่ามีความเข้าใจในเรื่องปกติวิสัยของสังคม (Social Norms) ดีขึ้น

1.4 ด้านอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภทไม่ใช่จะให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพเท่านั้น แต่จะให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่างๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ความสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตกล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประสบการณ์และอาชีพ ถ้าหากความสัมพันธ์นั้นเป็นไปได้อย่างดีก็ย่อมจะแสดงให้เห็นว่ามีโอกาสจะประกอบอาชีพได้ดี ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน มีคุณค่าต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ ในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการจากสมาชิก เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น กลุ่มความสนใจที่นักเรียนเป็นสมาชิก อาจจะเป็นด้านการละคร การเขียน การกีฬา การถ่ายรูป ก็ย่อมจะช่วยให้เขามีทักษะเฉพาะอย่างดีขึ้น สรุปแล้วอาจจะกล่าวได้ว่า นักเรียนที่เข้ากลุ่มย่อมจะได้รับโอกาสอันดีมีประโยชน์ต่อตนเองมากกว่านักเรียนที่ไม่เข้ากลุ่ม

2. ในด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวสมาชิก ในกลุ่มที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากการให้คำปรึกษา จะปรากฏออกมาให้เห็น

3. ในด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดี ในโรงพยาบาล คลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดยทำการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียนนั้น นักเรียนที่มีปัญหาล้ายคลึงกันอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษา โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อยก็อาจจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่นนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ เมื่อเข้าไปทำงานในกลุ่มแล้วอาจจะสามารถทำงานกับเพื่อนได้ดีขึ้น รู้จักควบคุมอารมณ์ สร้างความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้อื่นได้ มีการพัฒนานิสัยของตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีอิสระในตนเอง ตลอดจนค้นพบความสามารถพิเศษบางประการในตนเอง

4. ต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทั้งหลาย เขาก็จะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

ศุภวดี บุญญวงศ์ (2527 : 3 – 4) กล่าวว่า ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มมีดังนี้

1. ด้านการพัฒนา

1.1 กิจกรรมกลุ่มสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรี และคุณค่าของตน ต้องการความอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัย หากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้ นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้ประสบผลสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่

1.2 พัฒนาด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้และการรับ ซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธีควบคุมอารมณ์ของตน มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.3 พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติ และปทัสถานของสังคม จากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตน ทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุด เกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆของกลุ่ม

1.4 พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ได้ทราบข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนในอนาคตได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล

1.5 พัฒนาความสามารถและทักษะต่างๆ ซึ่งนักเรียนได้ใช้และฝึกความสามารถ ตลอดจนทักษะต่างๆอย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนงาน

2. ด้านการวินิจฉัย ผู้นำกิจกรรมกลุ่มสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆของนักเรียนขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เข้าใจนักเรียนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทราบถึงพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อจะได้หาวิธีปรับปรุง แก้ไข และให้ความช่วยเหลือต่อไป

3. ด้านการบำบัด การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการบำบัดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเป็นกรณีพิเศษ และต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

4. ต่อสถานศึกษาและชุมชน เมื่อนักเรียนพัฒนาด้านต่างๆจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ย่อมส่งผลให้การทำงานกลุ่มในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดปัญหาต่างๆได้มาก นักเรียนก็จะเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพในสถานศึกษา และนั่นคือเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของชุมชนด้วย

จากประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า สิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมกลุ่มที่นอกเหนือจากความสำเร็จของกิจกรรมแล้ว กิจกรรมกลุ่มยังมีประโยชน์ในด้านการพัฒนา การวินิจฉัย การบำบัด และต่อโรงเรียนและชุมชน

2.1.8 ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ทิศนา ขัมมณี (2522 : 205 – 206) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมมักจะประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ คือการปูพื้นผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนหรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

2. ขั้นกิจกรรม คือการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง ที่จะสามารถนำมาอภิปรายและวิเคราะห์ได้ในภายหลัง

3. ขั้นอภิปราย วิเคราะห์ คือการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้วในขั้นนี้ ครูจะต้องเป็นผู้นำทาง ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกัน จนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป หลังจากที่ได้ผู้เรียนได้อภิปรายกันจนเกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ครูจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไปถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงเสร็จแล้ว ครูและผู้เรียนจึงจะช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ประนอม เดชชัย (2531 : 103 – 104) กล่าวว่า การดำเนินงานของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มในลักษณะใด กลุ่มจะมีกระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage)** เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกันถ้ายังไม่รู้จักกันดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าทีไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องประสานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจจะมีการแนะนำตัว เป็นต้น

2. **ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Norming Stage)** เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มรู้จักกันแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่มและภารกิจของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบ ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียน ในการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิกของกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกัน

3. **ขั้นระดมความคิด (Storming Stage)** เป็นขั้นที่บรรยากาศการทำงานกลุ่ม เริ่มจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้สอนอาจมีบทบาท 2 ประการคือ ปลดปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการไปโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. **ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage)** เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จักคุ้นเคย และเข้าใจในบทบาทของตนเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยดี

5. **ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage)** เป็นขั้นสุดท้ายเมื่อสมาชิกของกลุ่มได้ร่วมมือกันดำเนินงาน ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย จนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัว ในขั้นนี้ผู้สอนจึงจะมีบทบาทในการทบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เพื่อทำการสรุปผลและเสนอแนะแนวทางในการนำผลไปใช้ หรือทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ลิขิต กาญจนภรณ์ (2533 : 553 – 554) กล่าวว่า ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มมีดังนี้

1. **ขั้นเตรียม** ในการเตรียมกิจกรรมนี้ ครูทำหน้าที่คัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาใช้ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน ลักษณะของพฤติกรรมพึงเกิดขึ้นภายหลังจากที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมนั้นแล้ว ครูจะต้องวางแผนเรื่องสถานที่ที่เหมาะสม เพราะกิจกรรมกลุ่มต้องใช้พื้นที่ กำหนดตัวนักเรียนและบทบาทที่จะให้นักเรียนแสดงอย่างชัดเจน

2. **ขั้นนำ** ก่อนการเริ่มกิจกรรมกลุ่มครูจะต้องแนะนำชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม วิธีดำเนินการ ขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งบทบาทของนักเรียนทุกคนในชั้นให้ชัดเจนว่าใครทำอะไร นักเรียนทุกคนในชั้นจะต้องมีบทบาทของตน

3. **ขั้นดำเนินกิจกรรม** นักเรียนที่ได้รับบทบาทเริ่มต้นแสดงบทบาท มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามรายการและขั้นตอนที่ได้เตรียมไว้ ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับการตกลงมอบหมาย

4. **ขั้นอภิปรายกลุ่มและการสรุป** การวิจารณ์ของครูหรือวิทยากร หลังจากที่ได้สมาชิกได้แสดงบทบาท ได้มีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติในกิจกรรมที่ได้กำหนดแล้ว มาถึงขั้นนี้ก็คือ ทุกคนมาร่วมอภิปรายเพื่อหาข้อคิด ข้อสรุปจากสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าเราได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมนี้ สมาชิกทุกคนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ครูหรือวิทยากรมีบทบาทในการกระตุ้นให้คิดโดยใช้คำถาม มีบทบาทในการขยายความคิดให้ผลย้อนกลับ และให้ข้อคิดเพื่อเป็นการรวบรวมให้สมาชิกในชั้นสามารถรวบรวมแนวความคิดให้เป็นจุดเดียวกัน หากส่วนใดยังไม่ตรงกันก็ให้ซักถามครูหรือวิทยากร นอกจากนั้นในขั้นนี้ สมาชิกต้องแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกว่าจะนำข้อคิดจากกิจกรรมเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ทศพร มณีศรีข้า (2539 : 97) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ มักจะประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ คือ การปูพื้นผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน หรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา
2. ขั้นกิจกรรม คือ การที่ผู้เรียนลงมือทำอะไรอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง ที่จะสามารถนำมาอภิปรายและวิเคราะห์ได้ภายหลัง
3. ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว ในขั้นนี้ครูจะต้องเป็นผู้นำทาง ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป หลังจากจากผู้เรียนได้ อภิปรายกัน จนเกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ครูจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไป ถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง แล้วครูและผู้เรียนจึงช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มควรมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ เป็นขั้นที่ครูได้แนะนำ ชี้แจงวัตถุประสงค์ และสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการดำเนินกิจกรรม
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการทำกิจกรรม และสามารถนำมาอภิปรายและวิเคราะห์ได้
3. ขั้นอภิปรายกลุ่มและสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็น โดยมีครูหรือผู้นำกิจกรรมเป็นผู้กระตุ้น ให้ผู้เรียนได้คิดต่อไป เพื่อนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.1.9 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทิศนา ขัมมณี (2522 : 201 – 202) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีดังกล่าวมีอยู่หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการวิธีหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตัวเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนั้น ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย
2. บทบาทสมมติ (Role – play) เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการสอน วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมานั้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย
3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณี หรือ เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความ

เข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริง หรือ สร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามบทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการที่จะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้ มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกันและได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) วิธีการใช้กลุ่มย่อยในการสอนนี้เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้ว อาจจะเป็นเพราะเล็งเห็นแล้วว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.2.1 งานวิจัยในประเทศไทย

สันทนา วิจิตรเนาวรัตน์ (2539 : 58) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมประเภทสาธารณะเหยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมประเภทสาธารณะเหยลดลงหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แก้วจิต มากปาน (2540 : 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมดีขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมชาย แสงถนอม (2540 : 80) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทัศนคติต่อการเรียนกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ดีขึ้น

สุวรรณี จิตวิริยะยังยง (2540 : 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สุดสงวน กิปทอง (2540 : 69) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวในหอพักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวในหอพักดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จารุติ บุญยารมย์ (2541 : 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้ผู้รับการสงเคราะห์มีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น

อมรรรณ แก้วผ่อง (2542 : 90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้วนักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้น

อำนาจ กังเทเวศน์ (2543 : 96) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้กิจกรรมกลุ่มมีทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์สูงขึ้นกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ริชาร์ดสัน และฮอลล์เวิร์ท (วาสนี ชูสงค์, 2525 : 29 ; อ้างอิงจาก Richardson and Hallworth. 1968 : 124) ได้ทำการทดลองสอนเรื่องความภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีการสอนแบบเก่า ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและเนื้อหาได้มากกว่ากลุ่มควบคุม

เทรปา และไฟร์ค (Treppa and Frike. 1972 : 466 – 468) ได้ทำการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลอง 11 คน และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกเลย 11 คน พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองไปในทางที่ดีขึ้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

3.1.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่า บุคลิกภาพไว้ดังนี้คือ

แคทเทล (Cattell. 1950 : 2) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง สิ่งที่ทำให้สามารถคาดคะเนได้ว่า บุคคลจะอย่างไร หากตกไปอยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้

อัลพอร์ท (Carver and Scheier. 1996 : 5 ; citing Allport. 1961) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง การเคลื่อนไหวของระบบจิตสรีระ (Psychophysical) ภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้นในการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม ทั้งในด้านพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึก

เบอเกอร์ (Burger. 1986 : 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่มีความคงที่ มั่นคง และกำเนิดจากภายในตัวบุคคล

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (25 : 29) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลมีลักษณะแตกต่างจากบุคคลอื่นซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้อง ได้แก่ พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ ประสบการณ์ และการฝึกอบรมในการพัฒนาบุคลิกภาพตนเองให้เป็นตามความประสงค์

ศรีธรรม ฐนะภูมิ (2535 : 14) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกซ้ำๆ เพื่อตอบสนองและปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม บุคลิกภาพสังเกตได้จากการแสดงออกหลายด้านของบุคคลนั้น เช่น ความสามารถ ความสนใจ ลักษณะเด่น ค่านิยม ทศนคติ ภาพพจน์เกี่ยวกับตน (self-image) และความประพฤติ เป็นต้น การแสดงออกต่างๆ เหล่านี้คือสิ่งที่สะท้อนออกมาจากจิตใจนั่นเอง

สถิต วงศ์สวรรค์ (2544 : 4) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะโดยส่วนรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายนอก ภายใน และปัจจัยต่างๆ อันมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น

สิริชัย ประทีปฉาย (2533 : 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะโดยส่วนรวมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น

สุชา จันทน์เอม (2544 : 95) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ หมวดหมู่ของลักษณะต่างๆ ที่รวมกัน และแสดงลักษณะที่เป็นเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

จากความหมายของบุคลิกภาพที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ผลรวมของพฤติกรรมซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

3.1.2 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

สถิต วงศ์สวรรค์ (2544 : 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีประโยชน์ทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ส่วนตัว คือ ความสุขกายสบายใจอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นที่ยอมรับ และสำหรับแก่ส่วนรวมนั้นคือ สังคมสงบสุขเรียบร้อย เมื่อได้เรียนรู้บุคลิกภาพอันเป็นมาตรฐานของสังคมแล้ว ช่วยให้สามารถปรับปรุง เสริมสร้างได้ถูกต้องตามที่สังคมต้องการ

กันยา สุวรรณแสง (2536 : 3 – 4) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. ความมั่นใจ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีจะมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น ทำให้กล้าแสดงออก เพราะคนอื่นๆ ที่พบเห็นจะให้ความสนใจและเชื่อมั่น ดังนั้นโอกาสของการที่จะประสบความสำเร็จจึงมีมากขึ้น

2. การคาดหมายพฤติกรรม ถ้ารู้ว่าคุณลักษณะนั้นมีบุคลิกภาพอย่างไร จะทำนายได้ว่าในสถานการณ์ใดจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร

3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถบอกได้ว่าบุคคลหนึ่งแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่งได้ก็โดยอาศัยสังเกตดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอแก่บุคคลนั้นๆ บุคลิกภาพช่วยให้สามารถจำ รู้จัก เข้าใจ บุคคลแต่ละคนได้ ตลอดจนรู้วิธีที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนเหล่านั้นได้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในสังคม

4. การตระหนักในเอกลักษณ์ของบุคคล บุคลิกภาพ ทำให้คนมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นของตนเอง เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน

5. การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น การที่รู้บุคลิกภาพของบุคคลอื่น ทำให้ปรับตัวเข้ากับเขาได้ง่ายขึ้น เอาชนะศัตรูได้ แก้ปัญหาได้ บุคลิกภาพมีส่วนสำคัญช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้นง่ายขึ้น

6. ความสำเร็จ คนที่มีบุคลิกภาพดี ได้เปรียบคนอื่นเสมอ เป็นพื้นฐานแห่งความศรัทธาเชื่อถือแก่ผู้พบเห็น ช่วยให้ภาระงานสำเร็จง่ายขึ้น ได้รับความร่วมมือ และการติดต่อด้วยดี ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

7. การยอมรับของกลุ่ม คนที่มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ใครๆ ก็เรียกร้องต้องการ ชอบที่จะให้ร่วมอยู่ในกลุ่มทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ

3.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 41 - 44) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพประกอบด้วย พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาชีวิตของบุคคล กล่าวคือ

1. พันธุกรรม สิ่งที่ยถ่ายทอดทางพันธุกรรม ส่วนมากเป็นลักษณะทางกาย เช่น ความสูง ต่ำ ลักษณะเส้นผม สีของผิว ชนิดของโลหิต โรคภัยไข้เจ็บบางชนิด และข้อบกพร่องทางร่างกายบางชนิด เช่น ตาบอดสี ศีรษะล้าน นิ้วเกิน มือติดกัน ฯลฯ ซึ่งลักษณะทางกายเหล่านี้เป็นอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น

2. สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ และบุคลิกภาพ สำหรับสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพัฒนาการทางร่างกาย ทางจิตใจ และบุคลิกภาพ คือบุคคลอื่นๆ รอบตัวเรา ครอบครัว กลุ่มคนและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์คนอื่นๆ จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาทางบุคลิกภาพ ทศนคติ และพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์

3. ช่วงเวลาในชีวิตของมนุษย์ แสดงถึงระดับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากอิทธิพลร่วมระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแม้ว่าระยะสำคัญของพัฒนาการของมนุษย์ส่วนมากจะอยู่ในช่วงชีวิตวัยเด็กเป็นส่วนใหญ่ แต่ อิริคสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 42 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1959 : 88 - 94) เชื่อว่าการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์นั้น มิได้หยุดยั้งแค่วัยเด็ก แต่มีการพัฒนาลักษณะต่างๆ ของบุคลิกภาพอย่างเป็นลำดับ ตลอดชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล

กาญจนา คำสุวรรณ (2524 : 194 - 195) ได้กล่าวถึงลักษณะของประสบการณ์ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลไว้ดังนี้

1. ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรม เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับเหมือนกันหรือต่างกันมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันตามความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ประเพณี และคำสอนของสังคมนั้น

2. ประสบการณ์เฉพาะตัว เป็นอิทธิพลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่แตกต่างกัน มีผลให้บุคคลแต่ละคนได้รับการหล่อหลอมบุคลิกภาพไม่เหมือนกัน ผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ได้รับความรัก เอาใจใส่ดูแล ให้กำลังใจก็จะพัฒนาบุคลิกภาพไปในทิศทางที่เหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเหตุผลและมองโลกในแง่ดี ในขณะที่ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือเข้มงวด จะมีบุคลิกภาพไปในทิศทางตรงกันข้าม มีความก้าวร้าว ไม่ไว้วางใจคน หวาดระแวง และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคม

ฉลอง ภิมย์รัตน์ (2531 : 29 - 31) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพมี 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นการถ่ายทอดยีนส์จาก พ่อแม่ หรือบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน ได้แก่ ลักษณะทางด้าน รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ ตลอดจนระบบประสาทและระบบโลหิต ซึ่งเป็นลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด

2. องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและสภาพวัฒนธรรม ประเพณี กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ในสังคมที่บุคคลเกี่ยวข้องกับอยู่ เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้แก่ ลมฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร ตลอดจนบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมนี้มีผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันส่งผลให้บุคลิกภาพของตนแตกต่างกัน

นอกจากนี้ มูส และมูส (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537 : 106 ; อ้างอิงจาก Moos and Moos. 1968 : 1 - 2) กล่าวว่า บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล บรรยาภาคนในครอบครัว และการเผชิญปัญหา มีความ

สัมพันธ์กัน เช่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าว มีความขัดแย้งในใจ มักจะมาจากครอบครัวที่ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับบุตรหรือธิดา ครอบครัวที่ปล่อยปละละเลยบุตรมากเกินไป หรือครอบครัวที่ควบคุมบุตรธิดามากเกินไป ทำให้บุตรหรือธิดาที่เป็นสมาชิกของครอบครัวนั้นไม่มีวิธีการเผชิญปัญหาที่ไม่เหมาะสม เช่น มักจะแสดงอารมณ์โกรธ สู้โดยไม่มีเหตุผล หรือบางครั้งอาจจะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงในการเผชิญปัญหา ส่วนครอบครัวที่มีบรรยากาศของความรักเอื้ออาทร ให้ความอบอุ่น ให้ความสนใจ เอาใจใส่ดูแลบุตรธิดา สมาชิกของครอบครัวนั้นก็จะมี ความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีเหตุผล มีความสามารถในการตัดสินใจ พิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ก่อนลงมือกระทำหรือตัดสินใจตกลงใจ ซึ่งผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าวและอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบสู้โดยคำนึงถึงเหตุผลประกอบ

3.1.4 บุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี

ความหมายของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี

บุคลิกภาพแบบเอ (Type A Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพ เร่งร้อน ชอบแข่งขันและก้าวร้าว ชอบทำงานให้ได้มากๆ ในเวลาน้อยๆ มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความพยายามมากในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ ชอบฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว ทนไม่ได้ออกกำลังกายที่ล่าช้า มีความต้องการพักผ่อนน้อยกว่าคนอื่น และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธและก้าวร้าวได้ง่าย (นลินี ธรรมอำนวยสุข. 2541 : 51 ; อ้างอิงจาก Friedman and Rosenman. 1974 : 164)

บุคลิกภาพแบบบี (Type B Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย ไม่รีบร้อนและไม่ก้าวร้าว มีลักษณะเรื่อยๆ น้อยๆ ชอบการพักผ่อนและดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ ไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ในการทำงาน และไม่ชอบการทำงานที่ต้องทำงานในเวลาอันรีบด่วน (อัจฉรา วงศ์วัฒนางค. 2533 : 18)

ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี

บุคลิกภาพแบบเอ เป็นบุคลิกภาพที่ค้นพบในราวปี ค.ศ. 1960 อันเนื่องมาจาก นายแพทย์ ไฟด์แมน (Friedman) และนายแพทย์โรสแมน (Roseman) ได้เริ่มสังเกตผู้ป่วยโรคหัวใจว่ามีบุคลิกภาพบางอย่างที่แปลกไปจากผู้ป่วยโรคอื่นๆ จากการสังเกตเหตุการณ์บางอย่างในคลินิกโรคหัวใจของเขาพบว่า แก้วที่ผู้ป่วยโรคหัวใจมานั่งตรวจนั้นจะมีรอยลึกเฉพาะตรงขอบแก้วเท่านั้น แสดงว่าคนไข้ส่วนใหญ่ของเขา นั่งแต่ตรงขอบแก้ว ซึ่งทำให้เขาคิดว่าคนเช่นนั้นจะต้องเป็นคนที่มีรีบร้อน เพราะคนที่ทำอะไรรีบร้อน รีบเร่ง มักนั่งแก้วแต่ตรงขอบเพื่อจะได้ลุกขึ้นได้รวดเร็ว คล้ายกับเป็นลักษณะของความพร้อมที่จะเคลื่อนไหวทันที จากความคิดนี้ทำให้เขาคิดว่า น่าจะมีบุคลิกภาพบางอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตของเขาอีกว่า ผู้ป่วยโรคหัวใจบางคนนั้น ไม่มีปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) ที่เคยเชื่อกันว่าเป็นสาเหตุสำคัญของโรคหัวใจเลย แต่เดิมนั้นพบว่า การมีโคเลสเตอรอลสูง ความดันโลหิตสูง การสูบบุหรี่ การเป็นเบาหวาน และความอ้วน เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ ถ้าบุคคลใดมีปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ก็จะมีโอกาสเกิดโรคหัวใจมากกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้นเขาจึงใช้เวลาถึง 8 ปี ในการร่วมกันศึกษาและวิจัยบุคลิกภาพของผู้ป่วยโรคหัวใจ และในที่สุดก็พบว่า มีบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ซึ่งต่อมาเขาให้ชื่อว่า บุคลิกภาพแบบเอ และบุคคลที่มีบุคลิกภาพตรงกันข้าม เขาเรียกว่า บุคลิกภาพแบบบี การค้นพบบุคลิกภาพแบบเอ นั้น ถือว่าเป็นการค้นพบที่สำคัญเพราะ บุคลิกภาพแบบเอ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญกว่าปัจจัยเสี่ยงทางกายภาพทุกตัว ถ้าเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง หรือโรคไขมันในหลอดเลือดสูง กับคนที่มีบุคลิกภาพแบบ

เอ แล้วคนที่มีความบกพร่องแบบเอ จะถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สูงที่สุดของการเกิดโรคหัวใจ (ชมพูนุช พงษ์ศิริ. 2535 : 25 – 26 อ้างอิงจาก รังสิต ห่อระก. 2532 : 10)

3.2งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี

3.2.1งานวิจัยในประเทศไทย

อจธรา วงศ์วัฒนามงคล (2533 : 126 – 127) ได้ศึกษาตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการศึกษาต่อ จำนวน 120 คน และไม่มีพฤติกรรมการศึกษาต่อ จำนวน 120 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมการศึกษาต่อจะมีลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ มากกว่าผู้ที่ไม่มีความพฤติกรรมการศึกษาต่อ โดยเฉพาะในแง่กลุ่มคนโสด ส่วนกลุ่มที่มีครอบครัวและมีบุคลิกภาพแบบเอ จะมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาต่อมากกว่าคนที่มีความบุคลิกภาพแบบบี

ชมพูนุช พงษ์ศิริ (2535 : 73 – 74) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลสภากาชาดไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3, และ 4 จำนวน 230 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีความบุคลิกภาพแบบเอ มีความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยมากกว่าแบบบี

นลินี ธรรมอำนาญสุข (2541 : 214) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 486 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบุคลิกภาพแบบเอ ทั้งในกีฬาประเภททีมและประเภทบุคคล มีความเครียดแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีความบุคลิกภาพแบบบี

3.2.2งานวิจัยในต่างประเทศ

บลูเมนทอลส์ (ชมพูนุช พงษ์ศิริ. 2535 : 28 ; อ้างอิงจาก Blumenthal. 1978 :634) ได้ศึกษาบุคลิกภาพแบบเอ และแบบบี ของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง พบว่า นักเรียนที่มีความบุคลิกภาพแบบเอ จะเป็นบุคลิกภาพที่มีความเครียดสูงกว่านักเรียนที่มีความบุคลิกภาพแบบบี

เคลลี่ และฮุสตัน (อจธรา วงศ์วัฒนามงคล. 2533 : 19 ; อ้างอิงจาก Kelly and Houston. 1985) ได้ศึกษาบุคลิกภาพแบบเอ และแบบบี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ทำงานนอกบ้าน พบว่า ผู้ที่ทำงานนอกบ้านที่มีความบุคลิกภาพแบบเอ มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับสถานภาพทางอาชีพสูงกว่าผู้ที่ทำงานนอกบ้านที่มีความบุคลิกภาพแบบบี และจากการศึกษาโดยใช้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการทำงาน พบว่า บุคคลที่มีความบุคลิกภาพแบบเอ มีชั่วโมงการทำงานมากกว่า มีปริมาณงานที่มากกว่า มีแนวโน้มว่าจะมีชั่วโมงการทำงานต่ออาทิตย์มากกว่า และรายงานว่ามีผลลบในบทบาทการทำงาน ความตึงเครียดในการทำงาน และต้องการประสบการณ์การทำงานมากกว่าบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบบี

สตรูบ และโบลันด์ (นลินี ธรรมอำนาญสุข. 2541 : 56 – 57 ; อ้างอิงจาก Strube and Boland. 1968) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาการรับรู้สาเหตุของการกระทำและความเพียรในการทำงานของบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ และแบบบี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีความบุคลิกภาพแบบเอ ได้รับความเชื่อถือในความสำเร็จของงานมากกว่าความล้มเหลว ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการวินิจฉัยความยากของงานกับความเพียรในการทำงานนั้น พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบ กล่าวคือ ถ้างานมีความยากมากขึ้น บุคคลจะมีความเพียรพยายามในการทำงานลดลง แต่จะมีความเพียรพยายามในงานที่มีความยากปานกลาง แต่บุคคลที่มีความบุคลิกภาพแบบบีนั้น ความเชื่อถือในความสำเร็จและความล้มเหลวไม่แตกต่างกัน และความยากของงานและความเพียรพยายามจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

4.1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2527 : 5) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดาและบุคคลอื่นๆปฏิบัติต่อกันเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีและยังให้การแนะนำสั่งสอนฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ (2526 : 8) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดาและบุคคลอื่นๆปฏิบัติต่อกันเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีและยังให้การแนะนำสั่งสอนฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

อรุณา สุตม (2533 : 6) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง แยกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งปฏิเสธ และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป

จากความหมายของการอบรมเลี้ยงดูที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วย บิดามารดาและบุคคลอื่นๆปฏิบัติต่อกัน เพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

4.1.2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

ชาปิโร (อัจฉรา สุขารมณ. 2543 : 55 – 56 ; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997) กล่าวว่า รูปแบบการ อบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบใช้อำนาจ พ่อแม่ประเภทนี้จะมีการตั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด และเผด็จการ จะมีแต่คำสั่งและคำว่า “อย่า” กับลูก มีความคาดหวังในตัวลูกสูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้จะมีอารมณ์กดดันสูง ไม่ไว้วางใจใคร บางคนอาจมองโลกในแง่ร้าย มีแต่การตำหนิและวิพากษ์วิจารณ์ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. แบบตามใจ ทะนุถนอมจนเกินเหตุ ไม่มีการตั้งกฎเกณฑ์ระเบียบใดๆทั้งสิ้น ไม่มีการดุหรือลงโทษเมื่อลูกทำความผิด เด็กจะถูกตามใจจนแทบจะเสียเด็ก พ่อแม่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้ตามที่เด็กปรารถนา จนทำให้เด็กกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง มีอารมณ์ก้าวร้าว และมองตัวเองเป็นศูนย์กลางแห่งความสนใจ เด็กที่มาจากครอบครัวประเภทนี้จะมีลักษณะอารมณ์อ่อนไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ในสังคมเด็กประเภทนี้รู้จักแต่การรับ ไม่รู้จักการให้ ทำให้มีปัญหาในการปรับตัว

3. แบบให้เหตุผลในการเลี้ยงดู พ่อแม่ประเภทนี้จะรู้จักความ “พอดี” รู้จักการยืดหยุ่น ไม่เข้มงวดจนเด็กขาดศักยภาพในตนเอง หรือปล่อยจนเสียเด็ก พ่อแม่ให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหา แต่ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อเด็กทำผิดจะมีการชี้แจงเหตุผลและผล เด็กที่มาจากครอบครัวประเภทนี้จะมีคามเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคนอื่นๆ (2518 : 159 – 162) กล่าวว่า จากการศึกษาของนักจิตวิทยา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัวต่อเด็ก ไว้เป็น 4 แบบคือ

1. ลักษณะการเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับ (The Pattern of Rejection) ในบางครั้งเด็กเกิดมา

ไม่เป็นที่ต้องการของบิดามารดา ซึ่งในสังคมมนุษย์เรานี้อยู่ประมาณ 25 % ที่บางครั้งรอบครัวไม่ต้องการเด็ก ลักษณะเช่นนี้แบ่งออกเป็นหลายแบบด้วยกัน เช่น คลอดลูกแล้วทิ้งไว้ในโรงพยาบาล ทิ้งในห้องเด็กกักขังในห้องนอน เป็นต้น ในบางครั้งบิดามารดาไม่ต้องการให้เกิดผลดังกล่าว แต่ผลการกระทำนั้นเกิดขึ้นกับเด็กในลักษณะเดียวกัน เช่นการให้ลูกอยู่กับคนใช้ การให้ลูกไปอยู่โรงเรียนประจำ เป็นต้น

2. ลักษณะการเลี้ยงดูแบบรักลูกเกินไป (The Pattern of Overprotection) นักจิตวิทยาชื่อ เลวี (Levy) ได้ศึกษาลักษณะของมารดาที่เลี้ยงลูกแบบรักลูกเกินไปหรือปกป้องคุ้มครองเกินไป ได้พบลักษณะพื้นฐานของการเลี้ยงดูเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

2.1 สัมผัสหรือใกล้ชิดทางกายมากเกินไป เช่น นอนกับแม่ตลอดเวลา กลัวลูกหนาว ร้อน ส่งลูกไปโรงเรียน รับลูกกลับจากโรงเรียน ไม่ยอมให้ลูกคลาดจากสายตา เป็นต้น

2.2 เห็นว่าลูกเป็นเด็กตลอดเวลา แม้ว่าเด็กจะโตแล้วก็ตาม เช่น ลูกอายุ 12 ขวบ ก็ยังอาบนํ้าป้อนข้าวให้ เป็นต้น

2.3 ปกป้องและขัดขวางวุฒิภาวะทางสังคม เช่นแนะนำสั่งสอนตลอดเวลา เตรียมบทเรียนแบบฝึกหัดให้ เลือกวิชาเรียนให้ เลือกเพื่อนให้ เป็นต้น

ผลของการเลี้ยงดูแบบนี้ เด็กจะกลายเป็นคนเข้าเพื่อนเข้าฝูงไม่ได้ ขี้อาย ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความสุข เบื่อหน่ายเดียวดาย แต่เด็กเหล่านี้จะซึมเซา เพราะไม่ทำผิดวินัย สนใจตำราเรียน

3. ลักษณะของการเลี้ยงดูแบบควบคุมเกินไป (The Pattern of Domination) การเลี้ยงดูเด็กแบบควบคุมเกินไป หรือเข้มงวดกวดขันเกินไปนั้น บิดามารดาของเด็กบางคนจะกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้เด็กของตนได้กระทำ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต ซึ่งบางครั้งก็เกินความสามารถที่เด็กจะกระทำได้ ปฏิกริยาของเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมหรือเข้มงวดกวดขันเกินไป อาจจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ ถ้าเป็นเด็กที่มีความสามารถใกล้เคียงกับความมุ่งหวังของบิดามารดา เด็กจะเป็นบุคคลที่มีแรงขับ (drive) สูง และมักประสบความสำเร็จในชีวิต แต่พฤติกรรมที่แสดงออกมักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความสุขในชีวิต ถ้าเด็กมีความสามารถต่ำกว่าความมุ่งหวังของบิดามารดาแล้ว เด็กจะแสดงปฏิกริยาโดยการหลีกเลี่ยงสถานการณ์นั้นๆ และในบางครั้งพูดปดหรือโกหกเพื่อให้บิดามารดาพอใจ

4. ลักษณะของการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (The Pattern of Over-indulgence) เด็กที่กระทำตัวไม่มีระเบียบเป็นแบบหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือบิดามารดาให้อิสระมากเกินไป

โลมรสมิ์ จันทรประภา (2515 : 82 – 84) กล่าวว่า สาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเรามีลักษณะต่าง ๆ กัน นอกจากจะเกิดจากกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูซึ่งมีประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. ประเภทถูกเลี้ยงให้เป็นใหญ่มาตั้งแต่เด็ก เป็นต้นว่าถูกอบรมกวดขันให้ประพฤติตนอย่างผู้ใหญ่ ใช้มารยาทอย่างผู้ใหญ่โดยเคร่งครัดมาตั้งแต่ยังอ่อนยังไม่สมควร ไม่มีโอกาสได้คิดได้ทำอย่างเด็กตามธรรมชาติเลย โตขึ้นจะมีตัวตนเป็นสองแบบ คือแบบที่เรียกว่า “แก่แดด” “เจ้าระเบียบ” ที่ยั่วรำคาญเพื่อน เด็กๆ ที่คิดที่จะกระทำการต่างๆ อย่างเด็กไปหมด รำคาญแม้แต่ผู้ใหญ่บางคนที่ไม่มีระเบียบ เลยกลายเป็นคนเข้ากับเพื่อนยาก ถ้าไม่เป็นคนแก่แดดดังนั้นก็กลายเป็นคนอีกแบบหนึ่ง คือถูกจู้จี้มากนักก็เลยเบื่อ คือเข้าใส่ไม่ทำเลย หรือทำในสิ่งตรงกันข้ามเมื่ออยู่ลับหลังคนที่ตนกลัวเกรง เช่น ถูกกวดขันเรื่องกิริยามารยาท พอลับหลังผู้ใหญ่ก็ทำกิริยาทรามๆ ต้าช้า ซึ่งภาษาเด็กวัยรุ่นเดี๋ยวนี้เรียกว่า “ต๋อย” บางคนถูกกวดขันเรื่องการเรียนมาก หรือถูกบังคับให้เรียนวิชาที่ตนไม่ชอบก็เกลียดไม่สนใจในการเรียน เลยเคล็ดเปิดเบี่ยงเสียเด็กไปก็มี

2. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นทาส ได้รับการเอาใจตามใจให้ทำอะไรได้ตามความอยากโดยไม่มีการควบคุมอบรมห้ามปราม โตขึ้นจะกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง หรือตัวเอง เห็นแก่ตัว ยกตนเหนือคนอื่น ชอบข่มคนอื่น ดูถูกคนที่ต่ำกว่า ออกจะตั้งตัวเป็นทวดเอาจริง ๆ

3. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นผู้ร้าย ประเภทนี้มักเป็นผู้ที่ผู้ปกครองเข้มงวดกวดขัน คอยแต่จับผิด ทำอะไรไม่ถูกไม่ควรไปหมด ต้องคอยป้องกันตัวอยู่ตลอดเวลา มักเป็นเด็กประเภท “บ้านแตก” คือบิดามารดาหย่าร้างหรือตายจากกัน มีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง เด็กกำพร้า เด็กที่เกิดมาโดยมีกำเนิดไม่เป็นที่พึงประสงค์ที่ฝรั่งเรียกว่า “Unwanted” คือเกิดมาโดยไม่มีผู้ใดแม่แต่ผู้ที่ทำให้เกิดอยากให้เกิด จึงมีแต่คนรังเกียจ เด็กที่ถูกเลี้ยงแบบนี้โตขึ้นจะเป็นคนมีปมด้อย เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ศรัทธาเพื่อนมนุษย์ ไม่เชื่อว่า “น้ำใจ” จะมีจริงในโลกนี้ คอยแต่หวาดระแวงความหวังดีของใครๆ ไปหมด มีตัวตนซึ่งเจ้าตัวเองไม่ยอมรับ เพราะเฝ้าแต่สมเพชตัวเอง โกรธโชคชะตา แค้นเคืองคนที่มั่งมีที่ตนไม่มี แค้นเคืองคนที่ดีกว่าตนไปสิ้น ตัวตนประเภทนี้จะมีการแสดงออกที่ประหลาด ๆ มาก

4. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นของเล่น คือเลี้ยงไว้สำหรับเซย์ชม ผู้เลี้ยงชอบให้แสดงออก เช่น ให้แต่งตัวสวย ๆ ให้แสดงออกตามงานต่าง ๆ ตามโอกาสที่จะแสดงได้ ชอบให้แสดงละคร แสดงทางโทรทัศน์ เพื่อเป็นหน้าเป็นตาแก่ผู้เลี้ยง เพื่อผู้เลี้ยงจะได้คุยว่า “ลูกหลานฉัน” หรือ “เด็กของฉัน” เด็กที่ถูกเลี้ยงแบบนี้โตขึ้นจะเป็นคนชอบแสดงออกจนบางครั้งอาจไม่เลือกกาลเทศะ กลายเป็นคนจู้จี้จ้านประเภทที่ภาษาฝรั่งในวิชาจิตวิทยาทางจิตเรียกว่าพวก “I am here” ชอบแสดงตนเรียกร้องความสนใจของคนอื่น มักเอาเด่น ทำให้บุคลิกภาพเสีย เป็นที่รำคาญและเป็นที่ขบขันของคนอื่น

5. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นสัตว์เลี้ยง ประเภทนี้ผู้เลี้ยงมักเป็นคนเจ้าอารมณ์ ชอบใจก็เอาใจใส่อย่างดีตลอดจนเฝ้าเซย์ชม ไม่ชอบใจก็ทอดทิ้งเกรี้ยวกราด เด็กที่ถูกเลี้ยงกลับตัวตามอารมณ์ไม่ทันโตขึ้นจะกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง โสเล เป็นคนตัดสินใจอะไรเองไม่ได้ ไม่ไว้วางใจคนอื่น หวาดระแวง

6. ประเภทเลี้ยงอย่างเป็นคน ประเภทนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเตรียมจะให้เป็นผู้ใหญ่ คือเลี้ยงให้เติบโตเจริญขึ้นตามพัฒนาการของโครงสร้างของบุคคลแล้วข้างต้น ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ และทางสังคม ตลอดจนทางสิ่งแวดล้อม โดยทำการอบรมให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร เด็กที่ถูกเลี้ยงประเภทนี้จึงเจริญขึ้นตามพัฒนาการของวัย ผู้เลี้ยงเตรียมไว้ให้เติบโตขึ้นเป็นตัวตนของคนที่มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างไม่มีพื้นฐานชาติ แต่เป็นตัวตนที่มีระเบียบของชีวิตอันมนุษย์ผู้เจริญแล้วควรจะมีตามอัตภาพ โตขึ้นจะเป็นตัวตนที่สมบูรณ์ตามฐานะของตน ความพิการทางจิต หรือความผิดปกติทางจิตจะมีน้อยหรือไม่มีเลย เพื่อนประเภทนี้เด็ก ๆ จะคบหาสมาคมได้ง่ายและควรจะเลือกไว้เป็นเพื่อนด้วย

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 60 – 63) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองคอยควบคุมออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามต้องการ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Leisler – faire) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้งบุตร (Rejection) หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่สนใจอบรมเลี้ยงดูบุตร ปล่อยให้เด็กทำตามอำเภอใจ ไม่มีคนคอยแนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว ชอบทะเลาะเบาะแว้ง ไม่เชื่อฟังผู้ใด มีอารมณ์ไม่มั่นคง เด็กมัก

แสดงอาการเรียกร้องความสนใจ (Call for Attention) จากผู้อื่นอยู่เสมอ เพราะเด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ความสนใจจากพ่อแม่

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบทนุถนอมมากเกินไป (Over – Protection) หมายถึง พ่อแม่จะคอยปกป้องดูแลบุตร คล้าย ๆ กับว่าบุตรนั้นเป็นเด็กอยู่ตลอดเวลา จะทนุถนอมราวกับไข่ในหิน จะคอยให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำหรือทำให้เองจนเด็กไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ เด็กจะมีลักษณะเอาแต่ใจ ตัว ขัดไม่ได้ ไม่มีความคิดริเริ่ม คอยพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ แก้ปัญหาหรือทำอะไรด้วยตนเองไม่ได้

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการใช้เหตุผลและผล ใ้บุตรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในภารกิจต่างๆ ของครอบครัว สามารถที่จะแสดงความสามารถของตนได้เต็มที่ในหนทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเทศะและเหตุผล ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะตนเป็นที่พึ่งแห่งตน (Independency) ได้

วารสาร รักษ์วิจัย (2527 : 11 – 17) กล่าวว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกมีนักจิตวิทยาได้แบ่งเป็นวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และความเข้าใจ ในการอบรมเลี้ยงดูลูก ต้องใช้เหตุผลกับลูกให้ลูกรู้สึกว่าตนได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม วิธีการเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญแก่ลูกโดยถือว่าลูกคือส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อครอบครัว หลักการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่จะทำได้คือ

1. พ่อแม่ให้สิทธิ์แก่ลูกในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวให้เขาเป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด

2. พ่อแม่มีหน้าที่ให้สิ่งต่าง ๆ ตรงกับพัฒนาการของลูกตามความเหมาะสม

3. พ่อแม่ควรต้องเอาใจใส่ต่อความคิดเห็นของลูก สนใจกิจกรรมต่างๆ ของลูกให้คำแนะนำส่งเสริมและเฝ้าดูผลสำเร็จในงานของลูกด้วยความตั้งใจและอดทน

4. พ่อแม่ควรมีเวลาใกล้ชิดลูก และทำตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก ให้คำแนะนำมากกว่าการออกคำสั่งให้ทำ

5. พ่อแม่ควรใช้แรงเสริมเป็นตัวสร้างบุคลิกภาพของเด็กตามที่ตนต้องการจะให้เด็กเป็น

6. พ่อแม่ควรต้องส่งเสริมความเป็นคนมีสุขภาพจิตที่ดีให้แกลูก โดยให้อิสระแก่ลูกควบคู่ไปกับการมีหน้าที่ รับผิดชอบ ทำให้ทั้งสองสิ่งนี้มีความสมดุลกันขึ้นในตัวของลูก

7. พ่อแม่ควรจะใช้วิธีการลงโทษให้เหมาะสม

8. การฝึกวินัยให้กับลูกเป็นสิ่งที่จำเป็น ควรเริ่มทำในเมื่อลูกโตพอที่จะเข้าใจเหตุผลแล้ว

9. พ่อแม่ควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้ลูกเกิดความอยากรู้อยากเห็นและเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่างๆ

10. พ่อแม่ควรช่วยให้ลูกได้เรียนรู้ที่จะอยู่กับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กในวัยเดียวกัน

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาากับเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เรียกร้องเอาจากลูก โดยพ่อแม่มีความต้องการเดี่ยวเชิงให้ทำตามสิ่งที่พ่อแม่หวังไว้ พ่อแม่จะกำหนดวิถีชีวิตให้กับลูก ลูกต้องทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการของพ่อแม่ ลูกมีหน้าที่ทำตามทุกอย่างแม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักมีดังนี้

1. พ่อแม่มักเดี่ยวเชิญให้ลูกทำตามสิ่งที่พ่อแม่เห็นว่าดีเท่านั้น
2. พ่อแม่มักจะดุด่าว่ากล่าวเมื่อเวลาที่ลูกอธิบายหรือแสดงเหตุผลคัดค้าน
3. พ่อแม่กำหนดรายการอาหารทุกมื้อแก่ลูก
4. พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดวิถีการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียง หรือดูต่ำลงโทษรุนแรงเกินเหตุ บ้างครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงลูกให้เป็นของคนอื่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักจะทำได้ดังนี้

1. ไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของลูก ลูกจะเล่นอะไรอย่างไรพ่อแม่ไม่เคยเอาใจใส่
2. เวลาลูกซักถาม พ่อแม่มักจะพูดว่า “อย่ามายุ่งไปให้พ้น” พ่อแม่มักลืม หรือไม่สนใจกับคำสัญญาหรือข้อเรียกร้องของลูก
3. พ่อแม่ชอบพุดูลูกเสมอเวลาลูกเล่นคนเดียว ถ้าเด็กไม่กลัวก็จะตีลูกอย่างรุนแรง
4. พ่อแม่จะปล่อยให้ลูกทำอะไรต่าง ๆ ตามใจชอบ ไม่คอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้

เหมาะสมให้

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า รูปแบบในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบ่งออกได้เป็น 3 แบบคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบอึดตายิปโดย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองตั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด และคอยควบคุมออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม ทำให้เด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้รู้สึกว่าการตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู รู้จักความ “พอดี” รู้จักการยืดหยุ่น ให้โอกาสบุตรได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนรับผิดชอบในการกิจต่างๆของครอบครัว คอยให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหา ซึ่งเด็กที่มาจากครอบครัวลักษณะนี้จะเป็นเด็กที่มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่สนใจความเป็นอยู่ ลำเอียง ทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว มีอารมณ์ไม่มั่นคง เด็กมักจะเรียกร้องความสนใจ เพราะเด็กขาดความรัก ความอบอุ่น และความสนใจจากพ่อแม่

4.1.3 บทบาทของพ่อแม่

อัจฉรา สุขารมณ์ (2543 : 57 – 58) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ขาดการอบรมเลี้ยงดูมี 3 ลักษณะคือ

1. พ่อแม่ที่ละเลยไม่พุดถึง ไม่สนใจ หรือเห็นอารมณ์ด้านลบของเด็กเป็นเรื่องไร้สาระ

นารำคาญ

2. พ่อแม่ที่ไม่ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็กๆ และมักจะตำหนิว่ากล่าว หรือลงโทษเวลาที่เด็กแสดงอารมณ์ด้านลบออกมา

3. พ่อแม่ที่ตามใจยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็ก เห็นอกเห็นใจ แต่ก็ไม่สามารถแนะนำ หรือมีขอบเขตให้กับพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กได้

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

วัชรินทร์ ประทองศรี (2530 : 79) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ทัศนคติในตนเอง ความเคร่งครัด และความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ในเชิงนิมิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2532 : 52) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกค่อนข้างสูงกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ในทำนองเดียวกันความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมทางบ้าน ต่างก็มีความสัมพันธ์ในทางบวกสูงกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

พัชรินทร์ เสรี (2544 : 61 – 63) ได้ศึกษาบุคลิกภาพ 16 องค์ประกอบและการอบรมเลี้ยงดูกับการติดยาเสพติดของเด็กวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า เด็กวัยรุ่นติดยาเสพติดได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบควบคุมน้อย และแบบให้พึ่งตนเองช้า ส่วนเด็กวัยรุ่นไม่ติดยาเสพติดได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบควบคุมมาก และแบบให้พึ่งตนเองเร็ว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งมีแนวทางในการกำหนดประชากรและสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ตอนที่ 1 การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาสราย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 509 คน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากับประชากรทั้งหมด

ตอนที่ 2 การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาสราย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาสราย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนา
มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. แบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ
2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
3. แบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี
4. แบบสอบถามมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
5. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1.แบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ

แบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาหาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา และเอกสารอื่นๆ

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีชา รองศาสตราจารย์ เวรณี กริทอง พิจารณาข้อความในแบบสอบถาม ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำแบบสอบถามบุคลิกภาพที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 24 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ จำนวน 150 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร t - test แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ไม่ต่ำกว่า 1.75 ได้จำนวน 24 ข้อ มาใช้ในการทดลอง

6. นำแบบสอบถามบุคลิกภาพจำนวน 24 ข้อตามที่ได้คัดเลือกไว้ในข้อ 5 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

7. นำแบบสอบถามบุคลิกภาพที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อสอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่ โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่สอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ข้าพเจ้าตั้งเป้าหมายของตนเองไว้สูงมาก และจะรู้สึกโกรธตัวเองเมื่อไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้		
2	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ค่อนข้างหงุดหงิดง่าย		
3	เมื่อข้าพเจ้าลงมือทำอะไร ข้าพเจ้าจะต้องทำให้เสร็จ		
4	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ชอบการแข่งขัน และมีความมุ่งมั่นที่จะทำอะไรให้สำเร็จ		
5	ข้าพเจ้าชอบทำอะไรตามสบาย ไม่รีบร้อน		
6	ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่นชื่นชอบตัวตนที่แท้จริงของข้าพเจ้า		

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
บุคลิกภาพแบบเอ	1	0
บุคลิกภาพแบบบี	1	0

2.แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา และเอกสารอื่นๆ
3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ น้อยครั้งที่สุด น้อยครั้ง ปานกลาง บ่อยครั้ง บ่อยครั้งที่สุด
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ รองศาสตราจารย์ เวธนี กรีทอง พิจารณาข้อความในแบบสอบถาม ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. นำแบบสอบถาม การอบรมเลี้ยงดูที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 27 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ จำนวน 150 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร t - test แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ไม่ต่ำกว่า 1.75 ได้จำนวน 27 ข้อ มาใช้ในการทดลอง
6. นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจำนวน 27 ข้อตามที่ได้คัดเลือกไว้ในข้อ 5 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86
7. นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น แล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อคำถามต่อไปนี้ จากนั้นให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนเพียงข้อเดียว ดังนี้ น้อยครั้งที่สุด น้อยครั้ง ปานกลาง บ่อยครั้ง บ่อยครั้งที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	น้อยครั้งที่สุด	น้อยครั้ง	ปานกลาง	บ่อยครั้ง	บ่อยครั้งที่สุด
1	<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย</u> พ่อแม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกคบเพื่อนเอง					
2	เมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนนักเรียนสามารถพูดคุยกับพ่อแม่ได้					
1	<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย</u> พ่อแม่เป็นคนที่คอยเลือกเพื่อนให้กับนักเรียน					
1	<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย</u> พ่อแม่ไม่เคยสนใจว่าข้าพเจ้าจะคบกับใคร					
2	พ่อแม่ไม่เคยถามเรื่องเพื่อนกับข้าพเจ้า					

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	น้อยครั้งที่สุด	น้อยครั้ง	ปานกลาง	บ่อยครั้ง	บ่อยครั้งที่สุด
ข้อความทางบวก	1	2	3	4	5
ข้อความทางลบ	5	4	3	2	1

เกณฑ์การแปลความหมายการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู		ประชาธิปไตย			
		มาก		น้อย	
		ปล่อยปละละเลย		ปล่อยปละละเลย	
อัตตาธิปไตย		มาก	น้อย	มาก	น้อย
	มาก	1	2	3	4
	น้อย	5	6	7	8

3. แบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี

แบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดีเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ และแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาหาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา และเอกสารอื่นๆ

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดีที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ รองศาสตราจารย์ เวธนี กริทอง พิจารณาข้อความในแบบสอบถาม ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 12 ข้อ และสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 13 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ จำนวน 150 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร $t - test$ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ไม่ต่ำกว่า 1.75 ได้จำนวน 23 ข้อ มาใช้ในการทดลอง

6. นำแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจำนวน 11 ข้อ ตามที่ได้คัดเลือกไว้ในข้อ 5 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.83 และนำแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีจำนวน 12 ข้อ ตามที่ได้คัดเลือกไว้ในข้อ 5 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

7. นำแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี ที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อหาสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี ขอให้นักเรียนลองพิจารณาดูว่าข้อความใดเป็นสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นเพราะ เป็นคนที่			
ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	หน้าตาดี	.....	.....
2	แต่งตัวสะอาด	.....	.....
3	สุภาพเรียบร้อย	.....	.....
4	มีความประพฤติดี	.....	.....

คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดีเป็นเพราะ เป็นคนที่			
ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	พูดปด	.....	.....
2	เอาแต่ใจตนเอง	.....	.....
3	ขี้โมโห	.....	.....
4	ใช้อารมณ์	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
สาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ดี	1	0
สาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี	0	1

4. แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจาก แบบการวิเคราะห์ตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาหาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา และเอกสารอื่นๆ

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ รองศาสตราจารย์ เวณี กริทอง พิจารณาข้อความในแบบสอบถาม ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 64 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ จำนวน 150 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร t - test แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ไม่ต่ำกว่า 1.75 ได้จำนวน 56 ข้อ มาใช้ในการทดลอง

6. นำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนจำนวน 56 ข้อตามที่ได้คัดเลือกไว้ในข้อ 5 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

7. นำแบบสอบถามบุคลิกภาพที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อคำถามต่อไปนี้ จากนั้นให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนเพียงข้อเดียว ดังนี้ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อที่	ข้อคำถาม	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะไม่ข้าพเจ้าจะทำอะไร กลุ่มก็จะเข้าใจและยอมรับข้าพเจ้า				
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีความแตกต่างจากหลายอย่างที่ข้าพเจ้ายังไม่ได้แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม				
3	ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในกลุ่ม				
4	นานๆครั้ง ข้าพเจ้าจึงจะขอความช่วยเหลือจากกลุ่ม				
5	สมาชิกในกลุ่มต่างไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
6	สมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยสนใจเรื่องที่สมาชิกคนอื่นพูดนัก				
7	สมาชิกในกลุ่มสามารถทำอะไรก็ได้ตามที่ต้องการ โดยมีได้ทำให้กลุ่มกระทบกระเทือน				

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ข้อความทางบวก	1	2	3	4
ข้อความทางบวก	4	3	2	1

เกณฑ์การแปลความหมายแบบสอบถามการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
1.00 – 2.00	น้อย
2.01 – 3.00	ปานกลาง
3.01 – 4.00	มาก

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ รองศาสตราจารย์ เวรณี กริทอง ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ตามที่ผู้วิจัยกำหนดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 150 คน แล้วหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 131 – 132) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ใช้ในการทดลอง

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดยนำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125 – 126)

5. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มและมนุษยสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและสภาพของนักเรียน

2. สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3. นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ รองศาสตราจารย์ เวรณี กริทอง ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

5. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลอง 10 ครั้ง ฤๅละ 50 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 15.30 – 16.20 น.

ตัวอย่างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อน

ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ผู้วิจัยและสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ทำความรู้จักและเกิดความคุ้นเคยกัน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการฝึก บทบาทหน้าที่ รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ 1. ตารางกำหนดวันและโปรแกรมการฝึก
2. ใบงานกิจกรรมไครเอ่ย์
3. ดินสอหรือปากกา
4. นกหวีด

วิธีดำเนินการ 1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกันโดยใช้กิจกรรมไครเอ่ย์
2.1 ผู้วิจัยแจกใบงานกิจกรรมไครเอ่ย์ให้กับนักเรียนพร้อมทั้งปากกาหรือดินสอ
2.2 ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการดำเนินกิจกรรมไครเอ่ย์
2.3 นักเรียนเริ่มปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน
2.4 เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยให้นักเรียนพูดคุยกับสมาชิกตามที่ผู้วิจัยกำหนด เช่นให้นักเรียนไปพูดคุยกับผู้ที่มีรายชื่ออยู่ในข้อ 1

3. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการฝึกกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคน และชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

ครั้งที่ 2

เรื่อง	การรู้จักมองข้อดีของผู้อื่น
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการมองข้อดีของผู้อื่น
เวลาที่ใช้	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษขาวขนาด 3 × 5 นิ้ว 2. ชองจดหมาย 3. ปากกาหรือดินสอ 4. นกหวีด
วิธีดำเนินการ	1. ชื่นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. ชื่นกิจกรรม 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม 2.2 ผู้วิจัยแจกซองพร้อมกระดาษให้กับนักเรียนทุกคน 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนชื่อของตนเองที่มุมซองจดหมายทางด้านขวามือ และหยิบกระดาษออกมา 1 แผ่น โดยให้นักเรียนเขียนถึงข้อดีของตนเอง 3 ข้อ แล้วเก็บใบที่ตนเองเขียนไว้กับตัว 2.4 ให้นักเรียนส่งซองจดหมายให้กับเพื่อนคนต่อไปทางขวามือแล้วหยิบกระดาษออกมาจากซอง 1 แผ่น เขียนความดีของเพื่อนที่มีรายชื่ออยู่บนซอง เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้สอดกระดาษนั้นใส่ไว้ในซอง และเมื่อได้ยินเสียงนกหวีดให้ส่งให้เพื่อนคนต่อไปทางขวามือ 3. ชื่นวิเคราะห์ 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเปิดซองความดีที่เพื่อนเขียนมาให้แล้วเทียบกับที่ตนเองเขียนไว้ 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนได้วิเคราะห์ร่วมกันว่าเป็นเพราะอะไร สิ่งที่เราคิดกับสิ่งที่เพื่อนเห็นจึงออกมาไม่เหมือนกัน 4. ชื่นสรุป 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนได้สรุปสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมร่วมกัน 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 150 คน ตอบแบบสอบถามเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ในการทดลองเครื่องมือ (Try out) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ในการวิจัย

2. ขอนหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชาสถาย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 509 คน ตอบแบบสอบถามเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน และคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน โดยขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ของโรงเรียน

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 60) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One group Pretest Posttest Design

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T_1	X	T_2

T_1	=	สอบก่อนทดลอง
T_2	=	สอบหลังทดลอง
X	=	กิจกรรมกลุ่ม

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบครั้งแรก ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมดทำแบบสอบถามการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ จำนวน 12 คน เพื่อเข้ารับการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้
2. ขั้นการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมที่ได้วางไว้ทั้งหมด 10 ครั้ง ละครึ่ง 50 นาที
3. หลังการทดลอง ภายหลังจากการทดลองครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอีกครั้งหนึ่ง
4. นำคะแนนที่ได้ทั้ง 2 ครั้ง จากแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไปนี้

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู
2. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการทดสอบ
  - 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (ลัวน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 73)
  - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 143)

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยใช้ $t - test$ เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 131 – 132)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125 – 126)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 เปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนจำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้ $t - test$ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 131 – 132) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way analysis of variance) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 168 - 170) และเมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้ การทดสอบของเซฟเฟ

3.2 หาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 144 – 145)

3.3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Regression) (รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2538 : 182)

3.4 ทดสอบความแตกต่างของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบนัยสำคัญโดยใช้ $t - test$ แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ($t - test$ for dependent Samples) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 104)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-Distribution
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Squares
R^2	แทน	กำลังสองค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SEb	แทน	ความคาดเคลื่อนของการประเมินค่าพารามิเตอร์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$\hat{Y}$	แทน	ค่าพยากรณ์ความเครียดในการเรียนของนักเรียนโดยใช้คะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าพยากรณ์ความเครียดในการเรียนของนักเรียนโดยใช้คะแนนมาตรฐาน
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เอ	แทน	บุคลิกภาพแบบเอ
บี	แทน	บุคลิกภาพแบบบี
แบบ 1	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1
แบบ 2	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 2
แบบ 3	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 3
แบบ 4	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4
แบบ 5	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5
แบบ 6	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6
แบบ 7	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 7
แบบ 8	แทน	นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 8

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยคำนวณค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดีของนักเรียน โดยคำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้การทดสอบ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of Variance)

ตอนที่ 4 หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพและการอบรมเลี้ยงดู กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 5 หาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 6 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่า t (t-Dependent samples)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา

1. จำนวนร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 จำนวนร้อยละของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 4 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพและการอบรมเลี้ยงดู กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 5 ผลการหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 6 ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 2 - 5

1. จำนวนร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

ตัวแปร	น	ร้อยละ
1.บุคลิกภาพ		
เอ	117	23.0
บี	314	61.7
Ambiversion	78	15.3
รวม	509	100.0
2.การอบรมเลี้ยงดู		
แบบ 1	106	20.8
แบบ 2	44	8.6
แบบ 3	53	10.4
แบบ 4	60	11.8
แบบ 5	77	15.1
แบบ 6	46	9.0
แบบ 7	36	7.1
แบบ 8	87	17.1
รวม	509	100.0

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีบุคลิกภาพแบบเอ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบบี จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 และนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ Ambiversion จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3

ในด้านการอบรมเลี้ยงดู นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 แบบ 2 จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 แบบ 3 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 แบบ 4 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 แบบ 5 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 แบบ 6 จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 แบบ 7 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 แบบ 8 จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1

2. ผลการวิเคราะห์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน รายด้านและโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	n	$\bar{X}$	S	ระดับมนุษยสัมพันธ์
1. ความไว้วางใจ	509	2.93	0.38	ปานกลาง
1.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	509	2.96	0.40	ปานกลาง
1.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	509	2.91	0.46	ปานกลาง
2. การเปิดเผยตนเอง	509	2.84	0.34	ปานกลาง
2.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	509	2.74	0.40	ปานกลาง
2.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	509	2.94	0.40	ปานกลาง
3. การตระหนักว่าตนที่เป็นจริง	509	2.73	0.29	ปานกลาง
3.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	509	2.67	0.37	ปานกลาง
3.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	509	2.78	0.36	ปานกลาง
4. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	509	2.97	0.40	ปานกลาง
4.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	509	2.97	0.45	ปานกลาง
4.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	509	2.96	0.45	ปานกลาง
การมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	509	2.87	0.31	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นรายด้านและโดยรวม พบว่ามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ในแต่ละด้านและโดยรวมของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์หามุขยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 4 – 5

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมุขยสัมพันธ์กับเพื่อน รายด้านและโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

มุขยสัมพันธ์กับเพื่อน	บุคลิกภาพ	n	$\bar{X}$	S	ระดับมุขยสัมพันธ์
1. ความไว้วางใจ	เอ	117	2.85	0.38	ปานกลาง
	บี	314	2.97	0.38	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.92	0.40	ปานกลาง
	รวม	509	2.94	0.38	ปานกลาง
1.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	เอ	117	2.89	0.38	ปานกลาง
	บี	314	2.99	0.39	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.92	0.43	ปานกลาง
	รวม	509	2.96	0.40	ปานกลาง
1.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	เอ	117	2.82	0.49	ปานกลาง
	บี	314	2.95	0.45	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.92	0.42	ปานกลาง
	รวม	509	2.92	0.46	ปานกลาง
2. การเปิดเผยตนเอง	เอ	117	2.79	0.32	ปานกลาง
	บี	314	2.88	0.36	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.78	0.30	ปานกลาง
	รวม	509	2.84	0.34	ปานกลาง
2.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	เอ	117	2.68	0.39	ปานกลาง
	บี	314	2.79	0.41	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.65	0.36	ปานกลาง
	รวม	509	2.74	0.40	ปานกลาง
2.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	เอ	117	2.90	0.37	ปานกลาง
	บี	314	2.97	0.42	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.91	0.39	ปานกลาง
	รวม	509	2.94	0.41	ปานกลาง
3. การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง	เอ	117	2.63	0.29	ปานกลาง
	บี	314	2.77	0.29	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.70	0.27	ปานกลาง
	รวม	509	2.73	0.29	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	บุคลิกภาพ	n	$\bar{X}$	S	ระดับมนุษย์สัมพันธ์
3.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	เอ	117	2.57	0.39	ปานกลาง
	บี	314	2.73	0.36	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.62	0.30	ปานกลาง
	รวม	509	2.67	0.37	ปานกลาง
3.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	เอ	117	2.69	0.37	ปานกลาง
	บี	314	2.82	0.35	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.78	0.34	ปานกลาง
	รวม	509	2.78	0.36	ปานกลาง
4.การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	เอ	117	2.88	0.35	ปานกลาง
	บี	314	3.00	0.40	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.95	0.43	ปานกลาง
	รวม	509	2.97	0.40	ปานกลาง
4.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	เอ	117	2.87	0.44	ปานกลาง
	บี	314	3.01	0.44	มาก
	Ambiversion	78	2.97	0.46	ปานกลาง
	รวม	509	2.97	0.44	ปานกลาง
4.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	เอ	117	2.89	0.39	ปานกลาง
	บี	314	2.99	0.46	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.93	0.49	ปานกลาง
	รวม	509	2.96	0.45	ปานกลาง
มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	เอ	117	2.79	0.28	ปานกลาง
	บี	314	2.91	0.31	ปานกลาง
	Ambiversion	78	2.84	0.30	ปานกลาง
	รวม	509	2.87	0.31	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบบี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบ Ambiversion มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบบี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	การอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	S	ระดับมนุษยสัมพันธ์
1. ความไว้วางใจ	แบบ 1	106	3.11	0.36	มาก
	แบบ 2	44	2.94	0.34	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.86	0.36	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.77	0.42	ปานกลาง
	แบบ 5	77	3.01	0.33	มาก
	แบบ 6	46	2.92	0.38	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.88	0.31	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.87	0.42	ปานกลาง
	รวม	509	2.94	0.38	ปานกลาง
1.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	แบบ 1	106	3.12	0.38	มาก
	แบบ 2	44	2.99	0.39	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.90	0.35	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.78	0.44	ปานกลาง
	แบบ 5	77	3.02	0.33	มาก
	แบบ 6	46	2.99	0.40	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.88	0.34	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.88	0.41	ปานกลาง
	รวม	509	2.96	0.40	ปานกลาง
1.2 ความรู้สึกของตนเองที่มี ต่อกลุ่ม	แบบ 1	106	3.09	0.40	มาก
	แบบ 2	44	2.89	0.38	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.82	0.44	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.76	0.54	ปานกลาง
	แบบ 5	77	3.00	0.38	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.84	0.50	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.89	0.42	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.87	0.49	ปานกลาง
	รวม	509	2.92	0.46	ปานกลาง
2. การเปิดเผยตนเอง	แบบ 1	106	2.98	0.37	ปานกลาง
	แบบ 2	44	2.83	0.34	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.78	0.29	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.73	0.35	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	การอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	S	ระดับมนุษย์สัมพันธ์
2. การเปิดเผยตนเอง (ต่อ)	แบบ 5	77	2.87	0.31	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.87	0.31	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.79	0.25	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.77	0.37	ปานกลาง
	รวม	509	2.84	0.34	ปานกลาง
2.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	แบบ 1	106	2.85	0.43	ปานกลาง
	แบบ 2	44	2.80	0.43	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.71	0.34	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.62	0.43	ปานกลาง
	แบบ 5	77	2.76	0.40	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.75	0.35	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.69	0.33	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.68	0.41	ปานกลาง
	รวม	509	2.74	0.40	ปานกลาง
2.2 ความรู้สึกของตนเองที่มี ต่อกลุ่ม	แบบ 1	106	3.11	0.41	มาก
	แบบ 2	44	2.86	0.38	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.86	0.37	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.85	0.41	ปานกลาง
	แบบ 5	77	2.98	0.39	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.99	0.76	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.89	0.32	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.86	0.44	ปานกลาง
	รวม	509	2.94	0.41	ปานกลาง
3. การตระหนักถึงความเป็นจริง	แบบ 1	106	2.86	0.29	ปานกลาง
	แบบ 2	44	2.76	0.26	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.64	0.27	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.66	0.31	ปานกลาง
	แบบ 5	77	2.72	0.27	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.74	0.27	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.70	0.21	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.67	0.32	ปานกลาง
	รวม	509	2.73	0.29	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	การอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	S	ระดับมนุษย์สัมพันธ์
3.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	แบบ 1	106	2.79	0.32	ปานกลาง
	แบบ 2	44	2.76	0.36	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.58	0.35	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.57	0.41	ปานกลาง
	แบบ 5	77	2.66	0.32	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.63	0.37	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.66	0.28	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.66	0.42	ปานกลาง
รวม		509	2.67	0.37	ปานกลาง
3.2 ความรู้สึกของตนเองที่มี ต่อกลุ่ม	แบบ 1	106	2.93	0.36	ปานกลาง
	แบบ 2	44	2.75	0.39	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.70	0.29	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.75	0.36	ปานกลาง
	แบบ 5	77	2.78	0.34	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.84	0.41	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.74	0.26	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.69	0.35	ปานกลาง
รวม		509	2.78	0.58	ปานกลาง
4. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน	แบบ 1	106	3.12	0.39	มาก
	แบบ 2	44	2.92	0.40	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.87	0.42	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.79	0.38	ปานกลาง
	แบบ 5	77	3.06	0.33	มาก
	แบบ 6	46	2.99	0.41	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.96	0.31	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.89	0.43	ปานกลาง
รวม		509	2.97	0.40	ปานกลาง
4.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	แบบ 1	106	3.14	0.43	มาก
	แบบ 2	44	2.95	0.46	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.90	0.42	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.81	0.42	ปานกลาง
	แบบ 5	77	3.09	0.38	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	การอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	S	ระดับมนุษย์สัมพันธ์
4.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม (ต่อ)	แบบ 6	46	2.98	0.47	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.96	0.42	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.84	0.45	ปานกลาง
	รวม	509	2.97	0.45	ปานกลาง
4.2 ความรู้สึกของตนเองที่มี ต่อกลุ่ม	แบบ 1	106	3.11	0.42	มาก
	แบบ 2	44	2.88	0.45	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.84	0.46	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.78	0.45	ปานกลาง
	แบบ 5	77	3.02	0.37	มาก
	แบบ 6	46	2.99	.050	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.96	0.29	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.95	0.51	ปานกลาง
	รวม	509	2.96	0.45	ปานกลาง
มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	แบบ 1	106	3.02	0.30	มาก
	แบบ 2	44	2.86	0.29	ปานกลาง
	แบบ 3	53	2.78	0.29	ปานกลาง
	แบบ 4	60	2.74	0.31	ปานกลาง
	แบบ 5	77	2.91	0.25	ปานกลาง
	แบบ 6	46	2.88	0.29	ปานกลาง
	แบบ 7	36	2.83	0.21	ปานกลาง
	แบบ 8	87	2.80	0.33	ปานกลาง
	รวม	509	2.87	0.30	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับมาก แบบ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับมาก แบบ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบ 7 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แบบ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 จำนวนร้อยละของการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำแนกตามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงจำนวนร้อยละของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม
สาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี

ตัวแปร	n	ร้อยละ
1. สาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี		
แต่งตัวสะอาด	441	86.6
สุภาพเรียบร้อย	424	83.3
มีความประพฤติดี	453	89.0
มีมารยาท	444	87.2
ช่วยเหลือเพื่อน	481	94.5
มีความซื่อสัตย์	467	91.7
ยิ้มแย้มแจ่มใส	475	93.3
มีอัธยาศัยดี	471	92.5
อารมณ์ดี	477	93.7
มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	479	94.1
มองโลกในแง่ดี	423	83.1
2. สาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดี		
พูดปด	190	37.3
เอาแต่ใจตนเอง	169	33.2
ขี้โมโห	145	28.5
ใช้อารมณ์	134	26.3
ชอบแกล้งเพื่อน	179	35.2
เอะอะโวยวาย	189	37.1
ชอบนินทาผู้อื่น	195	38.3
พูดคำหยาบ	147	28.9
เห็นแก่ตัว	189	37.1
ไม่ยิ้มแย้ม	269	52.8
ดุด่าเสียด	227	44.6
มองโลกในแง่ร้าย	216	42.4

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคิดว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ที่
ดีกับเพื่อน มีสาเหตุมาจาก การแต่งตัวสะอาด จำนวน 441 คน คิดเป็นร้อยละ 86.6 มีความสุภาพเรียบร้อย
จำนวน 424 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 มีความประพฤติดี จำนวน 453 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 มีมารยาท
จำนวน 444 คน คิดเป็นร้อยละ 87.2 ช่วยเหลือเพื่อน จำนวน 481 คน คิดเป็นร้อยละ 94.5

มีความซื่อสัตย์ จำนวน 467 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 ยิ้มแย้มแจ่มใส จำนวน 475 คน คิดเป็นร้อยละ 93.5 มีอัธยาศัยดี จำนวน 471 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 อารมณ์ดี จำนวน 477 คน คิดเป็นร้อยละ 93.7 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 479 คน คิดเป็นร้อยละ 94.1 มองโลกในแง่ดี จำนวน 423 คน คิดเป็นร้อยละ 83.1

การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน มีสาเหตุมาจาก การพูดปด จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 เอาแต่ใจตนเอง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 ขี้โมโห จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ใช้อารมณ์ จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 ชอบแกล้งเพื่อน จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 ชอบเอะอะโวยวาย จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ชอบนินทาผู้อื่น จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 ชอบพูดคำหยาบ จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 เป็นคนเห็นแก่ตัว จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ไม่ยิ้มแย้ม จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 ดิถยาเสพติด จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 เป็นคนที่มองโลกในแง่ร้าย จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 7 – 32

1. ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 7 – 18

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน รายด้านและโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.25	0.63	4.30*
	ภายในกลุ่ม	506	73.65	0.15	
	รวม	508	74.91		
1.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.02	0.51	3.26*
	ภายในกลุ่ม	506	79.34	0.16	
	รวม	508	80.36		
1.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.58	0.79	3.83*
	ภายในกลุ่ม	506	104.51	0.21	
	รวม	508	106.09		
2. การเปิดเผยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.05	0.53	4.49*
	ภายในกลุ่ม	506	59.30	0.12	
	รวม	508	60.35		
2.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.81	0.91	5.67*
	ภายในกลุ่ม	506	80.76	0.16	
	รวม	508	82.57		
2.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.52	0.26	1.57
	ภายในกลุ่ม	506	83.67	0.17	
	รวม	508	84.18		
3. การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.81	0.91	11.08*
	ภายในกลุ่ม	506	43.37	0.82	
	รวม	508	43.19		
3.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.43	1.21	9.38*
	ภายในกลุ่ม	506	65.43	0.13	
	รวม	508	67.86		
3.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.38	0.69	5.46*
	ภายในกลุ่ม	506	63.83	0.13	
	รวม	508	65.21		

ตาราง 7 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
4.การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.37	0.69	4.36*
	ภายในกลุ่ม	506	79.67	0.16	
	รวม	508	81.05		
4.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.76	0.88	4.51*
	ภายในกลุ่ม	506	98.94	0.20	
	รวม	508	100.71		
4.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.07	0.53	2.66
	ภายในกลุ่ม	506	101.26	0.20	
	รวม	508	102.33		
มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.31	0.65	7.13*
	ภายในกลุ่ม	506	46.32	0.09	
	รวม	508	47.63		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจ ด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ด้านการเปิดเผยตนเอง ด้านการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม และ มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความไว้วางใจของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.85	-	0.06	0.12*
Ambiversion	2.92		-	0.05
บี	2.97			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึก
ของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้าน
บุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.89	-	0.04	0.10*
Ambiversion	2.92		-	0.07
บี	2.99			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.82	-	0.10	0.14*
Ambiversion	2.92		-	0.04
บี	2.95			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	Ambiversion	เอ	บี
Ambiversion	2.78	-	0.01	0.10*
เอ	2.79		-	0.09*
บี	2.88			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ และ Ambiversion อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	Ambiversion	เอ	บี
Ambiversion	2.65	-	0.03	0.14*
เอ	2.78		-	0.11*
บี	2.79			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ และ Ambiversion อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.63	-	0.07	0.14*
Ambiversion	2.70		-	0.07*
บี	2.77			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ และ Ambiversion อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.57	-	0.05	0.16*
Ambiversion	2.62		-	0.11*
บี	2.73			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ และ Ambiversion อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.69	-	0.09	0.13*
Ambiversion	2.78		-	0.04
บี	2.82			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.88	-	0.07	0.13*
Ambiversion	2.95		-	0.06
บี	3.00			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปร
ส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.87	-	0.09	0.14*
Ambiversion	2.97		-	0.05
บี	3.01			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ	$\bar{X}$	เอ	Ambiversion	บี
เอ	2.79	-	0.05	0.12*
Ambiversion	2.91		-	0.07
บี	2.84			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 19 – 32 ซึ่งในส่วนนี้ใช้การอบรมเลี้ยงดู 8 แบบเป็นแนวทางในการพิจารณา ซึ่งการอบรมเลี้ยงดู 8 แบบแบ่งได้ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยมาก ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปลະละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 2 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยมาก ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปลະละเลยน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 3 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยมาก ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปลະละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยมาก ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปลະละเลยน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยน้อย ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปลະละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยน้อย ประชาธิปไตยมาก ปล่อยปลະละเลยน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 7 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยน้อย ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปลະละเลยมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบ 8 หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนโดยน้อย ประชาธิปไตยน้อย ปล่อยปลະละเลยน้อย

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	7	5.96	0.85	6.19*
	ภายในกลุ่ม	501	68.95	0.14	
	รวม	508	74.91		
1.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	5.97	0.85	5.78*
	ภายในกลุ่ม	501	74.40	0.15	
	รวม	508	80.36		
1.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	6.43	0.92	4.62*
	ภายในกลุ่ม	501	99.66	0.20	
	รวม	508	106.09		
2. การเปิดเผยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	7	3.57	0.51	4.50*
	ภายในกลุ่ม	501	56.78	0.11	
	รวม	508	60.35		
2.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	2.84	0.41	2.55*
	ภายในกลุ่ม	501	79.73	0.16	
	รวม	508	82.57		
2.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	5.14	0.74	4.66*
	ภายในกลุ่ม	501	79.04	0.16	
	รวม	508	84.18		
3. การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง	ระหว่างกลุ่ม	7	2.92	0.42	5.20*
	ภายในกลุ่ม	501	40.26	0.80	
	รวม	508	43.19		
3.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	3.11	0.44	3.44*
	ภายในกลุ่ม	501	64.75	0.13	
	รวม	508	67.86		
3.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	3.77	0.54	4.39*
	ภายในกลุ่ม	501	61.44	0.12	
	รวม	508	65.21		
4. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	ระหว่างกลุ่ม	7	6.19	0.88	5.92*
	ภายในกลุ่ม	501	74.86	0.15	
	รวม	508	81.05		

ตาราง 19 (ต่อ)

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
4.1 ความรู้สึกของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	7.72	1.10	5.94*
	ภายในกลุ่ม	501	92.99	0.19	
	รวม	508	100.71		
4.2 ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	7	5.64	0.81	4.18*
	ภายในกลุ่ม	501	96.65	0.19	
	รวม	508	102.33		
มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	7	4.34	0.62	7.18*
	ภายในกลุ่ม	501	43.28	0.09	
	รวม	508	47.63		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม และรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความไว้วางใจของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 3	แบบ 8	แบบ 7	แบบ 6	แบบ 2	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.77	-	0.09	0.10	0.12	0.15*	0.17*	0.24*	0.34*
แบบ 3	2.86		-	0.01	0.03	0.06	0.08	0.15*	0.25*
แบบ 8	2.87			-	0.01	0.05	0.07	0.14*	0.23*
แบบ 7	2.88				-	0.03	0.05	0.12	0.22*
แบบ 6	2.92					-	0.02	0.09	0.19*
แบบ 2	2.94						-	0.07	0.17*
แบบ 5	3.01							-	0.10
แบบ 1	3.11								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 แบบ 8 แบบ 7 แบบ 6 และแบบ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 และแบบ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 2 และแบบ 6 มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึก
ของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการ
อบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 7	แบบ 8	แบบ 3	แบบ 2	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.78	-	0.10	0.10	0.12	0.21*	0.21*	0.24*	0.34*
แบบ 7	2.88		-	0.00	0.02	0.11	0.11	0.14	0.24*
แบบ 8	2.88			-	0.02	0.11	0.11	0.14*	0.24*
แบบ 3	2.90				-	0.09	0.09	0.12	0.22*
แบบ 2	2.99					-	0.00	0.03	0.13
แบบ 6	2.99						-	0.03	0.13
แบบ 5	3.02							-	0.10
แบบ 1	3.12								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 7 แบบ 8 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 และแบบ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 และแบบ 2 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนด้านความไว้วางใจเกี่ยวกับความรู้สึก
ของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรม
เลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 3	แบบ 6	แบบ 8	แบบ 2	แบบ 7	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.76	-	0.06	0.09	0.11	0.13	0.13	0.24*	0.34*
แบบ 3	2.82		-	0.03	0.05	0.07	0.07	0.18*	0.28*
แบบ 6	2.84			-	0.02	0.05	0.04	0.15	0.25*
แบบ 8	2.87				-	0.02	0.02	0.13	0.23*
แบบ 2	2.89					-	0.00	0.11	0.20*
แบบ 7	2.89						-	0.11	0.21*
แบบ 5	3.00							-	0.10
แบบ 1	3.09								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 แบบ 6 แบบ 8 แบบ 2 และแบบ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	X	แบบ 4	แบบ 8	แบบ 3	แบบ 7	แบบ 2	แบบ 5	แบบ 6	แบบ 1
แบบ 4	2.73	-	0.04	0.05	0.06	0.10	0.14*	0.13*	0.25*
แบบ 8	2.77		-	0.01	0.02	0.06	0.10	0.10	0.21*
แบบ 3	2.78			-	0.01	0.05	0.09	0.09	0.20*
แบบ 7	2.79				-	0.04	0.08	0.08	0.19*
แบบ 2	2.83					-	0.04	0.04	0.15*
แบบ 5	2.87						-	0.00	0.11*
แบบ 6	2.87							-	0.11
แบบ 1	2.98								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 8 แบบ 3 แบบ 7 แบบ 2 และแบบ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 และแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับ
ความรู้สึกลงตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคล
ด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 8	แบบ 7	แบบ 3	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 2	แบบ 1
แบบ 4	2.62	-	0.07	0.07	0.09	0.13	0.14*	0.19*	0.24*
แบบ 8	2.68		-	0.01	0.02	0.06	0.07	0.12	0.17*
แบบ 7	2.69			-	0.02	0.05	0.07	0.11	0.16*
แบบ 3	2.71				-	0.04	0.05	0.09	0.14*
แบบ 6	2.75					-	0.01	0.06	0.11
แบบ 5	2.76						-	0.04	0.09
แบบ 2	2.80							-	0.05
แบบ 1	2.85								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 24 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 8 แบบ 7 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 2 และแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 25 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 2	แบบ 3	แบบ 8	แบบ 7	แบบ 5	แบบ 6	แบบ 1
แบบ 4	2.85	-	0.01	0.00	0.01	0.04	0.13	0.14	0.26*
แบบ 2	2.86		-	0.00	0.00	0.03	0.12	0.13	0.25*
แบบ 3	2.86			-	0.01	0.04	0.12	0.14	0.26*
แบบ 8	2.86				-	0.03	0.12	0.13	0.25*
แบบ 7	2.87					-	0.09	0.10	0.22*
แบบ 5	2.98						-	0.01	0.13*
แบบ 6	2.99							-	0.12
แบบ 1	3.11								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 25 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 2 แบบ 3 แบบ 8 แบบ 7 และแบบ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่ต่างกัน

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายกลุ่มของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 3	แบบ 4	แบบ 8	แบบ 7	แบบ 5	แบบ 6	แบบ 2	แบบ 1
แบบ 3	2.64	-	0.02	0.03	0.06	0.08	0.10	0.12*	0.22*
แบบ 4	2.66		-	0.01	0.04	0.06	0.08	0.10	0.20*
แบบ 8	2.67			-	0.03	0.05	0.07	0.09	0.19*
แบบ 7	2.70				-	0.02	0.04	0.06	0.16*
แบบ 5	2.72					-	0.02	0.03	0.14*
แบบ 6	2.74						-	0.02	0.12*
แบบ 2	2.76							-	0.10*
แบบ 1	2.86								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 26 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 3 แบบ 4 แบบ 8 แบบ 7 แบบ 5 แบบ 6 และแบบ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 2 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง
เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปร
ส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 3	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 7	แบบ 8	แบบ 2	แบบ 1
แบบ 4	2.57	-	0.01	0.06	0.09	0.09	0.09	0.19*	0.22*
แบบ 3	2.58		-	0.05	0.08	0.08	0.07	0.18*	0.21*
แบบ 6	2.63			-	0.03	0.03	0.02	0.13	0.16*
แบบ 5	2.66				-	0.00	0.01	0.10	0.13*
แบบ 7	2.66					-	0.01	0.10	0.13
แบบ 8	2.66						-	0.11	0.14*
แบบ 2	2.76							-	0.03
แบบ 1	2.79								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 27 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 แบบ 6 แบบ 5 และแบบ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 2 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง
เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามรูปตัวแปรส่วน
บุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 8	แบบ 3	แบบ 7	แบบ 2	แบบ 4	แบบ 5	แบบ 6	แบบ 1
แบบ 8	2.69	-	0.01	0.06	0.07	0.06	0.10	0.16*	0.24*
แบบ 3	2.70		-	0.04	0.05	0.05	0.08	0.14*	0.23*
แบบ 7	2.74			-	0.01	0.01	0.04	0.10	0.19*
แบบ 2	2.75				-	0.01	0.03	0.09	0.18*
แบบ 4	2.75					-	0.04	0.10	0.18*
แบบ 5	2.78						-	0.06	0.14*
แบบ 6	2.84							-	0.08
แบบ 1	2.93								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 28 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 8 แบบ 3 แบบ 7 แบบ 2 แบบ 4 และแบบ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 8 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 29 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 8	แบบ 3	แบบ 2	แบบ 7	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.79	-	0.10	0.08	0.12	0.16*	0.19*	0.26*	0.33*
แบบ 8	2.83		-	0.03	0.02	0.06	0.09	0.16*	0.23*
แบบ 3	2.87			-	0.05	0.09	0.12	0.19*	0.26*
แบบ 2	2.92				-	0.04	0.07	0.14	0.21*
แบบ 7	2.96					-	0.03	0.10	0.17*
แบบ 6	2.99						-	0.07	0.14*
แบบ 5	3.06							-	0.07
แบบ 1	3.12								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 29 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 8 แบบ 3 แบบ 2 แบบ 7 และแบบ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 8 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 และแบบ 7 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 30 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปร
ส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 8	แบบ 3	แบบ 2	แบบ 7	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.81	-	0.03	0.09	0.14	0.15	0.18*	0.28*	0.34*
แบบ 8	2.84		-	0.06	0.11	0.12	0.15	0.25*	0.31*
แบบ 3	2.90			-	0.05	0.06	0.08	0.19*	0.24*
แบบ 2	2.95				-	0.01	0.04	0.14	0.20*
แบบ 7	2.96					-	0.03	0.13	0.19*
แบบ 6	2.98						-	0.10	0.16*
แบบ 5	3.09							-	0.06
แบบ 1	3.14								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 30 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่า
นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 8 แบบ 3 แบบ 2 แบบ 7 และแบบ 6 อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 8 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบ 6 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 31 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ด้านการพึงพาวาดซึ่งกันและกัน
เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคล
ด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 3	แบบ 2	แบบ 8	แบบ 7	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.78	-	0.06	0.10	0.17*	0.18	0.21*	0.24*	0.33*
แบบ 3	2.84		-	0.05	0.11	0.12	0.15	0.19*	0.27*
แบบ 2	2.88			-	0.07	0.08	0.11	0.14	0.22*
แบบ 8	2.95				-	0.01	0.04	0.07	0.16*
แบบ 7	2.96					-	0.03	0.06	0.15
แบบ 6	2.99						-	0.03	0.12
แบบ 5	3.02							-	0.08
แบบ 1	3.11								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 31 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 แบบ 2 และแบบ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 และแบบ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 และแบบ 8 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 32 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	$\bar{X}$	แบบ 4	แบบ 3	แบบ 8	แบบ 7	แบบ 2	แบบ 6	แบบ 5	แบบ 1
แบบ 4	2.74	-	0.05	0.06	0.10	0.12*	0.14*	0.18*	0.28*
แบบ 3	2.78		-	0.02	0.05	0.07	0.09	0.13*	0.23*
แบบ 8	2.80			-	0.03	0.06	0.08	0.11*	0.22*
แบบ 7	2.83				-	0.03	0.04	0.08	0.18*
แบบ 2	2.86					-	0.02	0.05	0.16*
แบบ 6	2.88						-	0.04	0.14*
แบบ 5	2.91							-	0.11*
แบบ 1	3.02								-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 32 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 1 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 แบบ 8 แบบ 7 แบบ 2 แบบ 6 และแบบ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 5 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 แบบ 3 และแบบ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 6 และแบบ 2 มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 33 ซึ่งในส่วนนี้ใช้การอบรมเลี้ยงดู 3 แบบเป็นแนวทางในการพิจารณาการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบแบ่งได้ดังนี้

- 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย
- 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- 3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ตาราง 33 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ตัวพยากรณ์ด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

ตัวแปร	เอ	บี	อัตตาธิปไตย	ประชาธิปไตย	ปล่อยปละละเลย	มนุษยสัมพันธ์
เอ	1.000	-0.182*	-0.083*	0.054	0.026	-0.057
บี		1.000	0.048	0.156*	0.071	0.227*
อัตตาธิปไตย			1.000	0.144*	0.249*	0.018
ประชาธิปไตย				1.000	0.458*	0.292*
ปล่อยปละละเลย					1.000	0.162*
มนุษยสัมพันธ์						1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 33 พบว่าบุคลิกภาพแบบเอมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบบีและการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลิกภาพแบบบีมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตอนที่ 5 ผลการหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 34 – 35

ตาราง 34 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นตัวเกณฑ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ตัวพยากรณ์ด้านบุคลิกภาพและการอบรมเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	2	5.658	2.829	34.106*
Residual	506	4.967	0.083	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 34 พบว่ามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับบุคลิกภาพแบบบีและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 35 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปร	b	SEb	B	R ²	t
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	0.263	0.002	0.014	0.085	6.217*
บุคลิกภาพแบบบี	0.186	0.008	0.034	0.119	4.404*

a = 2.167

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 35 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ได้แก่ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และบุคลิกภาพแบบบี ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 นี้สามารถร่วมกันอธิบายมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนได้ร้อยละ 11.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ด้านการอบรมเลี้ยงดู สามารถสร้างสมการมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนได้ โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการ ได้ดังนี้คือ

สมการพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.167 + 0.263 (\text{การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย}) + 0.186 (\text{บุคลิกภาพแบบบี})$$

สมการพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = + 0.014 (\text{การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย}) + 0.034 (\text{บุคลิกภาพแบบบี})$$

ตอนที่ 6 ผลการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 36

ตาราง 36 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	$\bar{X}$		S		t
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
1. ความไว้วางใจ	2.29	3.16	0.35	0.40	8.48*
1.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	2.32	3.18	0.37	0.44	4.80*
1.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	2.25	3.15	0.57	0.43	5.66*
2. การเปิดเผยตนเอง	2.36	2.84	0.30	0.46	3.35*
2.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	2.20	2.77	0.32	0.49	3.73*
2.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	2.51	2.91	0.41	0.53	2.36*
3. การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง	2.38	2.88	0.27	0.25	4.28*
3.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	2.32	2.86	0.37	0.28	3.73*
3.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	2.44	2.89	0.30	0.28	3.25*
4. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	2.30	3.26	0.28	0.38	8.68*
4.1 ความรู้สึกของตนเองในฐานะสมาชิกกลุ่ม	2.32	3.35	0.36	0.41	6.92*
4.2 ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่ม	2.28	3.18	0.41	0.39	7.19*
มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน	2.33	3.03	0.20	0.38	6.99*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 36 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม และรายด้าน สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา (Research and Development) มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนโดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู
2. เพื่อหาสาเหตุว่ามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีและไม่ดีของนักเรียนเกิดจากอะไร
3. เพื่อเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู กับมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
5. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
6. เพื่อเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่มีตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนแตกต่างกัน
2. ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. ตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดูมีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้
4. นักเรียนมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งมีแนวทางในการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ตอนที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ฝายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 509 คน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากับประชากรทั้งหมด

ตอนที่ 2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชประชาสถาย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ
2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
3. แบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี
4. แบบสอบถามมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
5. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นตอนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยใช้คะแนนจากแบบสอบถามการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน โดยคัดเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 131 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน จำนวน 12 คน

1.2 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมจำนวน 10 ครั้ง

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนนก่อนการทดลอง – คะแนนหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา(Research and Development) มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและไม่ดีของนักเรียน โดยคำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้การทดสอบ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of Variance)

ตอนที่ 4 หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพและการอบรมเลี้ยงดู กับมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 5 หาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 6 เปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่า t (t-Dependent samples)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้ามียังดังต่อไปนี้

1. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 509 คน อยู่ในระดับปานกลาง

2. สาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีและไม่ดี มีสาเหตุมาจาก การแสดงออกทางอารมณ์ นิสัย บุคลิกภาพ และ คุณธรรมและจริยธรรม

3. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อจำแนกตามบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดูพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบบี และการ อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังส่งผลน้อยที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพแบบบี

สมการที่สามารถพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สมการพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการ ได้ดังนี้คือ

สมการพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y = 2.167 + 0.263 (\text{การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย}) + 0.186 (\text{บุคลิกภาพแบบบี})$$

สมการพยากรณ์มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = + 0.014 (\text{การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย}) + 0.034 (\text{บุคลิกภาพแบบบี})$$

6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม และรายด้านสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 509 คน อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนค่อนข้างเห็นความสำคัญในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนพอสมควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น และอยู่ในขั้นของการค้นหาและพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง มีความต้องการที่จะปฏิบัติตนให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน เพราะถ้านักเรียนได้รับการยกย่องจากเพื่อนมากเพียงใด ก็ย่อมส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น ก็จะส่งผลต่อการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ยิวดี เทียร์ชมประสิทธิ์ (2536 : 69) ที่กล่าวว่า ในระยะวัยรุ่นความสัมพันธ์กับเพื่อนนับว่ามีอิทธิพลต่อการปรับตัวและบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นมากกว่าวัยใด ๆ อีกทั้งสอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540 : 337) กล่าวว่า เด็กให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยมากกว่าในระยะวัยเด็กตอนกลาง เด็กจับกลุ่มกันได้นาน แน่นแฟ้น และผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นลินี ธรรมอำนายสุข (2541 : 208) กล่าวว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน การทำงานร่วมกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่นักเรียน มีอิทธิพลต่อนักเรียนในวัยนี้เป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนวัยรุ่นจะมีความต้องการทางด้านอารมณ์ และสังคมสูงมาก ต้องการเพื่อน และการเอาอกเอาใจ ยอมรับนับถือ ต้องการแลกเปลี่ยน และได้รับอิทธิพลจากเพื่อน

2. ผลการศึกษาสาเหตุของการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีและไม่ดี พบว่า มีสาเหตุมาจาก การแสดงออกทางอารมณ์ นิสัย บุคลิกภาพ และ คุณธรรมและจริยธรรม

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีและไม่ดี มีสาเหตุมาจาก การแสดงออกทางอารมณ์ นิสัย บุคลิกภาพ และ คุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การแสดงออกทางอารมณ์ นิสัย บุคลิกภาพ และ คุณธรรมและจริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ลิขิต กาญจนารัตน์ (2533 : 515 – 516) กล่าวว่า โดยปกติคนเรามีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว แต่การที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ คุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการควบคุมอารมณ์ การมีคุณธรรม มีเชาวน์ปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการขจัดข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลและยุติปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. ผลการศึกษามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อจำแนกตามบุคลิกภาพ และการอบรมเลี้ยงดู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มและด้านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและ

กันเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกลุ่มไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบบี มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ และ และบุคลิกภาพแบบ Ambiversion ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีบุคลิกภาพที่ต่างกันของนักเรียนส่งผลต่อการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกำลังอยู่ในระยะของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการจะปฏิบัติตนให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน โดยบุคลิกภาพแบบบีคือบุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย ไม่รีบร้อนและไม่ก้าวร้าว มีลักษณะเฉื่อยๆ หนื่อยๆ ชอบการพักผ่อนและดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ ไม่ชอบฝ่าฝืนอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานและไม่ค่อยชอบการทำงานในเวลาอันรีบด่วน (นลินี ธรรมอำนายสุข, 2541 : 55) ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ณ สงขลา (2537 : 86) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพคือคุณลักษณะต่างๆ ที่รวมกันเป็นตัวบุคคลและแสดงออกในการปรับตัวเป็นลักษณะพฤติกรรมของบุคคลนั้น การมีบุคลิกภาพที่ดีจะส่งผลต่อการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และจากการศึกษาของ สตรูป และ โบแลนด์ (นลินี ธรรมอำนายสุข, 2541 : 56 ; อ้างอิงจาก Strube and Boland, 1968) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาการรับรู้สาเหตุของการกระทำและความเพียรในการทำงานของบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบเอและแบบบี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบเอได้รับความเชื่อถือในความสำเร็จของงานมากกว่าความล้มเหลว

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันส่งผลต่อการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนแตกต่างกัน โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลมากต่อการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการที่นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูด้วยการใช้เหตุผลและผล เปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบงานต่างๆ ของครอบครัว อีกทั้งยังสามารถที่จะแสดงความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นภายในครอบครัว และยังมีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ในการคบหาสมาคมกับบุคคลภายนอก ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รู้จักวิธีการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 60 – 63) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยคือการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการใช้เหตุผลและผลให้บุตรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกิจต่างๆ ของครอบครัว สามารถที่จะแสดงความสามารถของตนได้เต็มที่ในหนทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเทศะและเหตุผล ทำให้เด็กมีความคิด ริเริ่ม มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเองมีลักษณะเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยส่งผลน้อยต่อการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย คือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองคอยควบคุมออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามต้องการ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพและด้านการอบรมเลี้ยงดูกับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบบี และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพแบบบีและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

บุคลิกภาพแบบบีมีความสัมพันธ์กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบบีเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพในลักษณะผ่อนคลาย ยืดหยุ่น ไม่เคร่งเครียดกับการทำงาน จึงส่งผลต่อการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน แต่นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอเป็นนักเรียนที่มีบุคลิกภาพในลักษณะที่ชอบทำสิ่งต่างอย่างเร่งรีบ ชอบแข่งขัน เคร่งเครียดกับการทำงาน จึงส่งผลให้การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา วงศ์วัฒนางคกุล (2538 : 18) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอเป็นคนที่เอาการเอางาน เห็นเวลาเป็นของมีค่า ชอบการแข่งขัน มีความมานะพยายาม ฝ่าฟันอุปสรรคและชอบทำงานให้ได้มาก ๆ ในเวลาอันน้อย ๆ ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบบีจะเป็นคนที่มีลักษณะเรื่อย ๆ เฉื่อย ๆ ชอบการพักผ่อนดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ และไม่ชอบทำงานในเวลาอันรีบด่วน

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ใช้เหตุผล และส่งเสริมให้บุตรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในการกิจต่างๆของครอบครัว ซึ่งในปัจจุบันเด็กมีโอกาสนในการร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ได้แสดงออกมากขึ้น จึงส่งผลให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ประดิษฐ์ เอกทัศน์ (2537 : 34) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยเหตุผล แสดงบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน และให้บุตรได้แสดงบทบาทของตนในครอบครัวด้วย ให้บุตรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่อยู่ภายใต้การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการกิจต่างๆของครอบครัว สามารถที่จะแสดงความสามารถของตนได้เต็มที่ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และสมเหตุสมผล และจากงานวิจัยของ วัชรินทร์ ประคองศรี (2529 : 90) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเคร่งครัด และความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ในเชิงนิมาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงสร้อย วรกุล (2522 : 87) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน มีสภาพปัญหาในการปรับตัวมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

5. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังส่งผลน้อยที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพแบบบี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน คือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และบุคลิกภาพแบบบี ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถพยากรณ์การมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนได้ นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้เหตุผล และส่งเสริมให้บุตรได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบภารกิจต่างๆของครอบครัวจึงทำให้นักเรียนรู้สึกมีอิสระ และเกิดการเรียนรู้ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บอลด์วิน (พวงสร้อย วรกุล. 2522 : 88 ; อ้างอิงจาก Baldwin. 1948 : 127 – 136) พบว่า การที่เด็กที่มาจากบรรยากาศภายในครอบครัวที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยปรับตัวได้ดี เนื่องจากความสัมพันธ์ภายในบ้านมีความอบอุ่น มีอิสระ มีการสนทนากันระหว่างพ่อแม่ลูก ทำให้เด็กมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ดีกว่าเด็กที่ถูกพ่อแม่ควบคุม

บุคลิกภาพแบบบี สามารถพยากรณ์การมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนได้นั้น ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลิกภาพแบบบี คือ บุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย ไม่รีบร้อนและไม่ก้าวร้าว มีลักษณะเฉื่อยๆ เหนื่อยๆ ชอบการพักผ่อน และดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ ไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆในการทำงาน และไม่ค่อยชอบการทำงานในเวลาอันรีบด่วน (นลินี ธรรมอำนายสุข. 2541 : 55)

6. จากการศึกษาผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวม และรายด้านสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ จากการที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งนักเรียนสามารถร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงการที่นักเรียนได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ตลอดจนนักเรียนได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่นๆ และสามารถเข้าใจความรู้สึก ความต้องการของตัวเองได้มากขึ้น ทำให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนได้สูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

จากการสังเกตของผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีความสนใจ และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ คมเพชร จิตรศุภกุล (2521 : 14) กล่าวว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเขาจะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผกา บุญเรือง (2525 : 27) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้ส่งเสริมผู้เรียนในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลของการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียนได้ทราบว่ามีความจำเป็นที่ควรให้ความสำคัญและสามารถพยากรณ์มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน เพื่อที่นักเรียนจะได้สำรวจปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาต่างๆ สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนให้กับนักเรียนได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนเข้าไปในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน

1.3 ควรมีการศึกษาและติดตามผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ภายหลังการทดลองทุกภาคการศึกษา ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆที่คาดว่าจะส่งผลต่อมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน เช่น ลำดับการเกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ควรมีการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาและพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2544). **คุณเข้าใจผู้อื่นแค่ไหน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์.
- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2524). **สุขภาพจิตในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กันยา สุวรรณแสง. (2536). **การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กาญจนา คำสุวรรณ. (2524). **จิตวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ทวีการพิมพ์.
- แก้วจิต มากปาน. (2540). **การเปรียบเทียบผลของการฝึกวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร จัตรศุกกุล. (2521). **การแนะแนวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2530). **เอกสารคำสอนวิชาแนะแนว 313 กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). **วิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา ทองถาวร. (2533). **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูธนบุรี.
- จารุติ บุญยารมณ. (2541). **การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดกระการ**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ณ สงขลา. (2537). **เอกสารคำสอนมนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.
- จุไร ชันประเสริฐ. (2540). **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนวิชาการบางนา.
- จำเนียร ช่างโชติ. (2521). **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉลอง ภิรมรัตน์. (2521). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ชมพูนุช พงษ์ศิริ. (2535). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล สภาวิชาชีพไทย กรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูதிய ปานปรีชา. (2532). **หน่วยที่ 9 อารมณ์ ความเครียด และการปรับตัว : เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาทั่วไป หน่วยที่ 8 – 15**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ณรงค์ วงศ์คุ้มสิน. (2541). **ผลของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ ของนักศึกษาพยาบาลระดับต้นชั้นปีที่ 2 สังกัดกรมการแพทย์ทหารเรือ กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล ชาราโภชน และศรัณย์ คำริสุข. (2543). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ถิรพันธ์ อนุวัชรวิวงศ์. (2539). **การสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็ก.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อาร์มภ.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). **เอกสารประกอบการสอนวิชา นน215กลุ่มสัมพันธ์สำหรับครู.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2520). **กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน.** พิษณุโลก : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ทศนา แชมมณี. (2522). **กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- นลินี ธรรมอำนายสุข. (2541). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- นิพนธ์ กันธเสวี. (2528). **มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- นิภา วิจิตรศิริ. (2525). **ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสภากิจพิทยา จังหวัดสระบุรี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- นิตยาชล พงศ์พาชำนาญเวช. (2537). **ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธรรม-จันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- ประดิษฐ์ เอกทัศน์. (2537). **สุขภาพจิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ สหวิทยาลัยอีสานเหนือ มหาสารคาม.**
- ประนอม เดชชัย. (2531). **แนวกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ผกา บุญเรือง. (2525). **กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ชลบุรี : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.**
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). **สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.**
- พรเทพ ช้อยหิรัญ. (2532). **ผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษย์สัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). **พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.**
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2527). **มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.**
- _____. (2530). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- พรรณราย ทพยะประภา. (2538, กรกฎาคม). "มนุษย์สัมพันธ์" **เพิ่มผลผลิต.** 33(10) : 16.

- พยอม วงษ์พราหม. (2536). **ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- พัชนี วรกวิน. (2522). **จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทร์เกษม.**
- พัชรินทร์ เสรี. (2544). **บุคลิกภาพ 16 องค์ประกอบและการอบรมเลี้ยงดูกับการติดยาเสพติดของเด็กรั้วรูน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- พูนสุข สังข์รุ่ง. (2543). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.**
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- พวงสร้อย วรกุล. (2522). **การเปรียบเทียบปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- แมนมาส ขวลิต, คุณหญิง กริช สืบสนธิ์ และ สมพิศ อุศรีพิทักษ์. (2532). **หน่วยที่ 1 การสื่อสารกับงานสารนิเทศ : เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- ยุวดี เทียมประสิทธิ์. (2536). **จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2537). **หลักการแนะแนว. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.**
- _____. (2538). **วิธีวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.**
- ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว. (2542). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.**
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2542). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทร์เกษม.**
- ลิขิต กาญจนภรณ์. (2533). **หน่วยที่ 10 มนุษย์สัมพันธ์และกระบวนการกลุ่ม : เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน่วยที่ 9 – 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.**
- วนิดา เสนีเศรษฐ และ ซอบ อินทร์ประเสริฐกุล. (2530). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.**
- วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2545). **จิตวิทยาการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.**

- วรารณ รักริภัย. (2527). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรินทร์ ประคองศรี. (2530). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเคร่งครัดและความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด ชลบุรี ปีการศึกษา 2529*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2531). *การแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2539). *หน่วยที่ 5 มนุษย์สัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต : เอกสารการสอนชุดวิชาการแนะแนวกับคุณภาพชีวิต หน่วยที่ 1 – 8*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์, และคณะ. (2526). *การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพ*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนี ชูสงฆ์. (2525). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อการสื่อสารชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร อาวะกุล. (2525). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : พิชฌเนศ.
- วิภาพร มาพบสุข. (2543). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภวดี บุญญวงศ์. (2527). *ตำรากิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สมชาย แสงถนอม. (2540). *การเปรียบเทียบผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาขาสุทธธรรมาอุปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร สุทัศน์ย์, มรว. (2539). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). *มนุษยสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวัสดี สมจิตร. (2533). *การเข้ากลุ่มแบบเกสตัลท์ เพื่อพัฒนาภาวะทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2544). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.

- สันทนา วิจิตรนาวรัตน์. (2539). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อสิ่งเสพติดประเภทสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไชยวิทยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริชัย ประทีปฉาย. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. จันทบุรี : วิทยาลัยราไพพรรณี.
- สุชา จันทรเอม. (2528). *วัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- _____. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดา เทียบจตุรัส. (2541). *บทที่ 8 กลุ่ม : พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- สุนีย์ ธีรดากร. (2526). *จิตพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนคร.
- สุวรรณดี จิตวิริยะยิ่งยง. (2540). *การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ จังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดสงวน กิปทอง. (2540). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวในหอพักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสภรสมิ์ จันทรประภา. (2515). *การบริหารทางจิตสำหรับเด็กวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โสภณันท์ บุญยิ่ง. (2532). *การเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเต็มแสงไขปากช่องวิทยา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การสอนแบบการเล่นของไทย และการสอนแบบปกติ*. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, และคนอื่นๆ. (2518). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2527). *มนุษยสัมพันธ์คือหัวใจของนักบริหาร*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรพินท์ ชูชม, และคณะ. (2527). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความพร้อมทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินท์ ชูชม, และ อัจฉรา สุขารมณ. (2532). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์ต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรรณณ แก้วผ่อง. (2542). *การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร*. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล. (2533). *ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2543). *EQกับการเลี้ยงดู : รวมบทความทางวิชาการเรื่องอีคิว*. กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สนใจอีคิว.
- อารี เพชรผุด. (2530). *มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุตา สดมี. (2533). *การอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอนกกุล กริแสง. (2519). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนาจ กังเทเวศน์. (2543). *ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Burger, J.M. (2000). *Personality*. 5th ed. California : Wadsworth / Thomson Learning.
- Cartwright, Dorwin and Alvin Zander. (1968). *Group Dynamics : Research and Theory* 3rd ed. New York : Harper and Row Publishers.
- Carver, C.S. and Scheier, M.F. (1996). *Perspectives on Personality*. 3rd ed. Massachuset : Allyn and Bacon.
- Cattell, R.B. (1950). *Personality : A Systematic, Theoretical and Factual study*. New York : McGraw – Hill.
- Dworetzky, J. P. (1935). *Psychology*. 4th ed. New York : West Publishing Company.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionnary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Kaplan, L. (1956). *Mental Health and Human Relations in Eduction*. New York : Harper and Row Publishers.
- Mier, J. B. (1992). *Industrial – Organizational Psychology*. Singapore : McGraw-Hill.
- Ottaway, A.K.G. (1966). *Learning Through Group Experiences*. London : Routhledge and Kegan Pual.
- Rojers, Carl R. (1970). *Encounter Groups*. New York : Harper and Row.
- Shaw. Mavin E. (1981). *Group Dynamic : The psychology of SmallGroup Behavior*. 3rd ed. New York : McGraw – Hill Book company.
- Treppa, Jerry A. and Lawrnce Frike. (1972). "Effect of Marathorn Group Experiencew," *Journal of counseling psychology*. 19(9) : 466 – 468.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถามและแบบสำรวจที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
- รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสอบถาม เรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

แบบสอบถามเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์

ขอให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถาม แล้วพิจารณาดูว่าข้อความแต่ละข้อความตรงกับความรู้สึกและการปฏิบัติของนักเรียนเพียงใด และขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อสอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนหรือไม่ โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่สอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ข้าพเจ้าตั้งเป้าหมายของตนเองไว้สูงมาก และจะรู้สึกโกรธตัวเองเมื่อไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้		
2	แม้ว่าเป้าหมายที่ข้าพเจ้าตั้งไว้จะสมเหตุสมผล แต่ข้าพเจ้าก็ไม่กังวลมากนัก หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้		
3	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ค่อนข้างหงุดหงิดง่าย		
4	เมื่อข้าพเจ้าลงมือทำอะไร ข้าพเจ้าจะต้องทำให้เสร็จ		
5	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ชอบการแข่งขัน และมีความมุ่งมั่นที่จะทำอะไรให้สำเร็จ.		
6	ข้าพเจ้าชอบทำอะไรตามสบาย ไม่รีบร้อน		
7	ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่นชื่นชม ให้เกียรติยกย่องผลงานของข้าพเจ้า หรือสิ่งต่างๆที่ข้าพเจ้าได้ทำ		
8	ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่นชื่นชอบตัวตอนที่แท้จริงของข้าพเจ้า		
9	เวลาที่ข้าพเจ้าโกรธใคร ข้าพเจ้าจะไม่แสดงออกมาให้เขาเห็นว่าโกรธ		
10	ข้าพเจ้าไม่ค่อยโกรธใคร		
11	การเป็นผู้ชนะคือความสุข สนุกสนานของข้าพเจ้า		
12	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขสนุกสนาน เวลาเล่นเกมหรือเล่นกีฬาที่ไม่ต้องคอยแต่จะเอาชนะกัน		
13	บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ต้องทำงานแข่งกับเวลา		
14	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำอะไรอย่างเร่งรีบ		
15	การเรียนของข้าพเจ้าจะสำเร็จก้าวหน้าเพียงใดนั้น ก็ขึ้นกับตัวข้าพเจ้าเอง		
16	ข้าพเจ้าชอบเรียนหนังสือ แต่ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆด้วย		
17	ข้าพเจ้าทำงานอย่างสุดความสามารถ เพื่อให้ทันกับเวลาที่กำหนด		
18	“การกำหนดกรอบเวลาว่าจะต้องทำงานนี้นานแค่ไหนให้สำเร็จ” ไม่มีความสำคัญพอเพียงที่จะมากระตุ้นให้ข้าพเจ้าทำงาน		
19	ข้าพเจ้าไม่ชอบการรอคอย		
20	เมื่อข้าพเจ้าต้องรอคอยใครหรือรอคอยอะไร ข้าพเจ้ารู้สึกสบายๆ ใช้เวลาขณะรอคอยทำโน่นทำนี่ตามสบาย		
21	ข้าพเจ้าท้อแท้กับงานมากเกินไป		
22	ข้าพเจ้ารู้ว่าเวลาใดควรจะทำอะไร		
23	ช่วงเวลาในการรับประทานอาหาร เป็นช่วงเวลาที่ทำให้การทำงานหรือทำกิจกรรมใดๆของข้าพเจ้าสะดุดหรือชะงักลง		
24	ช่วงเวลาในการรับประทานอาหาร เป็นช่วงเวลาที่ข้าพเจ้ามีความสุขและผ่อนคลาย		

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อนักเรียน โดยให้นักเรียนนึกถึงบุคคลที่ให้การอบรมเลี้ยงดูนักเรียน วิธีตอบให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความใดใกล้เคียงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ต่อนักเรียนมากที่สุด โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	น้อยครั้งที่สุด	น้อยครั้ง	ปานกลาง	บ่อยครั้ง	บ่อยครั้งที่สุด
1	เวลานักเรียนทำอะไรไม่ถูกต้องบิดามารดาจะลงโทษนักเรียนด้วยการเขี่ยนติ					
2	บิดามารดา อนุญาตให้นักเรียนพาเพื่อนมาที่บ้านได้					
3	บิดามารดาไม่ค่อยให้ความสนใจในการคบเพื่อนของนักเรียน					
4	บิดามารดาชอบให้นักเรียนทำตามในสิ่งที่ท่านต้องการ					
5	บิดามารดาสนับสนุนให้นักเรียนทำสิ่งใดที่ท่านมักจะอธิบายเหตุผลประกอบด้วย					
6	บิดามารดาปล่อยให้เด็กตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของนักเรียน โดยไม่ให้คำแนะนำใดๆ					
7	บิดามารดาไม่เคยกล่าวคำขอโทษนักเรียน เมื่อท่านดูว่าหรือตำหนินักเรียนโดยที่ท่านเข้าใจผิด					
8	เมื่อนักเรียนเสนอความคิดเห็น บิดามารดาจะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
9	บิดามารดาแสดงความรัก และให้ความอบอุ่นแก่นักเรียนอย่างเป็นกันเอง					
10	บิดามารดาดังกฎเกณฑ์ในการคบเพื่อนของนักเรียน					
11	บิดามารดาให้โอกาสนักเรียนในการคบเพื่อนตามสมควร					
12	เวลาที่นักเรียนออกจากบ้าน บิดามารดาจะคอยเตือนให้ระวังอันตรายด้วยความห่วง					
13	บิดามารดาไม่ชอบให้นักเรียนไปเที่ยวกับเพื่อน โดยไม่มีผู้ใหญ่ไปด้วย					
14	เมื่อนักเรียนทำงานผิดพลาดบิดามารดาจะให้โอกาสในการแก้ตัว					
15	เมื่อนักเรียนพูดคุยเรื่องเพื่อนๆให้ฟัง บิดามารดาจะแสดงอาการไม่สนใจ					
16	บิดามารดาจะให้นักเรียนคบเพื่อน เฉพาะคนที่ท่านเห็นว่าเป็นคนดี					

ข้อ	ข้อความ	น้อยครั้งที่สุด	น้อยครั้ง	ปานกลาง	บ่อยครั้ง	บ่อยครั้งที่สุด
17	เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น บิดามารดาจะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
18	บิดามารดาให้ความสนใจทุกข์สุขของนักเรียน					
19	บิดามารดาชอบลงโทษนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ					
20	บิดามารดาให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการในการคบเพื่อนที่เหมาะสมกับนักเรียน					
21	บิดามารดาจะสืบประวัติส่วนตัวของเพื่อนๆที่นักเรียนคบ					
22	เมื่อนักเรียนนั่งคุยสนุกสนานกับเพื่อนๆ จะถูกตำหนิจากบิดามารดา					
23	บิดามารดาแบ่งงานที่บ้านให้นักเรียนได้ร่วมรับผิดชอบตามความสามารถของนักเรียน					
24	บิดามารดาให้กำลังใจและให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน					
25	เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียนไม่เคยนำมาพูดคุยกับบิดามารดา เพราะกลัวถูกดุ					
26	บิดามารดาช่วยผ่อนคลายความทุกข์ ความกังวลใจของนักเรียนอยู่เสมอ					
27	บิดามารดาชอบให้นักเรียนเล่าเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับเพื่อนๆให้ฟัง					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และไม่ดี

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อหาสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี
ขอให้นักเรียนลองพิจารณาว่าข้อความใดเป็นสาเหตุของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี โดยให้นักเรียนทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นเพราะ เป็นคนที่			
ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	แต่งตัวสะอาด	.....	.....
2	สุภาพเรียบร้อย	.....	.....
3	มีความประพฤติดี	.....	.....
4	มีมารยาท	.....	.....
5	ช่วยเหลือเพื่อน	.....	.....
6	มีความซื่อสัตย์	.....	.....
7	ยิ้มแย้มแจ่มใส	.....	.....
8	มีอัธยาศัยดี	.....	.....
9	อารมณ์ดี	.....	.....
10	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	.....	.....
11	มองโลกในแง่ดี	.....	.....

คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดีเป็นเพราะ เป็นคนที่			
ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	พูดปด	.....	.....
2	เอาแต่ใจตนเอง	.....	.....
3	ขี้โมโห	.....	.....
4	ใช้อารมณ์	.....	.....
5	ชอบแกล้งเพื่อน	.....	.....
6	เอะอะโวยวาย	.....	.....
7	ชอบนินทาผู้อื่น	.....	.....
8	พูดคำหยาบ	.....	.....
9	เห็นแก่ตัว	.....	.....
10	ไม่ยิ้มแย้ม	.....	.....
11	ติดยาเสพติด	.....	.....
12	มองโลกในแง่ร้าย	.....	.....

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการมีมนุษยสัมพันธ์

๗ / ๑๑ / ๖๐ / ๒๐ / ๑ -

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ขอให้นักเรียนตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ไม่ว่าข้าพเจ้าจะทำอะไรกลุ่มก็จะเข้าใจและยอมรับข้าพเจ้า				
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ข้าพเจ้าไม่ต้องปกป้องหรือปิดบังอะไรเมื่ออยู่ในกลุ่ม				
3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า เป้าหมายของข้าพเจ้าแตกต่างจากเป้าหมายของกลุ่ม				
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ทุกๆคนในกลุ่มเต็มใจช่วยเหลือข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือจากเขา				
5	สมาชิกในกลุ่มต่างไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
6	สมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยสนใจเรื่องที่สมาชิกคนอื่นพูดนัก				
7	สมาชิกในกลุ่มสามารถทำอะไรก็ได้ตามที่ต้องการ โดยไม่ทำให้กลุ่มกระทบกระเทือน				
8	สมาชิกในกลุ่มทุกคนต่างปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่ค่อยพึ่งพาอาศัยกันและกัน				
9	เมื่อข้าพเจ้าอยู่ในกลุ่ม ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ข้าพเจ้าต้องระมัดระวังตัวมาก				
10	ข้าพเจ้าสามารถไว้วางใจกลุ่มได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิดหรือความรู้สึก				
11	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ข้าพเจ้าจะต้องสงบเสงี่ยมเจียมตัวเมื่ออยู่ในกลุ่ม				
12	ข้าพเจ้าชอบทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม				
13	สมาชิกส่วนมากทำในสิ่งที่เขาสนใจจะทำ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสมาชิกคนอื่น				
14	สมาชิกในกลุ่มต่างรู้จักกันอย่างดี				
15	กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มเป็นตัวของตัวเอง				
16	เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน กลุ่มสามารถจะหาทางดำเนินการหรือจัดการได้				
17	ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจเมื่ออยู่ในกลุ่มนี้				

ข้อ	ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
18	ถ้าข้าพเจ้ามีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกลุ่ม ข้าพเจ้าก็ไม่กล้าที่จะแสดงความรู้สึกนั้นๆ ออกมาตรงๆ				
19	สมาชิกในกลุ่ม ให้ความสำคัญกับความเจริญก้าวหน้าในชีวิตของข้าพเจ้า				
20	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม				
21	ข้าพเจ้าไว้วางใจสมาชิกในกลุ่ม				
22	เมื่อใดก็ตามที่เกิดความรู้สึกต่อกลุ่มในทางลบ สมาชิกของกลุ่มต่างช่วยกันหาทางที่จะขจัดความรู้สึกนั้น				
23	เมื่อกลุ่มจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใด สมาชิกในกลุ่มต่างช่วยกันเสนอความคิดเห็นตามที่เขาเห็นว่าเหมาะสม				
24	สมาชิกทุกคนในกลุ่มต่างเข้ากันดี และต่างให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน				
25	ข้าพเจ้ารู้สึก ไม่ค่อยผูกพันกับสมาชิกในกลุ่ม				
26	ข้าพเจ้ารู้สึกต่อกลุ่มอย่างไร ข้าพเจ้าก็สามารถแสดงความรู้สึกนั้นออกมาได้ไม่ยากนัก				
27	เป้าหมายของข้าพเจ้าและของกลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน				
28	สมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยจะให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้า แม้ว่าสิ่งนั้นจะมีความสำคัญต่อข้าพเจ้า				
29	สมาชิกในกลุ่มต่างมีความห่วงใยกันและกัน				
30	สมาชิกในกลุ่มไม่กล้าเปิดใจ อีกทั้งไม่จริงใจต่อกลุ่ม				
31	กลุ่มต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการขอร้องให้สมาชิกบางคนทำในสิ่งที่เขาไม่อยากทำ				
32	สมาชิกในกลุ่มจะทำงานแบบตัวใครตัวมัน				
33	ข้าพเจ้าไม่ค่อยสบายใจเมื่ออยู่ในกลุ่มนี้				
34	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจที่จะบอกความรู้สึกและความคิดเห็นที่เป็นความลับส่วนตัวให้กลุ่มทราบ				
35	เมื่อมีการลงมติเกี่ยวกับเป้าหมายของกลุ่ม ข้าพเจ้าจะเห็นด้วยกับมตินั้น				
36	เวลาข้าพเจ้าจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิก				
37	สมาชิกในกลุ่มรับฟังสิ่งต่างๆที่ข้าพเจ้าพูดหรือแสดงความคิดเห็น				

ข้อ	ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
38	สมาชิกในกลุ่มต่างรับฟังเพื่อนสมาชิกด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ				
39	เป้าหมายของกลุ่มไม่ค่อยจะเด่นชัด				
40	สมาชิกของกลุ่มนี้ทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น				
41	ข้าพเจ้าคำนึงถึงความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม				
42	ข้าพเจ้ารู้จักสมาชิกทุกคนในกลุ่มดี				
43	เป็นเรื่องที่ยากมากในการที่ข้าพเจ้าจะตัดสินใจทำอะไรเพื่อกลุ่ม				
44	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก				
45	เวลาอยู่ในกลุ่ม ข้าพเจ้ารู้สึกว่า บรรยากาศของกลุ่มไม่จริงจังและไม่เป็นกันเอง				
46	สมาชิกในกลุ่ม จะวางตัวตามสบายเวลาที่เขาอยู่ด้วยกัน				
47	สมาชิกในกลุ่มจะเสียเวลาส่วนใหญ่ไปกับเรื่องที่ไม่สำคัญและไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม				
48	สมาชิกในกลุ่มมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน				
49	บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ต้องปกป้องตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่ม				
50	ข้าพเจ้าไม่ค่อยจะมีความลับอะไรกับเพื่อนสมาชิก				
51	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจเมื่ออยู่ในกลุ่ม				
52	บรรยากาศของกลุ่มเอื้ออำนวยให้สมาชิกในกลุ่มต่างเห็นความสำคัญของกันและกัน				
53	สมาชิกของกลุ่มต่างมีความลับซึ่งกันและกัน				
54	สมาชิกในกลุ่มไม่กล้าที่จะเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม				
55	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม				
56	สมาชิกในกลุ่มต่างเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเอง				

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิไล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิไล
3. รองศาสตราจารย์ เวชนี กรีทอง
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิไล

ภาคผนวก ข

- โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อน

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1.เพื่อให้ผู้วิจัยและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ทำความรู้จักกัน 2.เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ลักษณะการฝึก 3.เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ ของนักเรียน รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ ในการใช้	1.ผู้วิจัยแนะนำตนเอง 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนทำความรู้จักกันโดยให้นั่งล้อมกันเป็นวงกลมแล้วให้นักเรียนลุกขึ้นแนะนำตัวเองที่ละคนด้วยการบอกชื่อ – นามสกุลจริง พร้อมทั้งชื่อเล่น ด้วยเสียงดังฟังชัด 3.ผู้วิจัยให้นักเรียนสร้างความคุ้นเคยด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม “ลมเพ ลมพัด” ดังต่อไปนี้ ลมเพ ลมพัด โบกสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเพ ลมพัด อะไร (ซ้ำ) ฉันจะบอกให้ พัดคนที่ใส่ ... 4.ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการฝึกให้กับนักเรียนทุกคน และชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะการฝึก บทบาทหน้าที่ของนักเรียน รวมทั้งวันเวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน 5.ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยให้ยกมือขึ้นถามที่ละคน 6.ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน
2	ความไว้วางใจ	1.เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความไว้วางใจ 2.เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกห่วงใยซึ่งกันและกัน	1.ขั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียนในเรื่องความไว้วางใจ 1.2ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กัน 1.3แจกผ้าปิดตาให้กับนักเรียน คู่ละ 1 ผืน 1.4ผู้วิจัยอธิบายวิธีการดำเนินกิจกรรมคือ ให้แต่ละคู่ปิดตาคนหนึ่ง อีกคนหนึ่งเป็นคนนำทาง โดยคนที่ปิดตาพยายามเงิบไม่ต้องพูด ส่วนคนที่เปิดตาจะต้องจูงมือและคอยบอกว่าให้ก้าวอย่างไร และให้พาคนที่ถูกปิดตาเดินไปยังจุดที่กำหนด แล้วพากลับมายังที่เดิม 2.ขั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยถามความรู้สึกของนักเรียน 2.1.1เมื่อเราเป็นผู้นำทางพาคนที่ถูกปิดตาเดินไปรู้สึกอย่างไร 2.1.2คนที่ถูกปิดตาครั้งแรกเมื่อเดินไปรู้สึกอย่างไร

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	ความไว้วางใจ	1.เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่บรรยากาศของกลุ่มเป็นบรรยากาศที่น่าไว้วางใจ 2.เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ผูกพันต่อกลุ่ม	2.1.3จากที่เป็นคนนำทางมาเป็นคนถูกปิดตาเมื่อเดินไปรู้สึกอย่างไร 2.1.4จากที่เป็นคนถูกปิดตามาเป็นคนนำทางรู้สึกอย่างไร 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3.ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของความไว้วางใจ 4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน 1.ขั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 4 คน 1.3ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนับ 1.4ให้สมาชิกที่นับ 1 ของแต่ละกลุ่มเอาผ้าปิดตา และยืนอยู่ตรงกลาง สมาชิกที่นับ 2 เป็นคนผลักให้คนที่นับ 1 ล้ม สมาชิกที่นับ 3 กับ 4 เป็นคนที่ยืนอยู่ข้างหลังคนที่นับ 1 โดยเอามือประสานกันคอยรับเพื่อนที่ถูกผลักให้ล้ม เมื่อทำเสร็จให้สลับกันเป็นคนถูกผลักให้ล้มจนครบทั้ง 4 คน 2.ขั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยถามความรู้สึกของนักเรียน 2.1.1เมื่อเป็นคนที่ถูกผลักให้ล้มรู้สึกอย่างไร 2.1.2เมื่อเป็นคนผลักเพื่อนให้ล้มรู้สึกอย่างไร 2.1.3เมื่อเป็นคนรับเพื่อนที่ถูกผลักให้ล้มรู้สึกอย่างไร 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	การเปิดเผยตนเอง	เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเปิดเผยตนเอง	3.ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของความไว้วางใจ 4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน 1.ขั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นรูปวงกลม 1.3ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคน เขียนชื่อและนามสกุลไว้มุมบนด้านขวามือ 1.4ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ตนเองคิดว่าเป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับตนเองมากที่สุด หรือลักษณะดีงามที่ตนมี และอยากบอกให้ผู้อื่นรู้ลงในกระดาษที่แจกให้ 1.5ผู้วิจัยอ่านสิ่งที่เพื่อนเขียนให้ฟังแล้วให้นักเรียนตอบว่าใบที่อ่านเป็นของใคร 1.6เมื่ออ่านครบทุกใบ ผู้วิจัยเฉลยเรียงตามลำดับที่อ่านให้ฟังว่าเป็นของใคร 2.ขั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า เพราะอะไรจึงทำให้นักเรียนทนายได้ถูกต้อง 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3.ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการเปิดเผยตนเอง 4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
5	การเปิดเผยตนเอง	เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกกับสมาชิกในกลุ่ม	1.ขั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นรูปวงกลม 1.3ผู้วิจัยแจกซองจดหมายที่บรรจุกระดาษของละ 12 แผ่น ให้กับนักเรียน 1.4นักเรียนเขียนชื่อของตนเองที่หน้าของจดหมาย 1.5ให้นักเรียนนึกและเขียนความดีของตนเอง 1 อย่าง และความไม่ดีของตนเอง 1 อย่าง ลงในกระดาษแผ่นแรกเสร็จแล้วพับกระดาษเก็บใส่กระเป๋าของตนเองไว้ 1.6ส่งซองให้กับเพื่อนข้าง ๆ ทางขวามือ 1.7เมื่อได้ซองแล้วให้หยิบกระดาษแผ่นแรกออกมาเขียนความดีของเพื่อนที่ปรากฏชื่ออยู่บนซอง 1 อย่าง และความไม่ดีของเพื่อนที่ปรากฏชื่ออยู่บนซอง 1 อย่าง เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้นำใส่ซองโดยสอดไว้ด้านหลัง 1.8ส่งซองให้เพื่อนทางขวามือ เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด 1.9ทำแบบเดิมไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคน 1.10เมื่อนักเรียนได้รับซองของตนเองแล้ว ให้เปิดดู และเปรียบเทียบกับที่ตนเองเขียนไว้ 2.ขั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า 2.1.1เวลาที่นักเรียนเขียนความดีของตนเองมีความรู้สึกอย่างไร 2.1.2นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อต้องเขียนความดีของผู้อื่น 2.1.3เมื่อเปิดอ่านเปรียบเทียบกับของตนเองแล้วรู้สึกอย่างไร 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3.ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการเปิดเผยตนเอง 4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6	การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง	เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกล้าที่จะตัดสินใจเพื่อกลุ่ม	1.ชั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 6 คน 1.3ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนับ 1 – 6 1.4ผู้วิจัยอธิบายถึงวิธีการดำเนินกิจกรรมกรรม ดังนี้คือ 1.4.1ให้ทั้ง 2 กลุ่ม ส่งตัวแทนออกมากลุ่มละ 1 คน โดยเริ่มจากคนที่นับ 1 1.4.2ให้ตัวแทนกลุ่มหันหลังชนกัน ผู้วิจัยจะให้สัญญาณโดยการเป่านกหวีด เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด ให้ตัวแทนของทั้งสองกลุ่ม หันหน้าไปทางซ้ายหรือทางขวาก็ได้ โดยมีข้อตกลงว่า 1.4.2.1ถ้าตัวแทนของทั้ง 2 กลุ่มหันหน้ามาเจอกัน กลุ่มที่ 1 จะเป็นผู้ชนะ 1.4.2.2ถ้าตัวแทนของทั้งสองกลุ่มหันหน้ามาแล้วไม่เจอกัน กลุ่มที่ 2 จะเป็นผู้ชนะ 1.4.3ตัวแทนที่แพ้ให้กลับไปนั่งที่กลุ่ม และให้กลุ่มส่งตัวแทนที่นับในลำดับต่อไปออกมาเป็นผู้เล่นแทน ส่วนผู้ชนะให้อยู่เล่นต่อ 1.4.4ทำแบบเดิมไปเรื่อย ๆจนกว่ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะหมดผู้เล่นก่อน 1.5นักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรม 2.ชั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยถามความรู้สึกของนักเรียน 2.1.1ในขณะที่เป็นตัวแทนของกลุ่มออกไปทำกิจกรรมรู้สึกอย่างไร 2.1.2เมื่อเราเป็นผู้ชนะรู้สึกอย่างไร 2.1.3เมื่อเราเป็นผู้แพ้รู้สึกอย่างไร 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3.ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	การตระหนักรู้ ตามที่เป็นจริง	1.เพื่อให้นักเรียนรู้ สึกว่ากลุ่มให้อิสระ ในการทำงาน 2.เพื่อให้นักเรียน เห็นความสำคัญ ของการกล้าที่จะ ตัดสินใจทำอะไร เพื่อกลุ่ม	4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน 1.ขั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยนำสิ่งของ 3 ชนิด ใส่ภาชนะวางบนโต๊ะ ให้นักเรียนหยิบสิ่งของของคนละ 1 ชิ้น 1.3ให้นักเรียนที่เลือกสิ่งของชนิดเดียวกัน อยู่กลุ่มเดียวกัน 1.4ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าทำไมจึงเลือกของชิ้นนี้ 1.5นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปราย 1.6ครูแจกใบงานเรื่อง “ท้องทะเลทราย” 1.7ให้นักเรียนแต่ละคนเลือกสิ่งของตามที่ใบงานกำหนด 1.8เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ให้นักเรียนนำสิ่งที่ตนเลือกมานำเสนอในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่ม 1.9ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่ม 2.ขั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า 2.1.1เมื่อนักเรียนตัดสินใจเลือกคนเดียวรู้สึกอย่างไร 2.1.2เมื่อต้องมาหาข้อสรุปของกลุ่มรู้สึกอย่างไร 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3.ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้ 4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	การฟังพาท้ายซึ่งกันและกัน	เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการฟังพาท้ายซึ่งกันและกัน	1.ชั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กัน 1.3ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่ตกลงกันว่าใครจะเป็นคนดาบอดและใครจะเป็นคนหาเสีย 1.4ให้นักเรียนที่เป็นคนดาบอดเอาผ้าผูกตาไว้ และนักเรียนที่เป็นคนหาเสีย ยกขาพับขึ้นไว้ข้างหัว โดยใช้ผ้าผูกไว้ด้วย 1.5ให้ทั้งคู่จับมือกัน และพากันเดินไปยังจุดที่กำหนด 1.6เมื่อถึงจุดที่กำหนดให้แต่ละคู่สลับกัน โดยให้คนที่เป็นคนดาบอดมาเป็นคนหาเสีย และคนที่เป็นคนหาเสียมาเป็นคนดาบอด แล้วให้ทั้งคู่พากันเดินกลับไปยังจุดเริ่มต้น 2.ชั้นวิเคราะห์ 2.1ผู้วิจัยตามความรู้สึกของนักเรียน 2.1.1ครั้งแรกที่เราเป็นคนดาบอดรู้สึกอย่างไร 2.1.2ครั้งแรกที่เราเป็นคนหาเสียรู้สึกอย่างไร 2.1.3เมื่อเปลี่ยนจากที่เราเป็นคนดาบอดมาเป็นคนหาเสียรู้สึกอย่างไร 2.1.4เมื่อเปลี่ยนจากที่เราเป็นคนหาเสียมาเป็นคนดาบอดรู้สึกอย่างไร 2.2ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3.ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้ 4.ชั้นประเมินผล 4.1นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน
9	การฟังพาท้ายซึ่งกันและกัน	เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการประสานงานกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม	1.ชั้นมีส่วนร่วม 1.1ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๑ละ 4 คน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10	ปัจฉิมนิเทศ	เพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1.3 ผู้วิจัยมอบอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนและแจ้งข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน 1.4 นักเรียนลงมือดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดดังนี้คือ ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างเจดีย์ จากอุปกรณ์ที่แจกให้ โดยให้สร้างให้สูงที่สุดและสามารถตั้งอยู่ได้ กลุ่มที่สามารถสร้างได้สูงที่สุดและสามารถตั้งอยู่ได้จะเป็นผู้ชนะ 2. ขั้นวิเคราะห์ 2.1 ผู้วิจัยถามถึงวิธีการทำงานของแต่ละกลุ่ม 2.2 ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนในขณะร่วมทำกิจกรรม 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ 3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้ 4. ขั้นประเมินผล 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. ผู้วิจัยสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน 4. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเรื่องการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนให้กับนักเรียน 5. นักเรียนลงมือทำแบบสอบถามเรื่องการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ให้กับนักเรียน 6. เมื่อนักเรียนทำเสร็จผู้วิจัยเก็บแบบสอบถาม 7. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
เพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อน

ครั้งที่ 1

เรื่อง   ประมุขนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้วิจัยและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ทำความรู้จักกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์และลักษณะการฝึก
3. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ ของนักเรียน รวมทั้ง วัน เวลา และสถานที่ ในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม   12 คน

เวลาที่ใช้   50 นาที

อุปกรณ์

ตารางกำหนดวัน และโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 12 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำความรู้จักกันโดยให้นั่งล้อมกันเป็นวงกลมแล้วให้นักเรียนลุกขึ้นแนะนำตัวเองทีละคนด้วยการบอกชื่อ – นามสกุลจริง พร้อมทั้งชื่อเล่น ด้วยเสียงดังฟังชัด
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนสร้างความคุ้นเคยด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม “ลมเพ ลมพัด” ดังต่อไปนี้
 ลมเพ   ลมพัด   โบกสะบัดพัดมาไวไว   (ซ้ำ)
 ลมเพ   ลมพัด   อะไร
 ฉันจะบอกให้   พัดคนที่ใส่ .....
4. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการฝึกให้กับนักเรียนทุกคนและชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะการฝึก บทบาท หน้าที่ของนักเรียน รวมทั้งวันเวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยให้ยกมือขึ้นถามทีละคน
6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

แนวทางสรุป

กิจกรรมลมเพลมพัด ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีการเคลื่อนไหว สับเปลี่ยนที่กับผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่น ๆ

ครั้งที่ 2

เรื่อง ความไว้วางใจ

กิจกรรม ปิดตาเดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความไว้วางใจ
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกห่วงใยซึ่งกันและกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

ผ้าปิดตา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียนในเรื่องความไว้วางใจ
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กัน
- 1.3 แจกผ้าปิดตาให้กับนักเรียน คู่ละ 1 ผืน
- 1.4 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการดำเนินกิจกรรมคือ ให้แต่ละคู่ปิดตาคนหนึ่ง อีกคนหนึ่งเป็นคนนำทาง โดยคนที่ปิดตาพยายามเดินไม่ต้องพูด ส่วนคนที่เปิดตาจะต้องจูงมือและคอยบอกว่าให้ก้าวอย่างไร และให้พาคคนที่ถูกปิดตาเดินไปยังจุดที่กำหนด แล้วพากลับมายังที่เดิม

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยถามความรู้สึกของนักเรียน
  - 2.1.1 เมื่อเราเป็นผู้นำทางพาคคนที่ถูกปิดตาเดินไปรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.2 คนที่ถูกปิดตาครั้งแรกเมื่อเดินไปรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.3 จากที่เป็นคนนำทางมาเป็นคนถูกปิดตาเมื่อเดินไปรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.4 จากที่เป็นคนถูกปิดตามาเป็นคนนำทางรู้สึกอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของความไว้วางใจ

4. ขั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

1. ในขณะที่นักเรียนปิดตาเดิน โดยมีเพื่อนนำทาง ทำให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการไว้วางใจผู้อื่น
2. ถ้านักเรียนไม่ไว้วางใจเพื่อนที่พาเดิน ก็จะทำให้นักเรียนเดินแบบไม่ค่อยมั่นใจในการเดิน เช่น การพยายามใช้เท้าคลำทาง การค่อยๆ ย่ำเท้าลง

ครั้งที่ 3

เรื่อง ความไว้วางใจ

กิจกรรม ผลักให้ล้ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่บรรยากาศของกลุ่มเป็นบรรยากาศที่น่าไว้วางใจ
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ผูกพันต่อกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

ผ้าปิดตา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ที่ผ่านมา
- 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 4 คน
- 1.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนับ
- 1.4 ให้สมาชิกที่นับ 1 ของแต่ละกลุ่ม เอาผ้าปิดตา และยืนอยู่ตรงกลาง
สมาชิกที่นับ 2 เป็นคนผลักให้คนที่นับ 1 ล้ม
สมาชิกที่นับ 3 กับ 4 เป็นคนที่ยืนอยู่ข้างหลังคนที่นับ 1 โดยเอามือประสานกันคอยรับ
เพื่อนที่ถูกผลักให้ล้ม
เมื่อทำเสร็จให้สลับกันเป็นคนถูกผลักให้ล้มจนครบทั้ง 4 คน

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยตามความรู้สึกของนักเรียน
  - 2.1.1 เมื่อเป็นคนที่ถูกผลักให้ล้มรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.2 เมื่อเป็นคนผลักเพื่อนให้ล้มรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.3 เมื่อเป็นคนรับเพื่อนที่ถูกผลักให้ล้มรู้สึกอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์
ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของความไว้วางใจ

4. ขั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ
ซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

ในขณะที่นักเรียนถูกผลักดันให้ล้มนักเรียนต้องรู้สึกไว้วางใจเพื่อนๆที่คอยใช้มือรองรับเราจึงจะทำให้
นักเรียนล้มลงได้ด้วยความมั่นใจ แต่ถ้าไม่ไว้วางใจเพื่อนที่คอยรองรับเราก็จะทำให้นักเรียนล้มลงแบบไม่คอย
มั่นใจ เช่นนักเรียนรู้สึกเกร็งตัวขณะล้ม

ครั้งที่ 4

เรื่อง การเปิดเผยตนเอง

กิจกรรม เปิดใจสักกิต ชีวิตมีความหมาย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเปิดเผยตนเอง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

กระดาษ A 4 จำนวน 12 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นรูปวงกลม
- 1.3 ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคน เขียนชื่อและนามสกุลไว้มุมบนด้านขวามือ
- 1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ตนเองคิดว่าเป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับตนเองมากที่สุด หรือลักษณะดี

งามที่ตนมี และอยากบอกให้ผู้อื่นรู้ลงในกระดาษที่แจกให้

- 1.5 ผู้วิจัยอ่านสิ่งที่เพื่อนเขียนให้ฟังแล้วให้นักเรียนตอบว่าใบที่อ่านเป็นของใคร
- 1.6 เมื่ออ่านครบทุกใบ ผู้วิจัยเฉลยเรียงตามลำดับที่อ่านให้ฟังว่าเป็นของใคร

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า เพราะอะไรจึงทำให้นักเรียนหายได้ถูกต้อง
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการเปิดเผยตนเอง

4. ขั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ

ซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

การที่เพื่อนสามารถทายคุณลักษณะของนักเรียนคนที่ผู้วิจัยอ่านให้ฟังได้ว่าเป็นของใคร แสดงว่า นักเรียนได้มีการเปิดเผยให้เพื่อนได้รับทราบ ซึ่งการเปิดเผยตนเอง เป็นความจำเป็นอีกอย่างหนึ่ง ในการติดต่อกับคนอื่น ๆ เพราะจะทำให้ผู้อื่นมีความเข้าใจในตัวเรามากยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 5

เรื่อง การเปิดเผยตนเอง

กิจกรรม ของความดีความไม่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึกกับสมาชิกในกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. ชองจดหมาย เท่ากับจำนวนสมาชิก
2. กระดาษขนาด 3" X 7" จำนวน 144 แผ่น
3. นกหวีด 1 ตัว

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม
  - 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
  - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นรูปวงกลม
  - 1.3 ผู้วิจัยแจกซองจดหมายที่บรรจุกระดาษชองละ 12 แผ่น ให้กับนักเรียน
  - 1.4 นักเรียนเขียนชื่อของตนเองที่หน้าซองจดหมาย
  - 1.5 ให้นักเรียนนึกและเขียนความดีของตนเอง 1 อย่าง และความไม่ดีของตนเอง 1 อย่าง ลงในกระดาษแผ่นแรก เสร็จแล้วพับกระดาษเก็บใส่กระเป๋าของตนเองไว้
  - 1.6 ส่งซองให้กับเพื่อนข้าง ๆ ทางขวามือ
  - 1.7 เมื่อได้ซองแล้วให้หยิบกระดาษแผ่นแรกออกมาเขียนความดีของเพื่อนที่ปรากฏชื่ออยู่บนซอง 1 อย่าง และความไม่ดีของเพื่อนที่ปรากฏชื่ออยู่บนซอง 1 อย่าง เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้นำใส่ซองโดยสอดไว้ด้านหลัง
  - 1.8 ส่งซองให้เพื่อนทางขวามือ เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด
  - 1.9 ทำแบบเดิมไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคน
  - 1.10 เมื่อนักเรียนได้รับซองของตนเองแล้ว ให้เปิดดู และเปรียบเทียบกับที่ตนเองเขียนไว้
2. ขั้นวิเคราะห์
  - 2.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า
    - 2.1.1 เวลาที่นักเรียนเขียนความดีของตนเองมีความรู้สึกอย่างไร
    - 2.1.2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อต้องเขียนความดีของผู้อื่น
    - 2.1.3 เมื่อเปิดอ่านเปรียบเทียบกับของตนเองแล้วรู้สึกอย่างไร
  - 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
  - 3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการเปิดเผยตนเอง

4. ชั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

การที่เพื่อนคนอื่น ๆ สามารถเขียนความดีและความไม่ดีของนักเรียนได้ถูกต้อง แสดงว่านักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนให้เพื่อนๆ ซึ่งทำให้เพื่อนได้รับทราบถึงความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ และรายละเอียดต่างๆของตัวเรา

ครั้งที่ 6

เรื่อง การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง

กิจกรรม จ๊ะเอ๋

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกล้าที่จะตัดสินใจเพื่อกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา

1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 6 คน

1.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนับ 1 – 6

1.4 ผู้วิจัยอธิบายถึงวิธีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้คือ

1.4.1 ให้ทั้ง 2 กลุ่ม ส่งตัวแทนออกมากลุ่มละ 1 คน โดยเริ่มจากคนที่นับ 1

1.4.2 ให้ตัวแทนกลุ่มหันหลังชนกัน ผู้วิจัยจะให้สัญญาณโดยการเป่านกหวีด เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด ให้ตัวแทนของทั้งสองกลุ่ม หันหน้าไปทางซ้ายหรือทางขวาก็ได้ โดยมีข้อตกลงว่า

1.4.2.1 ถ้าตัวแทนของทั้ง 2 กลุ่มหันหน้ามาเจอกัน กลุ่มที่ 1 จะเป็นผู้ชนะ

1.4.2.2 ถ้าตัวแทนของทั้งสองกลุ่มหันหน้ามาแล้วไม่เจอกัน กลุ่มที่ 2 จะเป็นผู้ชนะ

1.4.3 ตัวแทนที่แพ้ให้กลับไปยังที่กลุ่ม และให้กลุ่มส่งตัวแทนที่นับในลำดับต่อไปออกมาเป็นผู้เล่นแทน ส่วนผู้ชนะให้อยู่เล่นต่อ

1.4.4 ทำแบบเดิมไปเรื่อย ๆจนกว่ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะหมดผู้เล่นก่อน

1.5 นักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยถามความรู้สึกของนักเรียน

2.1.1 ในขณะที่เป็นตัวแทนของกลุ่มออกไปทำกิจกรรมรู้สึกอย่างไร

2.1.2 เมื่อเราเป็นผู้ชนะรู้สึกอย่างไร

2.1.3 เมื่อเราเป็นผู้แพ้รู้สึกอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้

4. ชั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

ในขณะที่นักเรียนได้เป็นตัวแทนของเพื่อนออกไปทำกิจกรรม “จ๊ะเอ๋” จะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนจะต้องตัดสินใจว่าจะหันไปทางด้านซ้ายหรือด้านขวานั้น ถ้านักเรียนไม่มีกล้าที่จะตัดสินใจว่าจะทำอะไร นักเรียนก็จะยืนอยู่เฉยๆ ผลที่ได้ก็คือกลุ่มจะเสียคะแนนให้กับอีกฝ่าย แต่ถ้านักเรียนกล้าตัดสินใจลงไปว่าจะหันไปทางไหน ผลที่จะได้รับก็จะมีโอกาสเป็นฝ่ายได้คะแนนหรือเป็นฝ่ายเสียคะแนน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อถึงเวลาที่เราจะต้องตัดสินใจหรือต้องทำอะไรเพื่อกลุ่มของเรานั้น เราก็จำเป็นที่จะต้องกล้าตัดสินใจลงไปว่าจะทำอย่างไร และเพื่อนๆในกลุ่มก็ต้องพร้อมที่จะยอมรับผลของการตัดสินใจนั้น

ครั้งที่ 7

เรื่อง การตระหนักรู้ตามที่เป็นจริง

กิจกรรม แผนที่ ซีวีรอต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าการกลุ่มให้อิสระในการทำงาน
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการกล้าที่จะตัดสินใจทำอะไรเพื่อกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. สิ่งของ 3 ชนิด รวม 12 ชิ้น
2. เอกสารเรื่อง “ท้องทะเลทราย”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม
  - 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
  - 1.2 ผู้วิจัยนำสิ่งของ 3 ชนิด ใส่ภาชนะวางบนโต๊ะ ให้นักเรียนหยิบสิ่งของคนละ 1 ชิ้น
  - 1.3 ให้นักเรียนที่เลือกสิ่งของชนิดเดียวกัน อยู่กลุ่มเดียวกัน
  - 1.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าทำไมจึงเลือกของชิ้นนี้
  - 1.5 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปราย
  - 1.6 ครูแจกใบงานเรื่อง “ท้องทะเลทราย”
  - 1.7 ให้นักเรียนแต่ละคนเลือกสิ่งของตามที่ใบงานกำหนด
  - 1.8 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ให้นักเรียนนำสิ่งที่ตนเลือกมานำเสนอในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่ม
  - 1.9 ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่ม
2. ขั้นวิเคราะห์
  - 2.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า
    - 2.1.1 เมื่อนักเรียนตัดสินใจเลือกคนเดียวรู้สึกอย่างไร
    - 2.1.2 เมื่อต้องมาหาข้อสรุปของกลุ่มรู้สึกอย่างไร
  - 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
  - 3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน
- ชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้
4. ขั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

1. ถ้านักเรียนรู้สึกว่าจะต้องช่วยกันทำเพื่อกลุ่มของเรา นักเรียนก็จะร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ถ้าสมาชิกในกลุ่มให้อิสระกับเพื่อนๆ ในการแสดงความคิดเห็น ก็จะทำให้เพื่อนกล้าออกความคิดเห็นมากขึ้น

ใบงาน “ห้องทะเลทราย”

ท่านเป็นคนชอบท่องเที่ยวไปที่ต่างๆ ช่วงปิดภาคเรียนเสมอ ในภาคเรียนนี้ท่านมีโอกาสไปท่องเที่ยวกับคณะทัวร์แห่งหนึ่ง สถานที่ที่ไปคือ ทะเลทรายโกบี การเดินทาง คณะทัวร์จัดรถให้ขับไปคนละคัน โดยขับตามกันไป ขณะขับรถอยู่ในทะเลทราย รถของท่านเกิดเสียกลางทาง ทำให้หลงกับคณะทัวร์และกลับออกจากทะเลทรายไม่ได้ ท่านจะตัดสินใจทำอะไร จึงจะมีคนไปช่วยเหลือ หรือออกจากทะเลทรายได้โดยปลอดภัย โดยภายในรถของท่านมีของทั้งหมด 12 อย่าง แต่ท่านสามารถนำติดตัวไปได้ 8 อย่าง

ขอให้ท่านเลือกสิ่งของข้างล่างนี้ 8 อย่าง โดยใส่หมายเลข 1 – 8 หน้าสิ่งของตามลำดับความต้องการ คือ ใส่หมายเลข 1 หน้าสิ่งของที่ต้องการมากที่สุด พร้อมบอกเหตุผลในการเลือกด้วย

..... ขนมปังห่อเล็ก 1 ห่อ	เหตุผลที่เลือก .....
..... กระเจ๊กาบานเล็ก 1 บาน	เหตุผลที่เลือก .....
..... ผ้าเดินท์ ขนาด 5 คน 1 ผืน	เหตุผลที่เลือก .....
..... ไม้ขีดไฟ 1 กล่อง	เหตุผลที่เลือก .....
..... ปืน ขนาด 11 มม. 1 กระบอก	เหตุผลที่เลือก .....
..... มีดเดินป่า 1 ด้าม	เหตุผลที่เลือก .....
..... เกลือ 1 ห่อเล็ก	เหตุผลที่เลือก .....
..... น้ำมันรถ 5 ลิตร	เหตุผลที่เลือก .....
..... ถูขนอน 1 ถู	เหตุผลที่เลือก .....
..... น้ำ 10 ลิตร	เหตุผลที่เลือก .....
..... วิทยุทรานซิสเตอร์ 1 เครื่อง	เหตุผลที่เลือก .....
..... ขนมปัง 1 กล่อง มี 2 ห่อ	เหตุผลที่เลือก .....

เมื่อได้สิ่งของที่ท่านเลือกแล้ว ให้อภิปรายร่วมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อหาสิ่งของที่กลุ่มเลือกร่วมกันอีกครั้ง สรุปสิ่งของที่กลุ่มเลือกตามลำดับดังนี้

1.	2. ....
3.	4. ....
5.	6. ....
7.	8. ....

ครั้งที่ 8

เรื่อง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

กิจกรรม ตาบอดชาเสีย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

ผ้าปิดตา

วิธีดำเนินการ

1. ชั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กัน
- 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่ตกลงกันว่าใครจะเป็นคนตาบอดและใครจะเป็นคนขาเสีย
- 1.4 ให้นักเรียนที่เป็นคนตาบอดเอาผ้าผูกตาไว้ และนักเรียนที่เป็น คนขาเสีย ยกขาพับขึ้นไว้

ข้างหลัง โดยใช้ผ้าผูกไว้ด้วย

- 1.5 ให้ทั้งคู่จับมือกัน และพากันเดินไปยังจุดที่กำหนด
- 1.6 เมื่อถึงจุดที่กำหนดให้แต่ละคู่สลับกัน โดยให้คนที่เป็นคนตาบอดมาเป็นคนขาเสีย และคนที่เป็นคนขาเสียมาเป็นคนตาบอด แล้วให้ทั้งคู่พากันเดินกลับไปยังจุดเริ่มต้น

2. ชั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยถามความรู้สึกของนักเรียน
  - 2.1.1 ครั้งแรกที่เราเป็นคนตาบอดรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.2 ครั้งแรกที่เราเป็นคนขาเสียรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.3 เมื่อเปลี่ยนจากที่เราเป็นคนตาบอดมาเป็นคนขาเสียรู้สึกอย่างไร
  - 2.1.4 เมื่อเปลี่ยนจากที่เราเป็นคนขาเสียมาเป็นคนตาบอดรู้สึกอย่างไร
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้

4. ชั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

จากการที่นักเรียนทำกิจกรรม “ตาบอดขาเสีย” จะเห็นได้ว่า คนสองคนมีความต่างกันตรงที่ คนแรกตาบอดแต่สามารถเดินได้ปกติ ส่วนอีกคนขาเสียแต่สามารถมองเห็นได้ปกติ ถ้าเรารู้จักนำเอาสิ่งที่มีอยู่มาแบ่งปันกัน ช่วยเหลือกัน ก็จะทำให้งานที่เราทำสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ และยังสามารถทำให้เราอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข

ครั้งที่ 9

เรื่อง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

กิจกรรม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการประสานงานกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษหนังสือพิมพ์
2. สก๊อตเทปใส
3. สีเมจิก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา

1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 4 คน

1.3 ผู้วิจัยมอบอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมให้กับนักเรียน และแจ้งข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- 1.4 นักเรียนลงมือดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดดังนี้คือ

ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างเจดีย์ จากอุปกรณ์ที่แจกให้ โดยให้สร้างให้สูงที่สุดและสามารถตั้งอยู่ได้ กลุ่มที่สามารถสร้างได้สูงที่สุดและสามารถตั้งอยู่ได้จะเป็นผู้ชนะ

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยถามถึงวิธีการทำงานของแต่ละกลุ่ม

2.2 ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนในขณะร่วมทำกิจกรรม

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำ

กิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรกับเราบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการตระหนักรู้

4. ขั้นประเมินผล

นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ

ซึ่งกันและกัน

แนวทางสรุป

1. การทำงานของกลุ่มจะสำเร็จลงได้นั้น สมาชิกทุกคนจะต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. ในระหว่างทำงานนักเรียนควรต้องรู้สึกมีความสุขในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ
3. ในระหว่างทำงานนักเรียนต้องมีการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

ครั้งที่ 10

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียน และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

แบบสอบถามเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ผู้วิจัยสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
4. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ให้นักเรียน
5. นักเรียนลงมือทำแบบสอบถามเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
6. เมื่อนักเรียนทำเสร็จผู้วิจัยเก็บแบบสอบถาม
7. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับ

เพื่อน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นายเอกชัย ฉายสิ่ว
วัน เดือน ปี เกิด	10 ตุลาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	20/58 หมู่ 7 ซอยสุขสวัสดิ์ 76 ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลบางจาก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. 2543	กศ.บ. (การแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2547	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ